

Rapport

Evaluering af RED Safehouse II

Et sikkert botilbud for unge på flugt fra æresrelaterede konflikter

Anika Liversage og Helene Jepsen

*Evaluering af RED Safehouse II – Et sikkert botilbud for unge på flugt
fra æresrelaterede konflikter*

© VIVE og forfatterne, 2019

e-ISBN: 978-87-7119-621-4

Forsidefoto: Ole Bo Jensen

Projekt: 100659

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

I slutningen af 2016 åbnede man et specialiseret opholdssted for unge på flugt fra æresrelaterede konflikter i Jylland under navnet RED Safehouse II. Opholdsstedet supplerer det RED Safehouse, som siden 2004 har ligget på Sjælland. Denne rapport er en evaluering af botilbuddet i Jylland, som VIVE har fulgt igennem de først knap to år af stedets levetid. Botilbuddet, der har 12 pladser, tager imod unge af begge køn i alderen 16 til 30 år.

Undersøgelsen bygger primært på interview med beboere og medarbejdere på dette botilbud samt interview med forskellige samarbejdspartnere. VIVE ønsker at takke RED Safehouse II i Jylland for stor åbenhed i forhold til arbejdet med denne undersøgelse. Vi anvender også andre datakilder – fx botilbuddets egne registreringer og skemaer, som beboere har udfyldt ved ind- og udflytning af botilbuddet. Endelig inddrager rapporten også international litteratur på området.

Til arbejdet med rapporten har været nedsat en følgegruppe, der har haft Basim Osman, psykolog, og Sofie Danneskiold-Samsøe, lektor ved Københavns Professionshøjskole, som medlemmer. Jane Dullum, forsker på Velfærdsforskningsinstituttet NOVA i Oslo, og Katrine Sypli Kohl, forsker på VIVE, har kommenteret på et udkast til rapporten. VIVE takker alle for at have bidraget med kvalificeret og grundig kritik.

Undersøgelsen er udført af seniorforsker Anika Liversage og antropologistuderende Helene Jepsen. Endvidere har studerende Kristian Haarlov og Clara Berg Larsen bidraget til bearbejdning af undersøgelsens empiri. Projektet er igangsat og finansieret af Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Lisbeth Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Arbejde og Ældre

2019

Indhold

Sammenfatning	5
1 REDII – et safehouse	13
1.1 Om organisationen bag botilbuddet.....	13
1.2 Data og metode	14
1.3 Workshop om forandringsteori.....	17
2 Botilbuddets beboere – et overblik.....	20
2.1 Beboerne – en heterogen gruppe.....	22
3 Beboerne – en typologi.....	24
3.1 Udarbejdelsen af typologien	24
3.2 Type A – krise over seksuel identitet.....	25
3.3 Type B – krise over megen negativ social kontrol	28
3.4 Type C – krise over pardannelse	30
3.5 Type D – komplicerede forløb med megen fysisk vold.....	33
4 Dagligdagen på botilbuddet	39
4.1 Henvisning, visitation og indskrivning	39
4.2 Sikkerhed – et centralt tema	40
4.3 Botilbuddets dagsprogram	45
4.4 Ud af huset – i uddannelse, aktivering og arbejde	49
5 Det pædagogiske arbejde.....	52
5.1 En sammensat beboergruppe – sproglige udfordringer	52
5.2 Den daglige pædagogik – relationers store betydning	55
5.3 Arbejdet mod selvstændighed	59
5.4 Forandringer over tid i REDII's tilgang.....	64
6 Særlige udfordringer i arbejdet	68
6.1 Hurtige stemningsskift.....	68
6.2 Alvorligere psykiske udfordringer.....	69
6.3 Beboere med behov for psykiatrisk behandling.....	71
7 Videre fra botilbuddet	75
7.1 Forskellig opholdslængde	75
7.2 Forskellige veje ud af botilbuddet	76
7.3 Cases – fra REDII og videre	80
8 Indsamling af skemadata	88
8.1 Profilskemaer som datakilde.....	88
8.2 Resultater fra de indsamlede profilskemaer	90
Litteratur	95
Bilag 1 Botilbuddets egne registreringer	97

Sammenfatning

Denne rapport evaluerer botilbuddet RED Safehouse II (herefter kaldet REDII). Det er det andet af to danske "safehouses", der yder såvel beskyttelse som en rehabiliterende social indsats for unge, som er truede i forbindelse med æresrelaterede konflikter, herunder truslen om tvangsægteskab. REDII åbnede i slutningen af 2016 et sted i Jylland, og VIVE har igennem ni besøg fulgt botilbuddet gennem dets første knap to leveår. Stedet er ret lille: Det har 12 pladser, som retter sig imod såvel enlige kvinder og mænd som par. Målgruppen er personer fra 16 til 30 år, og stedet tager dermed også imod personer, som ikke er myndige.

Formålet med botilbuddet er todelt: Dels skal man tilbyde et sikkert ophold for personer, der er truede i æresrelaterede konflikter, dels skal man hjælpe beboerne til at opnå øget selvstændighed og dermed blive bedre i stand til at håndtere deres egen tilværelse. I forhold til det første formål har REDII en vigtig akut funktion som et sted, hvor unge kan komme i sikkerhed og få ophold. Det er altså et sted, der giver en "exit"-mulighed, når unge oplever store udfordringer, som de ellers kan have svært ved at se en udvej fra. I forhold til det andet formål arbejder REDII rehabiliterende med beboerne. Det handler især om at hjælpe dem i forhold til opnåelse af øget selvstændighed. Her arbejder man med individuelle forhold hos de unge, man søger at styrke deres muligheder for at indgå i sociale relationer, man støtter dem i at håndtere personlig frihed, og endelig søger man at hjælpe dem til at varetage deres personlige sikkerhed på en fornuftig måde (REDII-ansøgning, n.d.).

Overordnet set viser VIVEs evaluering, at der på REDII ydes et solidt stykke sikkerhedsmæssigt og socialt arbejde i forhold til botilbuddets unge beboere. På baggrund af funktionen som et beskyttet opholdssted kan REDII i en del tilfælde påvirke unges livsforløb markant, fordi ophold fx muliggør, at man undgår et uønsket ægteskab eller en tvungen rejse ud af Danmark. Dermed er det muligt at unge – via den hjælp, de modtager på botilbuddet – undgår alvorlige udfordringer i deres liv. Denne exit-funktion er altså en vigtig del af stedets arbejde.

Med hensyn til det socialfaglige arbejde, der gøres på stedet, synes dette at være kvalificeret og vel tilrettelagt. Arbejdet ydes samtidig til en meget sammensat målgruppe. Således er nogle beboere meget ressourcerstærke, mens andre har store udfordringer i forhold til fx PTSD (posttraumatisk stresslidelse), selvskadende adfærd eller kognitive udfordringer. Andre væsentlige forskelle imellem beboerne er fx, om de behersker det danske sprog godt, i begrænset omfang – eller slet ikke. Sådanne sproglige udfordringer sætter naturligvis også sit præg på det socialfaglige arbejde på stedet.

Det er ikke kun imellem beboerne, men også imellem selv opholdene, at der er store forskelle. Således bor nogle på REDII i adskillige måneder, mens andre beboere fraflytter stedet efter ganske få uger. En anden vigtig forskel er, at nogle beboere under deres ophold oplever, at den umiddelbare trussel imod dem aftager, mens andre modsat oplever, at de bliver endnu mere truede over tid. Denne udvikling (som man ikke er herre over på REDII) kan have stor betydning for, hvor godt forskellige beboere trives, og hvilket udbytte de kan få af det socialfaglige arbejde, der ydes på stedet.

Denne store heterogenitet har betydning for såvel beboernes behov som for medarbejdernes muligheder for at støtte dem. Når nogle unge fx har gode forløb på botilbuddet og efterfølgende måske kommer godt videre i uddannelse og en selvstændig tilværelse, kan det fx i høj grad hænge sammen med de ressourcer, disse unge havde med sig fra deres opvækst – ressourcer, der også kan gøre det socialfaglige arbejde med disse unge relativt nemt. Tilsvarende kan medarbejderne yde et omfattende og kvalificeret stykke socialfagligt arbejde med andre unge og alligevel opleve, at de fx vender tilbage til deres familie, og måske her atter udsættes for vold. Dette kan i nogle tilfælde

knyttes til, at sådanne unge kan være meget udfordrede psykisk og ikke selv oplever, at de magter at handle anderledes. Det er dermed vigtigt at have denne komplekse og foranderlige kontekst in mente, når man ønsker at forstå og vurdere botilbuddets arbejde.

Den heterogene beboergruppe

Fra botilbuddets start i oktober 2016 og frem til 1. november 2018 har 88 beboere været indskrevet på stedet. Over halvdelen af beboerne har haft rødder i landene Irak, Tyrkiet, Syrien og Afghanistan. Beboerne har været ret unge: 13 har været indskrevet som under 18-årige, og en stor del har ligget i aldersgruppen 18-22 år. Disse beboere er blevet henvist fra en række instanser som kommuner, Etnisk Ung og politiet. Knap en fjerdedel af beboerne har selv henvendt sig direkte til REDII. Endelig kan nævnes, at mange ophold var er: Over halvdelen af opholdene er af under to måneders varighed. Belægningsgraden på stedet har været stigende over tid og var 73 % i de første 10 måneder af 2018.

Ud over variationer i fx køn, alder og hvilket land de unges familier har baggrund i, er det også på mange andre måder en heterogen beboergruppe. En form for forskel handler om, hvorfor de unge tager ophold på REDII. På baggrund af interview med 30 beboere har VIVE udarbejdet en typologi, der indfanger nogle af forskellighederne mellem beboernes baggrunde. Typologien er som følger:

Type A – unge, der afviger fra en heteroseksuel norm: Det drejer sig primært om unge, homoseksuelle mænd. Nogle, men ikke alle de unge, er vokset op med vold i hjemmet. Disse unge mænd har generelt haft større personlig frihed end de unge kvinder, der kommer på REDII. De kan dog have været under et stort forventningspres i forhold til deres engagement i både uddannelse og arbejde. Disse unge søger typisk ophold på REDII, enten fordi deres seksuelle identitet afsløres, eller fordi de ikke længere kan holde ud at skulle leve med snærende rammer og manglende mulighed for at være åben om det, de oplever som deres sande jeg.

Type B – unge, der forlader stærk kontrol i hjemmet: Dette er unge, hvis primære problemer handler om, at de oplever en meget høj grad af kontrol i deres hjem. Hos denne type drejer konflikterne sig dermed ikke om parforhold, og det er ofte ikke en markant krise, der pludselig udløser et akut behov for beskyttelse, men i stedet at de unge trives dårligt med de mange og strenge begrænsninger, som de oplever i hverdagen. Flere af disse unge har søgt rådgivning hos fx Etnisk Ung i forhold til deres udfordringer hjemme. De har først forladt deres hjem efter at have overvejet og diskuteret denne mulighed i længere tid. Disse unge kan dermed være relativt afklarede i forhold til at ønske sig et ophold på REDII som et skridt på vejen hen imod en mere selvstændig tilværelse. Nogle, men ikke alle af disse unge, er vokset op med fysisk vold i hjemmet. De er endvidere ofte ganske unge.

Type C – unge, der er truede på grund af konflikter over pardannelse: Inden for denne type kan det dreje sig om familier, der finder ud af, at en ung kvinde har haft et forhold, som familien ikke vil acceptere. Det kan også dreje sig om unge, der finder ud af, at familien vil have, at de gifter sig med ægtefæller, som de ikke selv ønsker som partnere. Begge disse forhold kan optræde i de samme forløb, fx som når en familie planlægger en datters ægteskab for at få hende bort fra en partner, de ikke vil acceptere. I nogle, men ikke alle af disse forløb, har de unge været udsat for vold.

Type D – unge, der flygter fra megen og alvorlig vold: I denne type af forløb ligner den udløsende krise ofte det, der ses i type C. Det handler altså om afsløring af hemmelige kærester og/eller frygt for tvangsægteskab. Det særlige kendetegn ved disse unge er, at de har meget komplicerede og

voldelige forløb bag sig, og at deres trusselsniveau ofte er meget højt. Disse unge kan kræve særlig støtte, da de fx kan være blevet skadet af den vold, som de i årevis har været udsat for.

Hvilke af de fire typer af beboere, der er på botilbuddet på et givet tidspunkt, har betydning for stedets arbejde. For eksempel er type B-beboere ofte ret unge. Da lav alder og manglende moden-
hed tit følges ad, kan en stor andel af sådanne beboere kræve, at der sker en tilpasning af det daglige arbejde. Tilsvarende kan en stor andel af type D-beboere – som har meget vanskelige livs-
erfaringer bag sig – påvirke dagligdagen på stedet. Det kan skyldes såvel deres høje trusselsniveau (hvor de måske i perioder slet ikke må forlade REDII), som det faktum, at sådanne beboere kan have særlig stor tendens til angst og selvskade.

Der er også andre måder, som beboerne kan variere på. Det kan fx dreje sig om forskelle i dansk-
sproglige kompetencer. Her skal REDII kunne rumme beboere, som slet ikke taler dansk. Det kan
også dreje sig om kognitivt udfordrede beboere, som har meget store støttebehov. Nogle beboere
har endvidere udfordringer af psykiatrisk karakter – noget, der kan have stor betydning for såvel
arbejdet på botilbuddet som for disse unges muligheder for at komme videre til selvstændige og
stabile tilværelser.

Dagligdagen på botilbuddet

Et centralt tema i arbejdet på REDII handler som nævnt om sikkerhed. Det drejer sig blandt andet
om fysisk sikkerhed, herunder om beboerne indretter sig efter stedets forskrifter. Dette kan handle
om de unges adfærd, når en del af dem i hverdagen bevæger sig rundt i nærmiljøet. Det kan også
handle om de unges omgang med sociale medier, og om, hvilke informationer om sig selv de deler
med andre af stedets beboere. De unge på stedet har således alle dæknavne og dækhistorier for at
sikre deres anonymitet i forhold til andre beboere. VIVE hører dog om, at nogle unge fortæller hin-
anden, hvem de virkelig er. En sådan adfærd kan potentielt give deres familie viden om, hvor de
unge er, men er samtidig meget forståelig ud fra basale menneskelige behov for at dele personlige
erfaringer og knytte sociale bånd.

Fænomenet med, at nogle unge ikke anvender deres dækhistorier i forhold til andre beboere, peger
på botilbuddets strukturelt udfordrede position, hvor det grundlæggende kan være svært at skabe
gode og stabile forløb for de unge beboere, man huser. Der er simpelthen modsatrettede behov,
som kan være udfordrende at løse samtidig. På linje hermed ses også, at nogle unge har kontakt
med deres familier, uanset at denne kontakt ikke ser ud til at føre noget positivt med sig. Også her
kan botilbuddet have svære vilkår for at yde god støtte, da det først og fremmest handler om, at
unge har været udsat for overgreb fra en familie, som de samtidig ofte både elsker og savner.

Ud over arbejdet med sikkerhed søger botilbuddet også at sikre de unge i forhold til forskellige
procedurer relateret til offentlig forvaltning. Her ser det ud til, at stedet har et velfungerende samar-
bejde med hjemkommunen. Dette samarbejde gør det fx muligt at håndtere udbetaling af offentlige
ydelser og indskrivning på uddannelsesinstitutioner relativt smidigt og sikkert.

I forhold til indholdet i det daglige tilstræber REDII at have en struktur, der minder om det omgivende
samfund. Her har botilbuddet igennem de første to år gradvist forbedret mulighederne for, at bebo-
erne kan deltage i ordinære lokale tilbud i form af såvel uddannelse som aktivering. Aktiviteter ude
af huset er dog ikke aktuelle for alle beboere. Andre følger derfor i stedet REDII's dagsprogram. Her
er der fælles aktiviteter som gåture, kreative aktiviteter, diskussionsbaseret undervisning og under-
tiden ekskursioner ud af huset. Beboerne har også faste pligter i form af rengøring og madlavning.

En generel udfordring i botilbuddets dagligdag er, at det kan være svært at skabe meningsfulde kollektive aktiviteter for en lille og meget heterogen beboergruppe. Den kan fx på samme tid inkludere en 17-årig, der slet ikke taler dansk, en kognitivt dårligt fungerende 18-årig, en 19-årig med tendens til selvskade og en 27-årig med en afsluttet universitetsgrad bag sig. I løbet af evalueringsperioden har der været flere ændringer på strukturerne for disse daglige aktiviteter, blandt andet på baggrund af erfaringer med mere eller mindre velfungerende delelementer set i forhold til den givne beboergruppe. Enkelte af disse ændringer er udsprunget af beboer-initiativer. Disse kan fx fremkomme på de beboermøder, der jævnligt afholdes på REDII, og som også bruges som en aktivitet, der sigter imod at øge de unges selvstændighed.

Det pædagogiske arbejde

Et element i det pædagogiske arbejde på REDII er, at hver beboer tilknyttes henholdsvis en socialrådgiver og en pædagog. Så vidt VIVE kan vurdere, er dette en velegnet organisering, og flere unge fortæller, at de er meget glade for deres kontaktpersoner og medarbejdergruppen generelt. I arbejdet søger man at opbygge stærke relationer imellem de unge og medarbejderne, fordi en sådan relation er central for at blive i stand til at hjælpe beboerne videre i deres liv. Kontakten finder såvel sted i det daglige som i de månedlige udviklingssamtaler og i de noget hyppigere omsorgssamtaler.

Med de meget store forskelle imellem forskellige beboeres behov er der også stor forskel på, hvor meget støtte den enkelte har brug for, og hvad den enkelte er i stand til at opnå. Her er en vigtig observation, at nogle unge har mange ressourcer og er i stand til at komme langt på egen hånd. Andre unge har – selv med meget og velkvalificeret hjælp – svære vilkår for at håndtere et selvstændigt liv. På grund af denne store heterogenitet blandt beboerne synes det vanskeligt at lave direkte koblinger imellem henholdsvis arbejdet på botilbuddet, og hvordan det går beboerne efterfølgende.

På linje med målet i REDII's forandringsteori søger man i det pædagogiske arbejde at fremme de unges selvstændighed. Erfaringen er, at nogle af de unge har svært ved at mærke og udtrykke sig om deres egne ønsker og behov. Derfor søger man i vidt omfang at fremme dialog og diskussion med de unge. Man lader dem også i vidt omfang handle, som de selv ønsker det – noget, der også skal ses i sammenhæng med, at hovedparten af beboerne er over 18 år og dermed personligt myndige. Nogle af beboernes ønsker og valg kan dog forekomme medarbejderne uhensigtsmæssige. Her skal de ansatte løbende vurdere, hvornår man fx lader unge lære af egne fejl, hvornår man gennem pædagogisk samtale søger at få dem til at handle anderledes – og hvornår man eventuelt direkte modsætter sig bestemte handlinger. Sidstnævnte kan fx ske, hvis beboere er ved at overtræde REDII's sikkerhedsmæssige rammer – noget, der kan føre til bortvisning fra stedet.

I løbet af de første knap to år har opbygningen af erfaring mv. ledt til visse ændringer i tilgangen til arbejdet på botilbuddet. En forandring er, at man er blevet lidt mere "loose": Med en større faglig selvtilid grundet den øgede erfaring med målgruppen synes medarbejderne at være blevet mere tilbøjelige til at give plads til individuelle hensyn og dermed i højere grad fravige gældende regler på stedet. Det kan handle om fleksibilitet, fx i forhold til unges deltagelse i dagsprogrammet, i forhold til varetagelse af rengøringsforpligtelser og i forhold til natlige sovearrangementer.

En anden forandring er, at man på stedet af og til i lidt højere grad "træder på bremsen" ud fra en erfaring om, at en langsommere forandringstakt i de unges liv hyppigt kan være mere stabil over tid. Sådanne forsøg på at dæmpe forandringers hastighed kan handle om at udfordre beboerne – også når de give udtryk for at ville bevæge sig i den retning, som botilbuddet generelt ønsker for dem. Det kan også handle om at have længere forløb med unge, der tager kontakt med REDII i forhold til

måske at søge ophold her. I forhold til sådanne unge kan et længere afklarende forløb – fx med telefonisk kontakt – føre frem imod ophold, som potentielt kan føre større ændringer med sig, da sådanne unge måske ikke vil være helt så tilbøjelige til at fortryde, at de har forladt deres familier. Denne tilgang skal også ses i lyset af de mange og hurtige stemningskift, som kan opleves i målgruppen og kan udfordre mulighederne for langsigtet og stabil forandring.

Psykiske udfordringer blandt beboerne

En stor del af beboerne på REDII er på forskellig vis udfordret psykisk. Det kan handle om de vanskelige følelser, der kan opstå, når man forlader sin egen familie og frygter for, hvad fremtiden vil bringe. Det kan også være psykiske problemer, der har rod i fx årelang udsættelse for vold. Endelig kan det være udfordringer, som mere har rod i enkelte unge selv – udfordringer, som måske i sig selv har bidraget til de konflikter, de unge har været en del af.

På botilbuddet søger man i det daglige at hjælpe de unge med deres udfordringer. Det kan fx handle om hjælp til afspænding o.l. eller om en tilpasning af rammerne til individuelle behov. Derudover siger en del beboere ja til et tilbud om psykologhjælp. Mulighederne herfor synes at være blevet bedre, efterhånden som REDII har fået etableret sig lokalt. Endelig vurderer botilbuddet, at nogle beboere har behov for psykiatrisk behandling, hvilket man i så tilfælde søger at facilitere.

Samlet set kan det være udfordrende for personalegruppen at arbejde med meget sårbare personer, der fx har selvskadende adfærd, eller som kan tale om at ville tage livet af sig. Det ser dog ud til, at botilbuddet tager god hånd om disse udfordringer. Det sker fx i form af regelmæssig fælles supervision og i form af muligheder for individuel støtte til medarbejdere, når det skønnes nødvendigt. Endelig synes man også at have en fornuftig praksis i forhold til håndtering af løbende arbejdsmiljømæssige udfordringer. Noget sådant må også siges at have stor vigtighed for at sikre medarbejdernes muligheder for langsigtet at trives på deres arbejdsplads.

Fraflytning fra botilbuddet

Beboerne forlader REDII på mange forskellige måder, og en stor andel har, som tidligere nævnt, ret korte ophold. Botilbuddet registrerer selv forskellige måder, hvorpå beboere forlader tilbuddet. Af disse registreringer fremgår det, at den klart største gruppe (over halvdelen) udskrives efter eget ønske o.l. Af de resterende beboere (af dem, der er relevante journaldata på) kommer relativt små andele enten ud i egen bolig på en "planlagt" måde, kommer videre til andre institutioner (herunder REDI), eller de bortvises. Denne heterogene fraflytningsprofil er i varierende grad influeret af såvel beboerne selv (under indflydelse af deres omgivelser) og af medarbejderne. Men også andre instansers beslutninger – fx kommuners og udlændingemyndigheders – kan betinge, hvordan og hvornår forskellige beboere forlader REDII.

Det er lykkedes VIVE at interviewe enkelte beboere – både under deres ophold og efter de var flyttet fra REDII. Disse cases viser også, at en stor heterogenitet i såvel ressourcer som i udfordringer kan præge beboernes forløb ud af REDII og videre i livet. Nogle forløb handler om ressourcestærke unge, hvor trusselsniveauet er faldet under deres ophold. De kan lykkes med at fraflytte botilbuddet, reetablere kontakten med familien og komme videre i deres liv med fx uddannelse og en selvvalgt partner. Anderledes kan forløb se ud for unge, som har langt større udfordringer, og som må acceptere et vedvarende højt trusselsniveau. Her kan frustration over at skulle leve i skjul måske føre til, at de unge, imod botilbuddets råd, vælger at vende tilbage til nære relationer, hvor de unge måske før har været udsat for vold. Her kan yderligere vold føre til, at de unge igen flygter (fx til andre institutioner) i deres meget udfordrede overgang til voksenlivet.

I forhold til efterværn er det værd at bemærke, at botilbuddet først og fremmest er et opholdssted. Stedets efterværnsindsats er dermed ret begrænset. Denne indsats har dels haft form af et antal besøg eller opringtoner til fraflyttede beboere, dels har den – siden foråret 2018 – haft form af et tilbud om en månedlig caféaften. Det er dog langt fra alle beboere, der har kontakt med botilbuddet efter fraflytningen. Dette faktum peger igen på nogle af de mere generelle udfordringer, der er i det sociale arbejde på dette vanskelige område.

Data fra profilschemaer

I forbindelse med denne evaluering diskuterede VIVE og botilbuddet mulighederne for at indsamle data, der skulle søge at måle beboernes udvikling fra deres ind- til udskrivning på stedet. Dette førte til brug af et "profilschema", der kombinerede tre validerede skalaer. Det drejede sig om følgende:

- WHO5, der består af 5 spørgsmål om generel trivsel
- SDQ – Strengths and Difficulties Questionnaire, der består af 25 spørgsmål og bidrager med viden om de unges personlige styrker og svagheder
- GSE – General Self-efficacy Scale, der består af 10 spørgsmål og belyser, i hvor høj grad de unge tror, at de kan sætte sig mål og opnå dem.

En første pointe ved disse data er, at det samlede materiale var begrænset: VIVE endte med at have delvise data (fx kun et indskrivningsskema) fra 23 personer samt komplette data (både ind- og udskrivningsskemaer) fra andre 21 personer. Dermed var der data på 44 af stedets i alt 88 beboere. Baggrunden for dette tal er blandt andet, at dataindsamlingen først blev igangsat efter afholdelsen af den forandringsteoretiske workshop. Dermed kunne stedets først indflyttede beboere ikke indgå med data fra både ind- og udskrivning. I en del tilfælde skyldes manglende data også, at beboere ikke har besvaret skemaerne.

De tilgængelige data viser, at beboerne er ganske psykisk belastede. WHO5-data viser således, at over halvdelen er i risiko for depression eller stressbelastning. Dette resultat har fællestræk med resultatet af en screening af nye beboere på REDI på Sjælland, der blev påbegyndt i 2017. Denne screening viser, at en meget stor andel af disse REDI-beboere har symptomer på PTSD.

Ser man på skemaernes SDQ-data fremgår det, at gruppen af unge beboere tydeligt adskiller sig fra den danske ungdom generelt. I stedet har gruppen klare fællestræk med anbragte unge. GSE-data viser dog – mere opløftende, at beboerne kun ligger lidt under det danske gennemsnit, når det handler om, at de tror på, at de kan sætte sig mål og opnå dem. Sidstnævnte resultat kan ses i sammenhæng med, at de unge, der har søgt ophold på REDII, i en del tilfælde har været ganske handlekraftige og beslutsomme i forhold til at ændre på deres livsvilkår.

Sammenligner man ind- og udskrivningsskemaerne for de 21 beboere, hvor sådanne data er tilgængelige, ses et meget blandet mønster. I gennemsnit ses en svag numerisk forbedring, men denne forbedring er så lille og datamaterialet så begrænset, at denne tendens meget vel kan være udtryk for tilfældigheder.

Der er endvidere meget stor variation imellem forskellige forløb. Der er således nogenlunde lige store grupper der ifølge deres skemaer har fået det henholdsvis bedre eller værre under deres ophold – eller forlader botilbuddet, uden der er sket de store forandringer. Som VIVE ser det, synes dette mønster først og fremmest at pege på de store udfordringer, som stedets beboere har, og som det kan være vanskeligt reelt at hjælpe dem i forhold til. Det observerede mønster kan også pege på de store ændringer i konteksten, der kan indfinde sig i løbet af et ophold. Her kan unge fx opleve,

at truslerne imod dem bliver værre, hvilket kan bidrage til dårligere trivsel. Det kan også handle om, at unge i højere grad kommer til at erkende de udfordringer, som fremtiden rummer for dem, eller måske lærer, at deres opholdsstatus i Danmark er usikker. I sådanne tilfælde kan de have det dårligere, når de forlader REDII, end da de ankom til stedet, uanset at de her måske har oplevet at modtage en velkvalificeret støtte.

Anbefalinger

I forbindelse med denne rapport er VIVE blevet bedt om at komme med anbefalinger i forhold til botilbuddets videre arbejde. Disse anbefalinger kan fx handle om, hvilke metoder der ser ud til at være specielt gavnlige for hvilke typer af beboere.

En første konklusion i den forbindelse er, at man på REDII som nævnt tager imod en meget heterogen beboerskare. På grund af denne store variation synes det ikke relevant at udpege bestemte socialfaglige metoder, som botilbuddet i højere grad bør standardisere sin indsats ud fra. Derimod synes stedets fleksible og løbende tilpasning til beboerne og et stort fokus på det relationelle arbejde at være velvalgt. VIVE anbefaler derfor, at denne eksisterende tilgang til arbejdet fortsættes fremadrettet.

I forhold til enkelte dele af botilbuddets arbejde peger VIVE nedenfor på en række forhold, som man med fordel kan overveje i arbejdet.

Anbefalinger i forhold til REDII's daglige arbejde

Visitation og indskrivning – forudgående dialog: En erfaring har været, at beboere, der har været igennem en længere mental forberedelse, før de kommer på REDII, kan have en bedre udvikling her. Med den erfaring søger REDII nu i nogle tilfælde at fastholde en dialog med unge, der ikke ses som så akut truede, at der er behov for, at de øjeblikkeligt forlader deres hjem. En sådan praksis kan med fordel fortsættes – gerne i dialog med en instans som RED Rådgivning (tidligere Etnisk Ung), der også kan have længere rådgivningsforløb med unge, som bor hjemme.

Visitation og indskrivning – brug af validerede skalaer: En anden anbefaling er, at man overvejer muligheden for at anvende validerede skalaer i visitationsarbejdet. Hvis nye beboere fx udfylder et WHO5-skema, vil dette skema give umiddelbart indtryk af, om beboeren er i risiko for depression eller stressbelastning. Dette er relevant viden for botilbuddets arbejde. Arkiveres disse data, vil de endvidere kunne bidrage til øget viden på området. Også andre validerede skalaer kunne måske finde anvendelse – enten i forbindelse med indskrivning eller i andre dele af botilbuddets arbejde.

Botilbuddet som et sikkert sted: Emnet "sikkerhed" handler både om fysisk sikkerhed og om de unges egen sikkerhedsadfærd. Disse emner er der behov for løbende at reflektere over, hvilket også lader til at være tilfældet i dag. Det er områder fyldt med dilemmaer, da øgede sikkerhedstiltag kan gøre det vanskeligt for nogle unge at opholde sig på botilbuddet og måske føre til, at de forlader det. VIVEs anbefaling her er, at man fortsætter den løbende refleksion i forhold til emnet.

Det pædagogiske arbejde: Det er VIVEs indtryk, at tilrettelæggelsen af det pædagogiske arbejde i dag foregår på en hensigtsmæssig måde. En del beboere omtaler fx medarbejderne med kærlighed, hvilket vidner om et stort personligt engagement fra personalets side. Det er vigtigt løbende at reflektere over, hvilke beboere der trives mindre godt på stedet, og hvordan man eventuelt kan imødekomme disse beboeres behov. Det kan fx handle om beboere med meget ringe kendskab til dansk. Det kan også handle om tilgangen til par, da sådanne par i nogle tilfælde ser ud til at have

svært ved at trives på botilbuddet. På botilbuddet diskuterer man løbende, såvel hvordan man imødekommer forskellige beboeres behov, som hvor grænserne for, hvem der kan rummes på botilbuddet, bør trækkes. Det anbefales, at man fortsætter med disse overvejelser og løbende opsamler viden på relevante områder.

Særlige udfordringer hos beboere: Det er VIVEs indtryk, at REDII i løbet af de første to år har fået bedre muligheder for at støtte beboere med særlige behov. Det handler dels om vidensopbygning i medarbejdergruppen, dels om at have bedret lokale netværk til fx psykologer. Fremadrettet er det vigtigt løbende at lære af erfaringerne, i forhold til hvordan man bedst kan hjælpe særligt udfordrede beboere. Dette kan fx handle om unge, der har store kognitive eller psykiske udfordringer. I forbindelse med at klarlægge, hvilke beboere der har hvilke behov, kunne man med fordel fx indføre en screening af nye beboere som den, der i dag finder sted på REDI.

Dokumentation: I REDII's eget journalsystem mangler data på nogle beboere, og tilsyneladende er ikke alle beboere blevet bedt om at udfylde de profilschemaer, der skulle anvendes til denne evaluering. Samlet set giver disse observationer VIVE anledning til at anbefale en diskussion af stedets praksis i forhold til dokumentation. Dette kan eventuelt foregå i den samlede RED Safehouse-organisation. Diskussionen kan omhandle såvel indretningen af systemer som medarbejdernes daglige arbejde med dokumentation. Samtidig er det vigtigt, at dokumentationsarbejdet er meningsfuldt i forhold til det daglige arbejde, hvilket en sådan diskussion også kan være med til at sikre.

Anbefalinger, der rækker ud over REDII

Efterværn og udslusning: REDII's efterværnsindsats er p.t. begrænset, og nyligt etablerede overgangsboliger er endnu ikke taget i brug. VIVE regner med, at disse boliger vil være til gavn for botilbuddets arbejde. Tilsvarende kan man også overveje, om der er behov for ændringer i efterværnsindsatsen, uden at VIVE dog kan komme med direkte anbefalinger i forhold hertil.

De bredere indsatser på området: En vigtig observation i forhold til REDII's arbejde er, at mange beboere udskrives efter relativt kort tid og ofte på eget ønske. Der er meget begrænset viden om, hvordan det efterfølgende går disse unge mennesker. Dette faktum peger på de komplekse problematikker, som botilbuddet søger at agere i forhold til, nemlig at støtte unge mennesker, der i en del tilfælde kommer fra belastede familier. Det er meget udfordrende at skulle hjælpe disse unge videre i liv, som deres forældre og bredere netværk måske har svært ved at acceptere. Her kan et bedre samarbejde med familierne måske gøre en positiv forskel. Dette kan eventuelt finde sted i form af mægling, hvilket kun i begrænset omfang er tilfældet i dag. Samtidig er der kun ringe viden om, hvorvidt og hvornår sådanne mæglingstiltag – eller andre former for samarbejde med familier – kan være gavnlige. En bedre vidensopbygning på dette område formodes at kunne bidrage positivt til REDII's arbejde, men ligger som sådan uden for botilbuddets eget handlerum.

1 REDII – et safehouse

RED Safehouse II (i denne rapport også kaldet ”REDII” og ”botilbuddet”) ligger på en hemmelig adresse i en jysk by. Det er et sikkert anbringelsessted og botilbud målrettet unge, der flygter fra alvorlige æresrelaterede konflikter, herunder tvangsægteskab. Af Boks 1 fremgår definitionen af æresrelaterede konflikter, som den er indskrevet i en vejledning til Serviceloven.

Boks 1: ”Æresrelateret konflikt” – en definition

Ved en æresrelateret konflikt forstås en konflikt, som knytter sig til opfattelsen i en familie af, at et familiemedlem har krænket familiens ære. Æren er tæt knyttet til den unges (kvindes) seksualitet, som skal kontrolleres, så den unge bevarer sin ærbarhed. En krænkelse af familiens ære kan fx opstå i tilfælde, hvor et familiemedlem har en kæreste, har sex uden for ægteskab eller har valgt en ægtefælle mod familiens ønske mv. Æreskodekset gælder kun i nogle familier, og det er ikke knyttet til bestemte religioner eller kulturer. Familiens ære er knyttet til en opfattelse af familien som en samlet enhed, hvor den enkeltes handlinger kan påvirke hele familiens ære positivt eller negativt. Familien kan både omfatte den nære familie og den udvidede familie – også transnationalt. Familiens ære skal således opretholdes både over for den etniske gruppe lokalt og transnationalt. For eksempel kan et fjernt, men indflydelsesrigt familiemedlem, der opholder sig i udlandet, have indflydelse på, hvordan en ung skal leve sit liv i Danmark, ligesom den justits, der i nogle tilfælde udøves i lokalmiljøet, har betydning for familiens ære. Hvis en ung handler på en måde, som i familiens øjne krænker æren, kan familien reagere på forskellig vis for at forhindre den unges handlinger. Det betyder, at familien fx kan opstille restriktioner i forhold til den unges skolegang, fritidsliv, valg af venner mv. Der kan også være tale om isolering af den unge, indespærring, trusler, vold, genopdragelsesrejse, tvungen forlovelse, tvangsægteskab og i værste fald drab. I de sager, der eskaleres, vil der ofte være tale om, at familien i første omgang har forsøgt at korrigere den unges adfærd på en mindre indgribende måde.

Fra vejledning til Serviceloven

Kilde: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=152666>.

1.1 Om organisationen bag botilbuddet

REDII blev oprettet i sidste halvdel af 2016 som en afdeling af den selvejende institution RED-Safehouse, der har ligget på Sjælland siden 2004. Denne sjællandske afdeling, i det efterfølgende kaldet REDI, har i en årrække oplevet ikke at kunne dække efterspørgslen efter pladser, og oprettelsen af REDII har dermed øget den samlede kapacitet på området. Med sin placering i Jylland har REDII også gjort det muligt at øge sikkerheden for beboere fra Sjælland. Omvendt har man gjort det muligt for beboere fra Jylland ikke at skulle så langt væk fra den del af Danmark, de kender.

Disse to botilbud retter sig specifikt imod personer, der er truet og derfor har behov for beskyttelse i forbindelse med æresrelaterede konflikter. Den store betydning, som nogle familier tilskriver opretholdelse af deres omdømme, kan gøre, at brud på normer om fx at gifte sig efter forældres forventninger, om ikke at have sex før ægteskab eller om at være heteroseksuel, søges sanktioneret. Sanktioner kan – i grelle tilfælde – være indespærring, rejse til udlandet imod egen vilje, tvangsægteskab og alvorlig vold.

Både REDI og REDII retter sig imod unge (16-30 år), der flygter fra sådanne æresrelaterede konflikter, og som man endvidere mener, har behov for et højt sikkerhedsniveau. Stedet modtager såvel kvinder som mænd og adskiller sig dermed fra nogle lignende institutioner i fx Holland og Norge, der kun tager imod piger/kvinder. Svarende til denne kønsblanding er der også såvel mænd som

kvinder blandt personalet. En vigtig baggrund for kønsblandingen er, at man ønsker, at livet på botilbuddet skal afspejle situationen i det omgivende samfund. På stedet tager man imod såvel enlige som par, men det er ikke muligt for forældre at have børn med på botilbuddet.

REDII har 12 pladser og fungerer under Servicelovens § 109 (krisecenter), § 110 (forsorgshjem/herberg) samt § 66, stk. 1, nr. 5 (almindeligt socialpædagogisk opholdssted). På REDII arbejder man dermed ud fra de pædagogiske retningslinjer, man har udviklet på REDI, bruger et allerede eksisterende journalsystem osv.

Personalet på REDII består af seks socialpædagoger samt to socialrådgivere. Derudover er der en deltidsansat administrativ medarbejder, to nattevagter og et antal vikarer, som kan tilkaldes, når det er nødvendigt. Daglig leder er Lion Rokx, som kom fra en stilling som leder på botilbuddet Baltic, der retter sig imod familier. Lion Rokx har endvidere årelang erfaring med arbejdet med æresrelaterede konflikter.

I 2018 blev RED Safehouse (I og II) slået sammen med rådgivningen Etnisk Ung og går nu under fællesnavnet RED Center mod æresrelaterede konflikter. Direktør for den samlede organisation er Anita Johnson, som også er daglig leder på REDI. RED Center har en Bestyrelse på fem personer. Steinar Eggen Kristensen, som er arbejdsmarkedsdirektør i Randers Kommune, er formand.

I de første to år, som REDII har eksisteret, har stedet været støttet via SATS-puljemidler, hvilket har gjort det muligt at nedsætte kommunernes egenbetaling til stedet. Denne støtte bortfalder pr. 1. januar 2019. Herefter bliver REDII fuldt takstfinansieret gennem den kommunale takstbetaling for borgeres ophold.

1.2 Data og metode

I arbejdet med evalueringen har VIVE fulgt botilbuddet fra starten af 2017. Her er blevet indsamlet forskellige former for empiri, som vi gennemgår i de næste afsnit.

1.2.1 Kvalitative interview

Den primære form for empiri bag denne undersøgelse har været kvalitative interview. Disse kan opdeles i følgende tre grupper:

- Interview med medarbejdere
- Interview med samarbejdspartnere
- Interview med beboere.

Blandt alle tre grupper af informanter er nogle personer blevet interviewet to eller flere gange for at bidrage med viden om forandringer over tid. Derudover indgår observationer fra hverdagen på botilbuddet.

Empirien er indsamlet af seniorforsker Anika Liversage og af studentermedhjælper og antropologistuderende Helene Jepsen. De har enkeltvis været på henholdsvis fire og tre besøg på botilbuddet. Endelig har de gennemført to besøg, hvor begge var til stede. Hver af disse besøg har været af 1-2 dages varighed. I alt har VIVE altså besøgt botilbuddet 9 gange. Der har været gennemført 78 interview og to workshops/møder i forhold til stedets forandringsteori. Fordelingen heraf fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 1.1 Interview, udført til denne undersøgelse

	Antal interview o.l.
Interview med medarbejder(e)	23
Leder-interview	3
Forandringsteori – workshops	2
Samarbejdspartner-interview	14
Samarbejdspartnere – opfølgning	1
Første interview med kvindelige beboere	22
Første interview med mandlige beboere	8
Interview med kvindelige beboere – opfølgning	5
Interview med mandlige beboere – opfølgning	2
Antal interview o.l. i alt	80
Antal besøg på botilbuddet (en eller to medarbejdere fra VIVE)	9

Medarbejder- og leder-interview o.l. (i alt 28) havde en forskellig grad af struktur. I starten af undersøgelsesperioden var en del interview struktureret ud fra VIVEs ønsker om at lære stedet at kende. Senere i forløbet opstod en større åbenhed i forhold til at udforske emner, som VIVE var blevet bekendt med undervejs, og i forhold til at følge op på begivenheder og personer vi havde stiftet bekendtskab med på tidligere besøg. De fleste interview blev udført som enkeltpersoninterview, men i enkelte tilfælde blev eksempelvis to ansatte interviewet sammen. Hovedparten af interviewene blev optaget elektronisk, men i enkelte tilfælde blev der udelukkende taget noter.

Interview med samarbejdspartnere (i alt 15) skulle belyse REDII's samarbejde med forskellige aktører. Her blev interviewet fagprofessionelle, der arbejder på steder som krisecentre, i politiet, i henvisende kommuner i bopælskommuner, i instanser som Etnisk Ung, i psykologrådgivning samt i uddannelsesregi. Endelig er også RED's øverste leder og medlemmer af RED's bestyrelse blevet interviewet. VIVE fik kontakt med disse samarbejdspartner enten ud fra eget kendskab til området eller via kontakter fra REDII. Afhængig af relevans har nogle af disse interview også handlet om de konkrete samarbejdsrelationer med botilbuddet.

Beboer-interviewene (i alt 37) havde som udgangspunkt to formål: De skulle dels belyse den baggrund og det forløb, der havde gjort, at beboeren nu befandt sig på REDII, dels belyse hverdagen på botilbuddet, oplevelser af udbyttet ved at være der og overvejelser om fremtiden. I alt 30 personer blev interviewet. Udvalget af interviewpersoner afhang dels af, hvem der boede på stedet på de tidspunkter, hvor VIVE kom på besøg, dels af hvem af disse beboere, der var åbne over for at tale med VIVE, da ikke alle beboere ønskede dette.

Interviewene blev foretaget med stor varsomhed ud fra bevidstheden om beboernes sårbare situation, og de kunne til enhver tid sige, at der var emner, de ikke ønskede at tale om. I forlængelse heraf var der enkelte beboere, hvis baggrund VIVE kun fik meget begrænsede interviewdata om, da interviewet – på baggrund af informanternes ønsker – langt overvejende kom til at handle om hverdagen. Interviewene blev primært foretaget på dansk. Enkelte interview blev gennemført på engelsk og ét interview med bistand fra en arabisk tolk.

I forhold til beboere lagde VIVEs design af opgaven endvidere op til at interviewe et antal beboere efter deres udflytning fra REDII. Dette viste sig at være vanskeligt at føre ud i livet: Kontakt med sådanne fraflyttede beboere skulle gå igennem REDII, som viste sig at have ganske begrænset kontakt med de fleste fraflyttede beboere. I foråret 2018 startede REDII en café op en gang månedligt, hvor tidligere beboere kunne møde op. VIVE planlagde at komme på besøg til to café-aftener i

efteråret for ad den vej at søge at få interviewaftaler med tidligere beboere, men til disse to aftener var der ingen tilmeldte. De i alt syv opfølgende interview, som VIVE formåede at få, omfatter derfor fire interview med beboere interviewet en gang mere på REDII, hvor de boede i længere perioder, samt tre personer, der var fraflyttet botilbuddet, hvor der blev lavet interview på deres nye adresser andre steder i Danmark.

Også beboerinterviewene blev optaget elektronisk og efterfølgende udskrevet. I forhold til den store betydning af anonymisering af denne undersøgelses sensitive materiale anvendes ingen "cases", da brug af sådanne – uanset forskellige sløringsteknikker – kunne tænkes ikke at beskytte informanterne tilstrækkeligt. Som det vil fremgå af kapitel 3, skrives i stedet et antal generiske beboertyper frem på baggrund af datamateriale på tværs af en gruppe beboere. Derudover anvendes ingen pseudonymer, fordi man dermed kan undgå, at individuelle citater fra samme beboer kan knyttes sammen.

Til sidst kan det nævnes, at nogle citater er redigeret let af hensyn til læsbarheden. Vi kan fx have fjernet nogle hyppigt gentagne talesprogs ord som "altså", "jo" og "faktisk" og rettet omvendt ordstilling mv.

Overvejelser om udvalg af interviewpersoner og bias: I forhold til udvalg af interviewpersoner har VIVE tilstræbt en bred repræsentation af forskellige typer af beboere, medarbejdere og samarbejdspartnere. Samtidig vil vi også påpege en mulig bias i materialet: I forhold til beboerne kan såvel mere ressourcestærke unge som unge med positive – frem for negative – erfaringer med botilbuddet have været mere tilbøjelige til at ville lade sig interviewe. Tilsvarende er en del samarbejdspartnere fundet via kontakter fra REDII. Det er også muligt, at vi her har fået kontakter med positivt – frem for måske mere negativt – stemte samarbejdspartnere. Endelig kan det ikke udelukkes, at medarbejderne også har haft nemmere ved at dele positive frem for negative erfaringer med os i forhold til vores opdrag med at evaluere deres arbejdsplads. Samlet set kan man dermed forvente en positiv bias i denne undersøgelses kvalitative materiale – en bias, der er meget almindeligt forekommende ved denne form for dataindsamling.

1.2.2 Andre datakilder

Der indgår også andre datakilder i denne evaluering. Det drejer sig først og fremmest om en række skemaer, som skulle bidrage med bedre viden om beboernes udbytte af opholdet på botilbuddet. I forlængelse af workshoppen om forandringsteori valgte VIVE en kombination af tre validerede spørgeskemaer, som botilbuddet efterfølgende søgte af få beboerne til at udfylde såvel ved ankomsten til som ved afrejsen fra botilbuddet. Denne datakilde beskrives nærmere i kapitel 8.

VIVE har også haft mulighed for at anvende de stamdata, som registreres på alle botilbuddets beboere. Her er informationer om antal dages ophold, typen af indskrivning (fx enlige eller par), den centrale indskrivningsproblematik osv.

Endelig har VIVE set på andre former for dokumenter i form af fx botilbuddets oprindelige ansøgning, interne statusnotater og tilsynsrapporter. På linje med REDI giver REDII også deres beboere nogle evalueringsskemaer, som de kan udfylde ved fraflytningen. Disse skemaer er, grundet den ovenfor nævnte indsamling af spørgeskemaer, kun i begrænset omfang blevet udfyldt. Derfor indgår sådanne data ikke i denne undersøgelse.

1.3 Workshop om forandringsteori

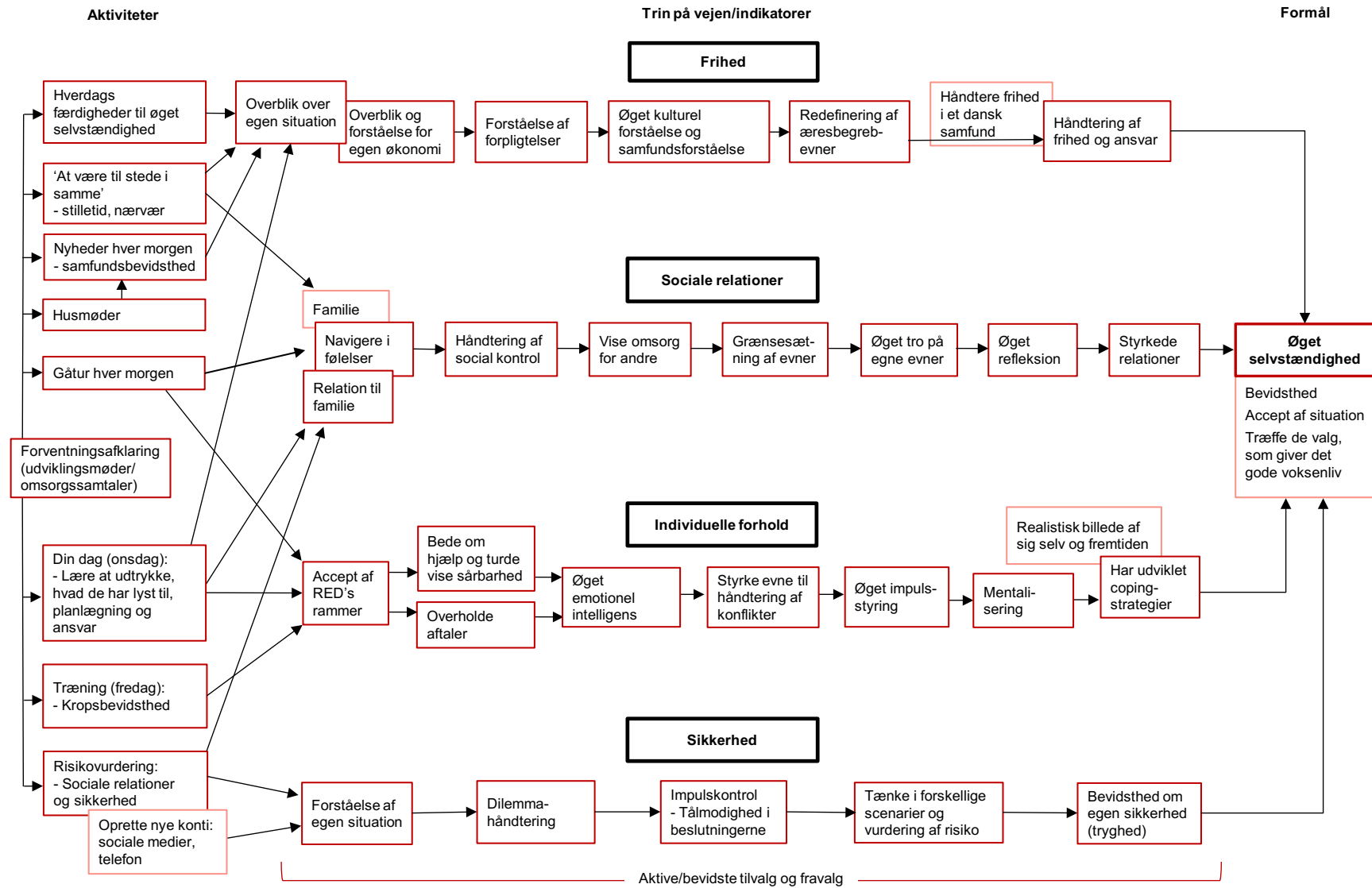
En evaluering handler om at se på, om givne indsatser virker på de forventede og ønskede måder. Efter aftale med Udlændinge- og Integrationsministeriet skulle VIVEs evaluering tage afsæt i en forandringsteori udviklet af leder og medarbejdere på botilbuddet for dermed at kunne bygges op omkring botilbuddets egne ønsker til deres arbejde.

I en forandringsteori indgår hypoteser om, hvordan en indsats vil virke, og forestillinger om, hvordan man når fra aktivitet til resultat – det handler altså om at få en større klarhed over sammenhængen imellem, hvad man ønsker at opnå med et tilbud, og de måder, hvorpå man arbejder sig hen imod dette resultat.

Den første aktivitet i forhold til evalueringen var derfor afholdelse af en workshop om forandringsteori i januar 2017. I workshoppen deltog ni personer. Ud over botilbuddets leder, seks pædagoger og en socialrådgiver deltog også to medarbejdere (en pædagog og en socialrådgiver) fra REDI på Sjælland. Fra VIVE deltog seniorforsker Anika Liversage samt seniorkonsulent Helle Hansen, der stod for workshoppens praktiske del. Workshoppen startede med en diskussion af botilbuddets *overordnede formål*: Hvad er det, de unge brugere skal hjælpes med og hjælpes hen imod?

Denne diskussion tog naturligvis afsæt i den etablerede praksis fra REDI samt den allerede foreliggende formålsbeskrivelse for det nystartede botilbud. Workshoppen var dermed først og fremmest en mulighed for udfolde og diskutere det netop igangsatte arbejde på baggrund af den allerede foreliggende ramme. Her udfoldede der sig blandt andet en – til tider ganske livlig – diskussion af, hvilke delmål man arbejdede med, og hvordan disse delmål kunne kobles sammen i forskellige "spor". Endelig diskuterede man, hvordan botilbuddets *aktiviteter* bidrog til de forskellige spor af delmål. Rent praktisk foregik workshoppen ved hjælp af stikord på post-it sedler, der efterfølgende blev flyttet rundt på en tavle. Som afslutning på dagen var der bred opbakning til den opstilling, som fremgår af Figur 1.1.

Figur 1.1 Resultater fra workshop: Botilbuddets forandringsteori

Botilbuddets forandringsteori, gengivet i Figur 1.1, kan kort skitseres som følger:

- Endemålet er, at de unge skal opnå øget selvstændighed, en bevidsthed om og accept af deres egen situation, og blive i stand til at træffe valg der kan give dem et godt voksenliv.

Fire spor leder hen imod dette endemål:

- Et første spor fik titlen ”**Frihed**”. Dette spor har stikord som overblik over egen situation, øget samfundsforståelse, forstand på egen økonomi og kompetencer til at håndtere frihed og ansvar i det danske samfund.
- Et andet spor fik titlen ”**Sociale relationer**”. Dette spor har stikord som relationen til familien, håndtering af social kontrol, evner til at vise omsorg over for andre og sætte grænser i forhold til dem og blive bedre til både at tro på egne evner og navigere i følelser som skam og savn.
- Et tredje spor fik titlen ”**Individuelle forhold**”. Dette spor har stikord som at blive bedre til konflikthåndtering og impulsstyring, udvikle coping-strategier og få et realistisk billede af sig selv og fremtiden. Her indgår også en accept af RED’s rammer og kompetencer i forhold til at bede om hjælp og overholde aftaler.
- Et fjerde spor fik titlen ”**Sikkerhed**”. Dette spor har stikord som bevidsthed om egen sikkerhedssituation, evner til at risikovurdere og tænke i scenarier, foretage bevidste valg og fravalg og håndtere dilemmaer.

Endelig viser Figur 1.1 også, hvorledes de forskellige aktiviteter på botilbuddet bidrager til de forskellige spor. En del af botilbuddets aktiviteter bidrager samtidig til flere af sporene. Husmøderne kommer fx samtidig til at handle om at anvende demokratiets spilleregler (vigtigt i forhold til samfundsforståelse på sporet ”Frihed”), at kunne agere i et kollektiv (i forhold til sporet ”Sociale relationer”) og øve sig i at efterleve en flertalsbeslutning, selvom den går en imod (i forhold til sporet ”Individuelle forhold”). Samtidig giver husmøderne beboerne mulighed for at diskutere og måske få ændret på nogle af de måder, botilbuddet fungerer på.

Det at have ansvar for aftensmaden træner både en vigtig, praktisk færdighed og øver de unge i mere generel ansvarlighed, samtidig med at det også sikrer, at man får noget at spise den dag. Andre aktiviteter – som at sikre, at de unge får nye konti på sociale medier, knytter sig mere snævert til et enkelt spor – i dette tilfælde ”Sikkerhed”.

Overskrifterne fra denne forandringsteoretiske workshop vender VIVE løbende tilbage til igennem rapporten. De vil især være i fokus i kapitel 5 og 6. Inden vi kommer dertil, giver vi en karakteristik af REDII’s beboere, som er dem, botilbuddets arbejde drejer sig om.

2 Botilbuddets beboere – et overblik

Dette kapitel bygger på data fra botilbuddets egen registrering af deres beboere. Ifølge disse data har der – i perioden fra botilbuddets start i oktober 2016 og frem til den 1. november 2018 – boet i alt 88 personer på REDII. Heraf har 4 personer været udskrevet og er blevet indskrevet igen – disse 4 personer har altså hver haft to ophold. Endelig har én beboer haft et todelt ophold på først kvindefdeling og siden et ophold i botræning. Denne gruppe på 88 beboere kan overordnet set karakteriseres på følgende måder:

Køn: Af de 88 beboere har 66 været kvinder og 22 været mænd.

Etnisk baggrund: De væsentligste oprindelseslande for beboerne selv eller deres familier har været som følger:

Tabel 2.1 Etnisk baggrund

Etnisk baggrund	
Land	Antal personer
Irak	17
Tyrkiet	13
Syrien	10
Afghanistan	9
Somalia	8
Libanon/Palæstina	6
Det tidligere Jugoslavien	4
Danmark	3
Pakistan	3

Derudover var der 1-2 personer med hver af følgende 10 landebaggrunde: Bosnien, Kosovo, Albanien, Pakistan, Sri Lanka, Indien, Marokko, Nigeria, Tjetjenien, Kuwait og Iran. I alt 15 personer kom fra disse landebaggrunde. Endelig mangler der oplysninger om etniske baggrunde for 6 beboere. Over halvdelen af beboerne – 52 – er opgjort med dansk statsborgerskab.

Beboernes seneste bolig: Cirka halvdelen af REDII's beboere kom direkte fra deres forældres hjem. Dette passer med botilbuddets profil i forhold til at hjælpe unge på flugt fra æresrelaterede konflikter. Den næststørste gruppe – primært beboere, der blev indskrevet på parafdelingen – ankom fra eget hjem. I alt 12 personer ankom fra andre institutioner, herunder kvindekrisecentre. Af disse blev 5 personer henvist fra REDI – en overflytning, der kunne ske af sikkerhedshensyn, eller fordi man vurderede, at en beboer på REDI kunne have pædagogisk gavn af at bo på et mindre tilbud som REDII.

Tabel 2.2 Seneste bolig

Seneste bolig	Antal
Forældrenes hjem	42
Eget hjem	17
Families og venners bolig	5
REDI	5
Anden institution	3
Krisecenter	3
Herberg, fængsel	2
Oplysninger mangler	11

Afdelinger på REDII: I forhold til afdelinger har den største indskrivning været på kvindeafdelingen. Dernæst kom par-afdelingen og til sidst mandeafdelingen. Enkelte beboere har skiftet imellem forskellige afdelinger og er fx flyttet fra par-afdeling til afdeling for enlige. I forhold til de under 18-årige har 13 beboere været indskrevet her. Der mangler oplysninger på én beboer.

Alder: Som nævnt blev 13 beboere indskrevet som under 18-årige. Cirka 20 beboere har været 25 år og derover. De resterende cirka 55 beboere har været fra 18 år og op til midt i 20'erne – flest i den yngre del af dette aldersspektrum. Dermed har det været en relativt ung beboergruppe, som har været på REDII. Den større grad af umodenhed, der normalt følger med ung alder, har været et forhold, som botilbuddet løbende har skullet forholde sig til.

Uddannelse: Der er også meget store forskelle på det uddannelsesniveau, som forskellige unge har med sig, når de ankommer på REDII. Det er dog svært at give et dækkende billede heraf, da botilbuddets egen opgørelse er mangelfuld: af 88 beboere mangler uddannelsesdata på 37 – altså knap halvdelen.

Af de 51 beboere, der er data på, har cirka 20 en afbrudt ungdomsuddannelse bag sig – noget, der stemmer godt overens med den unge alder blandt stedets beboere. Cirka 12 af beboerne står opgjort med uddannelse fra udlandet (ofte kortere end 9 år) og/eller sprogskole. Endelig har nogle beboere afsluttede eller afbrudte kompetencegivende uddannelser med sig.

Tid på REDII: Ser man på længden af ophold, er der stor variation. Hele 26 beboere ud af de 88 har kun været på stedet i to uger eller mindre. Omvendt er det 36 personer, der har været på stedet i to måneder eller mere. Dermed er der ret mange relativt korte ophold: over halvdelen af de indskrevne har været på REDII i under to måneder. Sammentællingen er lavet ud fra antal beboere. For de få beboere, der har haft to ophold, er antallet af opholdsdage slået sammen.

Tabel 2.3 Længde af ophold

Antal dage	Antal beboere	Antal beboere
1-7 dage	13	26
8-14 dage	13	
15-30 dage	12	26
31-60	14	
61-100	14	31
100-200	17	
201-300	2	5
300+	3	

Belægningstal: Belægningstallene fra botilbuddets start i oktober 2016 og frem til starten af november 2018 ser ud som følger. Som det fremgår har belægningsgraderne på de 12 pladser på botilbuddet været støt stigende: I 2016 var den 47 %, i 2017 var den 65 %, og kom op på 73 % i de første ti måneder af 2018.

Tabel 2.4 Belægningstal 2016, 2017 og 2018

2016	Antal	Procent
Botræning (4)	0	0
Kvinde (6)	3,23	53,8
Mand (2)	0,67	33,7
Par (2)	1,5	75
U18 (2)	0,24	12

Anm.: RED-Safehouse II, besat/Total: 5,64/12,0: 47 %.

2017	Antal	Procent
Botræning (4)	0,34	8,5
Kvinde (6)	4,27	71,1
Mand (2)	0,35	17,5
Par (2)	1,96	98,1
U18 (2)	0,86	42,9

Anm.: RED-Safehouse II, besat/Total: 7,78/12,0: 64,8 %.

2018	Antal	Procent
Botræning (4)	1	23,3
Kvinde (6)	4	67,1
Mand (2)	0,74	37
Par (2)	0,84	41,9
U18 (2)	2,25	112,7%

Anm.: RED-Safehouse II, besat/Total: 8,79/12,0: 73,2 %.

Som det fremgår af den ovenstående gennemgang, har beboergruppen på REDII altså overvejende bestået af kvinder (men dog med en fjerdedel mænd), og de har været ret unge. Over halvdelen af beboerne havde baggrund i de fire lande Irak, Tyrkiet, Syrien og Afghanistan.

I resten af dette kapitel benytter vi data fra de 30 beboere, som VIVE har interviewet igennem knap to års dataindsamling. Vi bruger disse interview til at give en mere dybtgående beskrivelse af de forskellige slags unge, der har haft ophold på REDII.

2.1 Beboerne – en heterogen gruppe

En første observation på baggrund af interviewmaterialet er, at beboergruppen er meget bred og heterogen. Som det fremgår af det foregående afsnit, er der variation i fx køn, alder og etnisk minoritetsbaggrund. Noget andet, der har stor betydning for botilbuddets arbejde, er, hvor længe beboerne har været i Danmark: Mange er født og opvokset her, mens en mindre andel fx kommer direkte fra et asylcenter eller fra en familie, der kun har været kort tid i Danmark. Sådanne personer taler dels kun lidt eller måske stort set intet dansk, hvilket kan være udfordrende for arbejdet på botilbuddet. Samtidig kan der være usikkerhed om sådanne beboeres opholdsstatus, hvilket også kan frembyde særskilte problemer.

Et fællestræk for stedets beboere er, at de skønnes at have behov for et højt sikkerhedsniveau. Samtidig viser de kvalitative interview, at der er et meget stort spænd i den enkelte beboers konkrete behov (noget der også ændrer sig over tid): Nogle beboere er truede på livet af familiemedlemmer, hvor politiet vurderer, at der kan være en ganske stor kapacitet til fx at anvende fysisk vold. I andre tilfælde er der større usikkerhed om trusselsniveauet, og det viser sig måske, at situationen ikke er så alvorlig, som man først antog.

Der er også stor heterogenitet i forhold til de vilkår, beboerne er vokset op under. Gruppen strækker sig fx fra nogle unge kvinder, der flygter fra årelang massiv vold og undertrykkelse, til andre, der er vokset op med langt større frihedsgrad, men hvor fx en konflikt om ægteskab har ført til opholdet på botilbuddet. Og det strækker sig fra unge mænd, hvor en afsløring af homoseksualitet har ført til en flugt, til mænd der er medfølgende partnere og er truet på grund af relationen til deres kæreste. Overordnet om beboergruppens baggrund fortæller en medarbejder følgende:

Størstedelen, der kommer her, er blevet slået. Men det er især den sociale kontrol – den psykiske vold: Den rammer hårdere, fordi den jo både bliver udført af mor, af far, af storesbror, storesøster – fordi det er sådan en familær patriark-ting. Det er ikke bare én. Når man ser klassisk på dig, så er der én, der tryner dig, men her er det alle mod dig. Så du har ikke en jordisk chance for at kunne træde ud af det på nogen måde. Du har ikke nogen på din side.

For at give en bedre forståelse for de unge, der har haft ophold på REDII, præsenterer næste kapitel en typologi over forskellige former for beboere.

3 Beboerne – en typologi

Dette kapitel præsenterer en typologi over beboerne. Typologien er primært opbygget på baggrund af interview med 30 beboere, men inddrager også viden fra medarbejderinterview. Den består af fire typer, der dels er brede, dels kan overlape hinanden. I denne typologi indgår ikke den mindre del af beboerne, der var indskrevet på grund af problemer, som deres partner havde. Det kunne fx dreje sig om unge mænd (eventuelt med etnisk dansk baggrund), hvis kærestes familie ikke kunne acceptere forholdet.

3.1 Udarbejdelsen af typologien

På baggrund af interviewene med de 30 beboere var det tydeligt, at man som udgangspunkt kunne inddele beboerne i to grupper, alt efter om de afveg fra en heteroseksuel norm eller ej. Beboere, som har behov for ophold på grund af sådanne afvigelser, udgør den første af denne typologis i alt fire typer. Denne type består primært af mænd, som er homoseksuelle.

De resterende beboere, som primært er kvinder, afviger dermed ikke fra en heteroseksuel norm. Disse beboere har VIVE valgt at inddele i tre typer.

VIVEs kategorisering af denne gruppe bygger på en kombination af to principper. Det *første princip* handler om, hvor beboeren er i forhold til erfaringer i privatlivet. Et generisk forløb af erfaringer her ser således ud:

- Problemer i livet inden man har nogen større erfaringer med kærester og pardannelse
  - Problemer relateret til valg af partner, enten på grund af eget valg af kæreste, som familien opponerer imod, eller på grund af forældres forsøg på at presse én til et uønsket ægteskab
  - Problemer efter indgåelse af ægteskab
  - Problemer i forbindelse med skilsmisse
- (De sidste tre faser kan endvidere gentages ved efterfølgende ægteskaber).

Ud fra dette princip kan beboere grupperes efter, hvor i dette generiske forløb de var, da de søgte hjælp og beskyttelse på REDII. Der er naturligvis en aldersmæssig progression i disse faser. Samtidig kan en kvinde på 18 år godt være både gift og skilt, mens en kvinde på 20 år stadig kan leve hjemme uden at have haft erfaringer med kærester.

Det *andet princip* handler om, hvilke former for udfordringer og overgreb beboere har været udsat for. Her kan et kontinuum være følgende:

- Negativ social kontrol, men ingen fysisk vold
- Kontrol og nogen fysisk vold
- Kontrol såvel som meget alvorlig fysisk vold.

Ud fra en første inddeling i heteroseksuelle/ikke-heteroseksuelle problemstillinger og siden en kombination af principper i forhold til henholdsvis livserfaringer og alvorsgrad er VIVE endt med følgende kategorisering af beboerne:

- Type A – Afvigelser fra en heteroseksuel norm. Det var primært mandlige, homoseksuelle beboere. Det kunne også handle om fx transkønnet.

- Type B – Udfordringer med negativ social kontrol, men ikke udfordringer relateret til parforhold. Denne gruppe beboere var ret unge. En del af disse forløb var endvidere karakteriseret ved, at der godt nok havde været negativ social kontrol, men kun begrænset eller ingen vold.
- Type C – Konflikter i forhold til fx kæresteforhold, tvangsægteskab, ægteskab og/eller skilsmisse. Forløbet har enten været uden vold eller med vold, som ud fra interviewet ikke vurderes som "exceptionelt alvorlig".
- Type D – Samme spektrum af konflikter som i Type C. Volden har været meget alvorlig og ofte haft en række forskellige former.

Nedenfor gennemgår vi, relativt kortfattet, de fire forskellige typer af beboere. Første afsnit i hver kategori hedder "Baggrund og udfordringer" og handler om det liv, disse beboere kommer fra. Andet afsnit hedder "Udløsende faktorer" og omhandler den konflikt, der gjorde, at beboerne endte på REDII. I hver type indgår interview fra mindst fire interviewede beboere. En vigtig baggrund for, at vi har udarbejdet denne typologi, har netop været, at vi via den empirisk kan beskrive beboerne på mere sikker vis. Ved at hver type sammensættes af citater fra mindst fire personer, løber vi ikke den samme risiko for genkendelse, der – uanset grundige bestræbelser på anonymisering – kan være, hvis man genfortæller informanternes historier enkeltvis.

3.2 Type A – krise over seksuel identitet

En delmålgruppe på REDII er unge LGBT-personer (såvel kvinder, som mænd) med etnisk minoritetsbaggrund – det handler altså om kønsidentitet. Denne målgruppe kan fx møde udfordringer på grund af det negative syn på homoseksualitet, der findes i såvel mange etniske minoritetsmiljøer (Als Research, 2014; Elgvin, Bue & Grønningsæter, 2013) som i de etniske minoriteters oprindelseslande. For eksempel viser den "Internationale Værdiundersøgelse", at hvor ca. 5 % af befolkningerne i Norge og Sverige¹ svarer, at "homoseksualitet kan aldrig retfærdiggøres", er det svaret hos 71 % i Tyrkiet og 81 % i Iran (World Values Survey, 2015, se også Halman et al., 2008).

Samtidig sker der dog også ændringer i indvandrergruppers holdninger til homoseksualitet over tid. I Danmark er der således henholdsvis 9 % og 10 % af indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan, som mener, at homoseksualitet er i orden, mens det samme svar gives af henholdsvis 22 % og 25 % af efterkommere fra disse to lande. Blandt indvandrere fra Vestbalkan (med 31 %) og fra Iran (med 57 %) er synet på homoseksualitet noget mere positivt, men ligger stadig klart under de 83 % af majoritetsdanskerne, der angiver, at homoseksualitet er i orden (Bonnerup et al., 2007: 71). Hvis fx en søn finder ud af, at han er homoseksuel, kan det altså give anledning til problemer. Sådanne forløb beskriver vi nedenfor.

3.2.1 Baggrund og udfordringer

I den undersøgte periode har denne type af REDII-beboere primært bestået af unge mænd, der forlader hjemmet, fordi forældrene ikke kan acceptere deres homoseksualitet. En enkelt ungs persons forløb handler om, at han er transkønnet. Vedkommende identificerer sig altså med at være en dreng/mand, men er fra fødslen blevet tilskrevet det kvindelige køn².

I interviewene hører VIVE om, at unge mænd – i forskelligt omfang – har haft problemer i deres opvækst, fordi man i deres familiers kulturelle forståelse af køn og seksualitet ikke synes at have set homoseksualitet (og man må formode i endnu mindre grad det at være transkønnet) som en

¹ Danmark indgår ikke i undersøgelsen.

² REDII har i de første to år ikke haft kvindelige homoseksuelle beboere. Denne beboertype har man dog erfaringer med fra REDI.

mulighed. Flere af disse beboere beskriver, at de er blevet mobbet for at være "som en pige" i skolen. Som to af dem fortæller:

Altså, jeg er blevet mobbet meget for, at jeg var som en pige. Det er hele mit børnetraume, gennem hele folkeskolen. Jeg blev hele tiden gjort grin med.

Jeg tror, det var meget omkring homoseksualiteten i min barndom. Det var bare ligesom: "Hvorfor er han så piget, hvorfor er han så feminin?"

I ungdommen er de unge mænds udfordringer taget til, da de med stigende alder er mere bevidste om og påvirkede af deres seksuelle orientering. Flere i denne kategori beskriver en ungdom, hvor de har måtte søge at camouflere deres "sande jeg" for ikke at skille sig for meget ud. Dette har nogle af dem følt som et dobbeltliv: Blandt venner uden for hjemmet har de i højere grad kunnet være sig selv og leve det liv, de ønskede. Her fortæller en enkelt om fx at have brugt makeup. Derhjemme har de unge mænd dog opført sig mere maskulint med en bevidsthed om, at deres homoseksualitet var uacceptabel. Noget sådan kan være ganske psykisk hårdt. Som en af dem fortæller:

Jeg er jo homoseksuel, så min barndom har været lidt anderledes i forhold til de fleste drenge, fordi det har været svært som én med anden [etnisk] baggrund. Det har været svært at være en dreng i min kulturs samfund, fordi man ikke rigtig kan åbne op for sig selv og ikke rigtig kan være den person, man ønsker at være... Fordi i vores kultur er det [= homoseksualitet] meget unormalt, og man er jo handicappet, næsten, og har brug for piller og psykolog og det hele.

Foruden balancegangen forbundet med at måtte skjule sin homoseksualitet har nogle af de unge mænd, ligesom de unge i de andre grupper af beboere, haft en hverdag med mange pligter og måske store forventninger fra familien. Samtidig er det dog også tydeligt, at der generelt har været større frihedsgrader for disse drenge end for de piger, der ender på REDII. Frem for tæt kontrol med, hvad man ikke har måttet (for piger fx at være sammen med drenge), handlede det for disse drenge fx om både at skulle præstere meget i skolen, tage sig af sine søskende og levere penge til husholdet gennem lønarbejde. Sådanne krav har ikke noget med seksuel identitet at gøre. Det er i stedet krav i hjemmet og måske negative oplevelser af en social kontrol, som er en del af det generelle mønster for botilbuddets beboere.

Ud over kontrol har nogle fra denne kategori også været udsat for fysisk og psykisk vold fra enten deres far, bror eller mor. Dette har heller ikke nødvendigvis hængt sammen med deres seksuelle orientering, men snarere med det generelle miljø i hjemmet. En ung mand fortæller fx følgende fra livet, da han var mindre:

Engang vi havde besøg, tror jeg, at jeg ikke gjorde, som der blev sagt – som jeg skulle. [Min far] ligesom kastede sig over mig – sådan virkelig voldsomt, hvor jeg gik på gangen og græd i flere timer... De voksne fik det til at lyde, som om det var min skyld, selvom jeg var et barn... Han truede mig også nogle gange med kvælertag, eller at han ville skære mig i stykker osv. Men det virkede aldrig rationelt. Det virkede meget impulsivt, eksplosivt.

En sådan "impulsiv" og "eksplosiv" vold i hjemmet er noget, som flere beboere – både mænd og kvinder – fortæller om at have oplevet i deres opvækst. Det er dermed vigtigt at have sig for øje, at de unges vej til REDII kan handle om mange andre belastninger end blot de æresrelaterede konflikter, der er den udløsende faktor. I andre tilfælde er det muligt, at forældres udfordringer med fx psykisk sygdom eller PTSD kan være med til at forklare de ting, som deres børn har været udsat for – ofte i store dele af deres opvækst.

3.2.2 Udløsende faktorer

I interviewene hører vi, at de personlige oplevelser af, at man afviger fra en heteroseksuel norm, opstår i teenageårene. Hvis man er vokset op med, at homoseksualitet er forkert, kan det være noget, man med stor intensitet søger at bekæmpe. Det hører vi om fra denne unge mand. Da han er omkring 20 år, er han studerende og bor hjemme. Han fortæller følgende:

Jeg havde lagt låg på [mine følelser], fordi jeg var blevet meget religiøs. Jeg bad til Gud fem gange om dagen og læste i koranen for at forstå den. Men så skete der bare noget i mig, hvor jeg ikke kunne undertrykke det længere. Og så fik jeg min debut der, og så tror jeg bare, at det gik op for mig dér, den der kløft mellem mig og min familie, og hvor meget jeg egentlig levede et dobbeltliv. Hvor meget de egentlig ikke accepterede mig eller kendte mig. Jeg kunne ikke tale med nogen som helst om det – bare sådan luften ideen – uden at der blev set ned på mig eller råbt eller truet. Hos min nærmeste familie, i mit eget hus, kunne jeg ikke engang være mig selv.

Hos denne unge mand bygger behovet for at forlade familien for at "være sig selv" gradvist op. For andre unge i denne kategori udløses flugten dog af, at forældrene opdager deres barns seksualitet og reagerer enten med stor vrede eller er chokerede. Fra en ung mand hører vi følgende:

Min mor fandt min makeup-taske, og så kom vi op og skændes. Så begyndte hun at råbe og skrigte, og så sagde jeg så: "Det er det! Det gider jeg ikke mere!"

En anden afsløres i at have et kærlighedsforhold til en anden ung etnisk minoritetsmand, som forældrene blot har troet, han var gode venner med. Da han ved et uheld får afsløret sin hemmelig, sker der følgende:

Min far begynder bare at græde, fordi han bliver skuffet... Min far siger til mig, at hvis der er nogen, der hører det, "så hopper vi ned fra et højhus sammen. Folk skal hellere se vores død som noget stort end at høre det her". Han var bare i chok, du ved, så der kommer jo bare sådan nogle ubevidste tanker ud af munden. Han tog så fat på mig senere på dagen og så sagde, at det er meget okay, og det skal nok gå – han var virkelig støttende om det... Det er okay, I har lavet de fejl, I har lavet, men I skal bare ikke være sammen længere. Det skal glemmes.

Som det fremgår af det sidste citat, er faderen til den interviewede unge mand chokeret og taler om (fælles) selvmord – nok en måde at kommunikere, hvor hårdt opdagelsen af hans søns hemmelighedte homoseksualitet har ramt ham. Men samtidig truer denne far ikke sin søn. Da han er kommet lidt til hæfterne, er han tværtimod støttende. Samtidig går støtten dog ikke så langt, at han accepterer sønnens forhold, som han forventer, at sønnen afslutter. Denne unge mand ankommer da også til REDII som "medfølgende partner", hvor truslen mod parret kommer ikke fra hans, men fra kærestens familie, der reagerer voldeligt, da de hører om de to unges forhold.

Andre unge i denne kategori forlader deres hjem, fordi det bare bliver for hårdt for dem at bo der. Det handler om en kombination af at være mentalt udkørt, fordi de hele tiden må skjule deres identitet, og forældre, der fx forventer mange timers arbejde for at tjene penge til familien. Her beskriver en ung mand, hvordan tingene udvikler sig, kort efter han har afsluttet en ungdomsuddannelse:

Det var bare sådan: "Du skal arbejde ti timer hver dag" – som jeg overhovedet ikke er vant til. Og så var det bare der, hvor det byggede op. De her følelser med min seksualitet, at jeg ikke kunne være mig selv, og det at blive kommanderet rundt og råbt ad ... Og min mor, der altid prøvede at tale med mig, og fik mig til at græde, fordi jeg ikke kunne tale

med hende om det, fordi jeg ikke turde tale med hende om det, og det gjorde mig bare sådan: "Det her sted kan jeg slet ikke genkende".

På forskellig vis forlader disse unge mænd deres hjem og ender på REDII. Her bliver de i nogle tilfælde en ganske livlig del af beboergruppen, da de for første gang i livet kan eksperimentere med påklædning, frisure og hårfarve uden at de frygt for represalier.

3.3 Type B – krise over megen negativ social kontrol

3.3.1 Baggrund og udfordringer

Denne type af REDII-beboere er unge, som endnu ikke har taget hul på den livsfase, der centrerer sig om kærester og pardannelse. I denne kategori er aldersgennemsnittet dermed også ret lavt. Det drejer sig om store piger/unge kvinder, der generelt er vokset op med en høj grad af negativ social kontrol. I nogle tilfælde har de sociale myndigheder været opmærksomme på familierne, hvilket har kunnet give en større grad af frihed, fx når nogle af de unge fik mulighed for at komme på efterskole. Det generelle billede har dog været en hverdag med stærk forældrekontrol: Pigerne har skullet komme hjem lige efter skole og har ofte ikke haft frihed til eksempelvis at mødes med venner. De har normalt heller ikke haft mulighed for at deltage i fx lejrskoler eller gå til fritidsaktiviteter. En ung pige i denne gruppe beskriver den sociale kontrol, hendes far udøvede over hende, således:

Han holdt øje med klokken i forhold til, hvornår jeg var hjemme. Han kunne gennemtjekke min mobiltelefon, min bærbare. For eksempel da jeg gik i gymnasiet, der måtte jeg ikke sidde vendt sådan, at den bærbare [computer] vendte ind mod væggen. For så kan man ikke se, hvad jeg laver på den. Det skulle være sådan, at de kunne se, hvad det var, jeg lavede... Der var bare meget kontrol.

Flere informanter i denne kategori pointerer, at familiens ære og omdømme har spillet en afgørende rolle for den negative sociale kontrol, de har oplevet. Som en ung kvinde fortæller:

Min far er ligeglad med sine døtre. Så længe han bare har ære, så har han nærmest alt. Han værdsætter ære højere end noget andet på jorden... Han slår sine børn. Han er virkelig ond, og vi må jo nærmest intet. Så hvorfor er det, han skal have høj status? Det er ikke retfærdigt.... Altså, min familie er jo lidt ligeglade med, om jeg kommer hjem eller ej, så længe der ikke er andre [der ved det]. Det er jo deres ære, der er på spil.

En omfattende negativ social kontrol kan både påvirke de unges psykiske trivsel og deres sociale liv. Fra en ung kvinde hører vi, at hun havde store begrænsninger i sit liv frem mod studentereksamen. Da hun ikke er med til studenterfesterne, er det dog ikke direkte på grund af forbud. Det er, fordi hendes liv er blevet så svært, at hun kun med nød og næppe klarer sin eksamen – og ikke magter at fejre det bagefter:

Der var for meget pres hjemmefra. Jeg overvejede at lade være med at møde op til [den sidste] eksamen. Det gjorde jeg så i sidste øjeblik, hvor jeg [tænkte:] Jeg går ind, og så gør jeg mit bedste. Jeg blev så også inviteret hjem til rigtig mange studentergilder, men mange af dem kunne jeg ikke tage med til, fordi at jeg havde udviklet en eller anden form for angst for at gå ud ad døren.

Et nyligt survey viser tilsvarende, at der er en sammenhæng imellem konkrete oplevelser med negativ social kontrol i form af overvågning, trusler og vold samt dårlig trivsel. Denne rapport konkludere således, at der ses en "signifikant (og negativ) sammenhæng med trivsel på samtlige af de

spørgsmål, som omhandler konkrete oplevelser med negativ social kontrol, trusler, vold og andre sanktioner". De unge, der oplever disse former for social kontrol, er dermed overrepræsenteret i højrisikogruppen for mistriksel (Als Research, 2018: 23).

Nogle unge oplever dog, at de ved at argumentere med den forælder, der udøver kontrollen, gradvist kan få lov til mere og mere. En pige oplever fx, at hendes yngre søskende må mere end hun selv må – eksempelvis være senere ude sammen med venner. Hun finder dette uretfærdigt og begynder at argumentere imod det. Langsomt bliver den stærke kontrol, hun er underlagt, løsnet en smule. Om sin far fortæller hun følgende:

Han fandt ud af, at jeg ligesom ikke gav op... Tit, så gik han bare fra situationerne, fordi han godt vidste, at det endte galt. Men på det sidste, der har jeg bare argumenteret imod ham, uden at – du ved – snakke grimt. Men sådan forklaret min side af historien. Og der fik jeg mere og mere lov. Jo flere gange jeg gjorde det, jo mere normalt blev det derhjemme.

På trods af, at nogle unge altså til en hvis grad lykkes med at få frihed og selvbestemmelse, påvirker den sociale kontrol dem dog stadig i en sådan grad, at de føler et behov for at komme væk. Dette skal også ses i lyset af, at flere af de unge i denne gruppe ud over social kontrol er udsat for forskellige grader af fysisk vold. Udøverne kan være såvel far som mor (især i enemor-familier) som begge forældre. Det kan fx også dreje sig om større brødre.

Et eksempel på variation i forhold til, hvilken forælder der gør hvad i forhold til en ung, hører vi om fra en ung kvinde. Hun blev som barn tvangsfjernet og sat i plejefamilie, fordi hendes far udsatte hende for vold. Efter en kort periode fik hendes familie dog anbringelsen ophævet. Da forældrene senere bliver skilt, er pigen langt mindre udsat for vold, da hun kommer til at bo hos sin mor, fordi det var faderen, som var den primære voldsudøver. Moderen udøver dog stadig meget negativ social kontrol, hvilket fører til denne piges beslutning om at forlade hjemmet.

3.3.2 Udløsende faktorer

I denne type af forløb har der ikke været drenge på banen i noget større omfang, og flugten udløses dermed ikke af konflikter relateret til parforhold. I stedet ønsker de unge at slippe ud af årelange erfaringer med negativ social kontrol og for norges tilfælde også fysisk vold. At forlade sit hjem og sin familie er dog ikke en nem beslutning, og beslutningen herom kan for nogle af de unge kvinder i denne gruppe være en langvarig proces. Således går der et år, fra én af kvinderne i gruppen første gang fortæller en lærer om, hvad der foregår derhjemme (hvor hun anbefales at kontakte RED), til hun forlader sit hjem. Det handler også om, at der ikke er det samme tidspres og den her-og-nu-krise, der kan opstå, hvis man fx afsløres med en "forbudt" kæreste eller selv får nys om et umiddelbart forestående tvangsægteskab.

En anden ung kvinde fortæller også om et længere forløb, fra hun begynder se sig om efter hjælp, og til hun kommer på REDII. Hun søger på nettet og får her sat ord på noget af det, hun selv lever med. Som hun fortæller:

Fordi det går så dårligt derhjemme, og det går så dårligt med mig psykisk, finder jeg det her, det hed Etnisk Ung. Det er så der, det første gang gik op for mig, at der var noget, der hed social kontrol. Så skriver jeg fra min computer. Jeg ringer ikke, for på det tidspunkt kan [far] godt finde på at tjekke min telefon. Så får jeg en rådgiver derinde, som så kontakter mig telefonisk – hvor de selvfølgelig har hemmeligt nummer, så man ikke finder

ud af, hvem det er, der ringer. Og så... ja, så havde jeg så snakke med hende. I en længere periode faktisk.

Igennem rådgiveren hos Etnisk Ung får denne unge kvinde mulighed for at gå til psykolog. Hun er i perioden på overførselsindkomst og i aktivering efter en netop afsluttet ungdomsuddannelse. Kommunen giver hende mulighed for at forlade aktiveringen for at besøge psykologen. Derved hører hendes forældre ikke om disse besøg. Ligesom hos nogle af de andre unge går der dog over et år, fra denne unge kvinde hører om Etnisk Ung, til hun vælger at forlade sit hjem. Kontrollen er i den mellemliggende periode løst lidt op, men for at undgå konflikter føler hun sig samtidig under pres for konstant at overholde farens regler. Efter såvel en ansats til depression som en konflikt med faderen (over en fest) bliver det for meget for hende, og hun tager igen kontakt til Etnisk Ung, der hjælper hende videre til REDII.

Ovenfor hører vi om, hvordan "offentlige steder" – som et kommunalt aktiveringssted eller en undervisningsinstitution – kan være vigtige i forhold til at få hjælp. Fra to andre unge kvinder i denne gruppe hører vi tilsvarende følgende om de roller, som skolen havde spillet i deres forløb:

Det var hårdt at være derhjemme. Hver dag, hele tiden, var det sådan: "Du skal komme hjem til dén tid, du må ikke være længe ude" og sådan noget. Og så kunne jeg ikke holde det ud. Så havde jeg en kontaktperson fra min skole, som jeg fortæller virkelig alt. Jeg går hen og fortæller hende om alt det, der sker derhjemme. Så giver hun mig nogle forslag og hjælper mig, og hun foreslog mig det her sted. Og så først et helt eller halvandet år efter sagde jeg ja til det.

Jeg har levet under meget social kontrol, hvor det kun har været skole og hjem, skole og hjem og ikke rigtig andet. Jeg har ikke sådan set omverdenen. Og jeg blev bare rigtig krænket derhjemme – slået. Til sidst fik jeg bare nok, og så var det, at jeg tog afsted. Efterfølgende har de hele tiden truet med at slå mig ihjel. Jeg kom først på sådan en form for krisecenter. Så begyndte de at ringe til krisecenteret, og sige, at "Vi ved, at vores datter er der". Så det var ikke sikkert, så de sendte mig her hen.

En af disse kvinder fik altså først ophold på et krisecenter tæt på sit hjem, fordi hun ikke ønsker at miste kontakten til sine klassekammerater og venner i gymnasiet. Hun bliver dog efter et kortere ophold her sendt videre til REDII.

3.4 Type C – krise over pardannelse

3.4.1 Baggrund og udfordringer

En tredje type af beboere på REDII er samlet på baggrund af fællestræk ved de begivenheder, der udløser deres flugt. I disse tilfælde drejer det sig om parforhold: Enten at forældrene opdager (og ikke kan acceptere) et hemmeligholdt parforhold, eller at den unge informeres om eller selv opdager et forestående tvangsægteskab, som den unge flygter for at undgå.

Konflikterne og kontrollen tager afsæt i, såvel at der kan være stærke normer, der regulerer unge kvinders seksualitet, som at sådanne overtrædelser (eller formodninger om overtrædelser) kan reflektere negativt på ikke bare den unge selv, men på hele familien (Darvishpour, Lahdenparä & Lorentz, 2010; Korteweg & Yurdakul, 2009; Meetoo & Mirza, 2007). Det er ikke kun forældre, men også søskende og anden slægt samt personer såvel i nærmiljøet som i andre lande, der kan være engagerede i, om givne normer overholdes eller ej. Især begrænsninger i forhold til førægteskabelig

sex og forventninger i forhold til valg af ægtefælle tillægges betydning (Liversage & Jensen, 2011; Liversage & Ottosen, 2014).

De unge i denne kategori beskriver til dels, at de har haft en stabil barndom med omsorg og kærlighed. Tit har ungdommen dog også været præget af mange pligter og af social kontrol: Man skulle passe sin skole, komme lige hjem, lave lektier og hjælpe til med gøremål i hjemmet. I forlængelse af dette har muslimske leveregler – særligt at bede fem gange om dagen – været centrale i flere af de unges familier. Nogle af de unge beskriver, at de har savnet selvstændighed og følt sig utilpasse med familiens stramme forældrestyring. Fælles for flere kategorier er også, at de kommer fra store søskendeflokke, hvor de lader til at have været den eneste, der har haft mod til og/eller behov for at sige fra, fx i form af afvisning af et planlagt ægteskab. Denne gruppes barndom og ungdom har altså ikke været præget af omfattende vold – noget, vi vil møde i den næste kategori.

Disse unge fortæller, at livet bliver gradvist vanskeligere i teenageårene. De møder nye regler for, hvad de må og ikke må, og omfanget af negativ social kontrol tager til – eller tager ikke af med den hastighed, de føler, det burde. Samtidig er omfanget af kontrol ganske forskelligt. En ung kvinde beskriver eksempelvis, at hun i sin barndom ikke måtte komme med på lejrskole, at hun ikke måtte mødes med veninder uden for hjemmet, og at hun i teenageårene ikke måtte deltage i fester. Andre i denne kategori havde derimod større frihed til at mødes med venner efter egne ønsker og deltage i fester. En ung kvinde beskriver følgende fra sine sene teenageår – en beskrivelse, der minder meget om det, vi hørte i den foregående type (type B):

Problemerne bliver bare værre og værre med min familie. Der er meget negativ social kontrol, hvor man ikke må gå ud med veninder. Man må ikke komme sent hjem – altså jeg skulle være hjemme klokken fire, senest. Hvis jeg skulle ud efter klokken fire, skulle det være med min mor eller min søster eller min far. Jeg må ikke engang holde min telefon foran min far – af respekt for ham, synes han. Hvis jeg nu fx holder min telefon foran mor eller min bror, kan de sådan komme hen og sige til mig: "Hør her, giv mig din telefon, jeg skal lige se, hvad der er i"... Så man kunne godt sige, at der var meget negativ social kontrol – sådan ren overvågning.

Personerne i denne kategori var altså vokset op i familier, hvor nogle havde relativt meget frihed, mens andre oplevede meget kontrol og en overvåget hverdag. Det var dog ikke denne hverdag, der udløste flugte. I stedet var den udløsende faktor en konflikt med forældrene relateret til partnervalg og parforhold. Dette er emnet for næste afsnit.

3.4.2 Udløsende faktorer – manglende accept af kæreste

Et eksempel på, hvad der fik hende til at forlade sine forældre, kommer fra en ung kvinde, der ikke har det godt med familiens strenge leveregler. Hun har i hemmelighed indledt et forhold til en ung mand, som hun godt ved, at forældrene ikke vil acceptere. Hun har endvidere i længere tid prøvet grænser af og oplevet, at det ikke er muligt at få forældrene til at forandre sig. For at være sammen med sin kæreste besluttede hun sig derfor for at flygte. I en længere planlægningsfase sørger hun blandt andet for at leve op til alle familiens regler og krav for at få forældrene til at "slippe tøjlerne". Adskillige unge i denne kategori fortæller om lignende forløb, der indikerer, at de er ressourcestærke og opfindsomme unge med et undertiden imponerende overblik.

Pigens strategi virker. Først glædes og overraskes forældrene over deres datters ændrede adfærd, og dernæst lykkedes det hende at flygte og flytte sammen med sin kæreste. Kort efter at det unge par er flyttet sammen, oplever kvinden dog et stærkt pres fra sin familie om at flytte tilbage. Hun fortæller følgende om forløbet:

Så fandt min familie ud af, hvor vi boede henne. Så accepterede min mor ham i en lille periode... indtil der begyndte at ske problemer og sådan noget. De begyndte at manipulere med min hjerne – at han ikke er god for mig og alt sådan noget dér... Og så kom de, og bankede meget på vores dør og sådan noget... indtil vi stak af.

Da det unge par altså ikke kan holde presset fra familien ud, vælger de at flygte fra deres lejlighed og får ophold på REDII (som par).

På linje med dette par lykkedes det for flere andre par at flygte fra deres familier og bo sammen i en periode. Men enten på grund af psykisk pres (som det ovenstående eksempel primært viser) eller på grund af alvorlige trusler fra familien vælger de unge at flygte videre til REDII. Det kunne ske enten alene eller sammen med partneren. Et eksempel på trusler hører vi om fra denne unge kvinde, der også flyttede sammen med en kæreste uden forældrenes accept – og uden at forældrene viste, hvor de boede:

Så siger min far sådan meget truende, at "I skal ikke tro, at I får et rigtigt godt liv" ... altså "I kommer ikke til at leve et lykkeligt liv, fordi vi kommer til at være over jer over det hele, og vi skal nok finde, hvor du bor, og vi skal nok finde det sted, hvor du arbejder".

Denne unge kvinde bliver meget angst, da hendes far truer hende, og hun tør ikke gå uden for en dør. Hun beslutter sig derfor for at forlade sin kæreste (der ikke i samme grad er påvirket af truslerne) og opsøge hjælp på REDII.

For et andet par er forløbet, at familien opdager deres uacceptable forhold, mens de begge stadig bor hjemme. Det drejer sig om et homoseksuelt par, hvor den ene familie reagerer med stor skuffelse. De kræver, at de unge stopper deres forhold, og så kan det hele "gå i glemmebogen", da familiens omgangskreds ikke har fået nys om forholdet. Parret indvilliger først i at bryde kontakten. Det kan de dog ikke holde til, og efter noget tid vælger de at flygte sammen og kommer på REDII.

Ud over homoseksualitet kan forældres manglende accept af forhold bunde i, at parrene har forskellig etnisk baggrund (herunder at den ene har etnisk dansk oprindelse). Det kan også handle om, at én familie ikke vil acceptere partneren, fordi denne ikke anses for at være religiøs nok. Eller det kan handle om, at familien har andre planer for en datters giftemål: At få sine døtre gift med den "rette" person og derved opretholde familiens status og ære over for den udvidede familie i Danmark og i hjemlandet kan altså være meget vigtigt for disse unges forældre – og anses for vigtigere end de unges egne ønsker.

En sidste årsag til manglende accept af partnervalg kan være, at forældre mener, at datteren har forelsket sig i en "skidt fyr", der fx har været involveret i kriminalitet og misbrug. Det er også vigtigt at huske på muligheden for, at det er sådanne problematiske partnervalg, der ligger bag, når nogle forældre søger at forhindre deres datter i at være sammen med en given ung mand, hun selv har fundet.

3.4.3 Udløsende faktorer – flugt fra tvangsægteskab

I denne kategori findes også unge, der flygter, fordi de vil undgå et forestående ægteskab arrangeret af forældrene. Et eksempel er en ung kvinde, der står over for at skulle giftes med en fætter, som forældrene har valgt i hjemlandet. Da den unge kvinde siger, at hun ikke ønsker dette, bliver især faderen vred og accepterer ikke hendes nej. For at undgå ægteskabet iscenesætter pigen sin egen hospitalsindlæggelse ved at fejlmedicinere sig selv i forhold til en kronisk sygdom, hun har. Det er dermed endnu et eksempel på en længere planlægningsfase for at komme hjemmefra. Få dage før hun skulle være fløjet udenlands, bliver den unge kvinde indlagt, og hospitalet hjælper hende med

at få kontakt til LOKK (Landsorganisationen af Kvindekrisecentre), der hjælper hende videre til REDII.

Kvinden skønner, at denne komplicerede flugt var nødvendig, fordi hendes hverdag frem mod den planlagte rejse til hendes bryllup var præget af så meget kontrol og overvågning, at det ville være svært bare at stikke af hjemmefra. Hun fortæller følgende om forløbet:

Jeg blev indlagt, to dage før vi skulle rejse. Og mine forældre troede, jeg ville blive udskrevet fredag, så jeg kunne rejse lørdag – at jeg kun skulle være der én dag. Men så planlagde jeg det med lægen og sygeplejersken – jeg sagde til lægen, at han skulle sige på den der hårde måde, at "hun skal blive indlagt, det er farligt" og sådan noget.

En anden ung kvindes historie handler om, at hun forelsker sig i en ung mand, hun selv finder. Hendes forældre ønsker ikke, at dette par skal være sammen og skærper den sociale kontrol i hjemmet. Næste trin er, at familien finder en ægtemand til hende. Denne mand bor i Danmark, og hun ser ham første gang ved et møde på en restaurant. Hun fortæller følgende om dette møde:

Udseende- og kropsmæssigt var det ikke noget for mig. Altså, han var tyk, han var skeløjet, og hans tænder var helt skæve. Da han kom gående ind på restauranten, og jeg så ham første gang, var det første, jeg tænkte: "Min familie hader mig helt sikkert".

Uanset hendes modstand mod dette match går familien dog videre med bryllupsplanerne – noget, den unge kvinde opdager, da hun på en ferierejse til udlandet ser moderens indkøb af tøj og smykker. Da hun her forudser, at hun bliver nødt til at flygte hjemmefra, handler hun – for at kunne få sit pas med sig, når hun stikker af. Hun gør derfor følgende:

[På ferierejsen]... havde jeg jo passet i min taske, men jeg beskyldte min mor for, at hun havde det. Så flere gange [efter hjemkomsten til Danmark] kom hun hen til mig og spurgte: "Hvor er dit pas?". "Jeg har ikke mit pas, du havde det i sikkerhedskontrollen, da vi skulle ind igennem, og det har været i din taske siden" sagde jeg til hende. Så siger jeg til hende: "Skal jeg ansøge om et nyt?" Så siger hun: "Nej, det er lige meget, jeg skal nok finde det. Hvis det ligger hos mig, er det i bagagen nede i kælderen". Men jeg havde det.

Denne unge kvinde stikker efterfølgende af for at bo sammen med den kæreste, hun selv har valgt. Da forældrene truer hende og siger, at de ved, hvor hun opholder sig, vælger hun dog at tage på REDII for at få hjælp.

3.5 Type D – komplicerede forløb med megen fysisk vold

3.5.1 Baggrund/tidlige udfordringer

To træk ligger til grund for konstruktionen af denne kategori: Det drejer sig – som i type C ovenfor – om kriser over partnervalg og ægteskab. Forløbene er endvidere karakteriseret ved, at de er komplicerede, og at der har været vold i et betragteligt omfang. Disse unge kvinder har altså ikke kun været udsat for negativ social kontrol, men omfattende fysisk og psykisk vold har også været en del af deres hverdag gennem barndom og ungdom. Dette kan opleves meget forkert – også i forhold til de forventninger til børns liv, der generelt er i Danmark. Som en kvinde fortæller:

[Forældrene] skal tænke på, at vi er født her i Danmark. Vi lærer i skolen, at det at slå og tæske og sådan noget, det er faktisk ret unormalt. Her i Danmark er der jo ligestilling, og

man må ikke slå kvinder. Men det tænker de ikke rigtig over. Og hvis jeg ikke vil bede eller faste eller sådan noget, så siger de, at jeg skal gøre det. Men man skal jo ikke tvinge folk til at gøre ting, man ikke har lyst til.

Nogle af familierne synes at have en ganske høj status i lokale miljøer, hvilket italesættes som en grund til, at familien lægger så stor vægt på at opretholde en æresrelateret logik med stærk kontrol over unge kvinder og deres kroppe (Gill, 2006; Meeto & Mirza, 2007; Wechmann & Hossain, 2005).

For nogle unge piger har barndommen og ungdommen været kendetegnet ved, at de har skullet "tjene" familien: De har skullet gøre det godt i skolen, måske have ét eller to jobs ved siden af og/eller har skullet stå for en stor del af fx madlavning og rengøring derhjemme. Får de løn, går den primært eller udelukkende til familiens fællesøkonomi. Fra flere hører vi også, at de har savnet kærlighed og anerkendelse hjemme. Som én fortæller om livet i sin familie:

Jeg har kun været deres slave. Jeg var kun god nok, når jeg kom på arbejde hver dag, når jeg [klarede mig særligt godt i skolen], så folk ligesom gav dem mere respekt. Jeg har altid været ligesom én eller anden brik i det der magtspil, og jeg gjorde jo alt, fordi jeg fik en lille bitte, bitte smule anerkendelse.

Beboerne i denne kategori er alle grupperet ud fra, at de har været udsat for mange former for vold, som har stået på i en stor del af deres liv. Volden har i nogle tilfælde haft en opdragende funktion. Det kan dermed handle om at blive straffet, fordi man har overtrådt regler, fx i forhold til at være ude for længe eller snakke med medstuderende af det andet køn. Det kan også handle om ikke at være tilstrækkeligt tjenstvillig, fx i forhold til en brors krav midt om natten: "Min bror sparker mig ud af sengen og siger, jeg skal lave mad. Så jeg laver mad og holder ud, at han råber af mig".

Denne form for behandling kan ses som relateret til, at døtre har meget lidt selvbestemmelse. I nogle tilfælde synes den vold, som kvinderne har været udsat for, at have været forholdsvis arbitrær, da kvinderne ikke har vidst, hvorfor de pludselig blev udsat for forskellige overgreb. Som en ung kvinde fortæller:

Min far begyndte at se en tv-serie, hvor han levede sig ind i den. Når vi fejlede, blev vi tortureret, ligesom de gjorde i filmen... For eksempel bandt han os til en stol, varmede en kniv og begyndte at brænde os. Han bandt os og tog stolen ned, og så brændte han vores fødder. Første gang jeg blev udsat for det, var jeg lige fyldt 13. Jeg kan huske, at jeg var taget hjem i et frikvarter for at spise, og han bandt mig til den stol, og jeg græd. Jeg skreg ikke engang – jeg var så bange, jeg græd bare. Og så begyndte han derudaf, og jeg skreg, og jeg skreg. Jeg kan huske, han rullede gardinerne ned. Min søster, hun blev udsat for det samme – og endda værre.

Denne far var krigsflygtning, og det er muligt, at belastninger i form af fx PTSD kan være en del af forklaringen bag de meget alvorlige problemer og overgreb, der er i hjemmene hos nogle af beboerne i denne gruppe – at der kunne være en sådan sammenhæng var således noget, som flere af interviewpersonerne mente, der var.

Uanset de bagvedliggende årsager har de unge kvinder i denne kategori været udsat for meget. Det drejer sig om alvorlig vold, om trusler på livet og om at blive låst inde i længere tid ad gangen. Ud over den alvorlige fysiske vold har disse unge kvinder også oplevet psykisk vold i form af at blive nedgjort og mobbet af forældre. Her beskriver en ung kvinde, hvordan dette kunne finde sted:

Min mor var voldelig og rigtig sur på mig hele tiden.... Jeg blev jo mobbet igennem hele min folkeskoletid, fordi hun kørte så meget på mig, at jeg ikke havde noget selvværd. Jeg følte mig aldrig god nok. Når jeg kom hjem og fortalte, at jeg blev mobbet, sagde hun, at det var min egen skyld. Det var hun da ligeglad med. Så jeg var jo alene. Altså hver dag jeg kom hjem, så lavede jeg lektier og gjorde det, jeg skulle, og om natten så græd jeg bare hele natten. Fordi jeg følte jo, at den eneste, jeg kunne græde over for, var min pude.

En anden ung kvinde har lignende erfaringer med, at forældrene nedgør hende og giver udtryk for, at hun er uden værdi for dem, hvilket påvirker hende meget. Her er det særligt faderen, der udøver den psykiske vold, mens en storebror udøver fysisk vold:

[Min far] brugte hele tiden den dér med, at jeg var en fejl. Nu lever jeg også med, at jeg ikke forstår, hvorfor jeg er i denne her verden... Jeg håber ikke, det sker for nogen, der har oplevet det samme... Det er ikke det værste at blive slået. Det værste er faktisk, at få at vide, at man ikke er elsket mere eller blive låst inde. For når du er låst inde, ved du ikke, hvornår du kommer ud. Det var meget forfødeligt for mig. Fordi fysisk vold – det gjorde også rigtig meget ondt på mig, jeg fik meget ondt – men jeg blev ved med at tænke på mine søskende. Det var også det, der kunne gøre, at jeg kunne rejse mig op igen og lave mad og rydde op.

Ud over store psykiske konsekvenser har volden også påvirket kvindernes fysiske helbred på forskellig vis. Kvinderne i denne kategori fortæller, at de på trods af enten fysiske smerter eller fx udørthed grundet manglende søvn har måttet tage i skole og på arbejde. I nogle tilfælde er de også blevet afholdt fra at modtage nødvendig medicin og læge- eller hospitalsbehandling, ligesom de har skullet lyve over længere fravær fra skolen, der har været nødvendigt for at skjule mærker efter vold.

I nogle af forløbene i denne kategori er kvinderne også blevet såvel gift som skilt. Det hører vi fx om fra en kvinde, der som ganske ung bliver gift med en noget ældre mand, som forældrene vælger. Hun siger blandt andet ja til ægteskabet for at komme bort fra den omfattende vold, som flere familiemedlemmer udøver imod hende i hjemmet. Efter hun er flyttet sammen med sin ægtemand, oplever hun dog, at hun ikke får et bedre liv:

Første uge er han fin nok. Så lige pludselig bliver han rigtig nærig med mad, han bliver rigtig nærig med mange ting. Jeg siger sådan til ham, at jeg vil gerne have rensset mit ansigt, det er ret billigt. Så siger han så: "Renser jeg måske mit ansigt, fjerner jeg måske hår fra mit ansigt, siden du skal gøre det?" Jeg tænker bare: "Du er mand, jeg er kvinde". Han begynder at slå mig og tæske mig, jeg har ar på maven nu, fordi han sparkede mig så hårdt i maven... Jeg var indlagt i ni dage på hospital... Så kommer jeg tilbage til vores lejlighed, og der er bare helt rodet. Jeg går bare i gang med at gøre rent. Og så finder jeg ud af, at han har været mig utro. Der går min grænse. Der er er kun gået to måneder.

Den unge kvinde forlader på dette tidspunkt sin mand. Som et eksempel på disse forløbs lange varighed er det dog ikke på dette tidspunkt, at hun kommer på REDII. Hun vender i stedet tilbage til sin familie og bliver efterfølgende skilt. Det er først i forbindelse med en senere afsløring af en hemmelig kæreste samt optræk til tvangsægteskab, at denne unge kvinde tager flugten hjemmefra.

3.5.2 Udløsende faktorer

Kvinderne i denne kategori har alle meget komplekse historier med mange faser, og centralt i forhold til deres flugt fra hjemmet har – som i type C – været, at de enten havde en hemmelig kæreste, som

blev opdaget, eller at de flygtede for at undgå at blive tvunget ind i et uønsket ægteskab. I nogle tilfælde har begge ting været tilfældet. For kvinder, der er længere fremme i deres familiedannelsesproces, kan det også handle om, at de forlader en ægtemand. I sådanne tilfælde kan de risikere, at det er såvel denne (eks)mand som deres forældre, som ønsker at skade dem, fordi de har overtrådt forventningerne til kvinder ved at ønske sig skilsmisse (Liversage 2012a, 2012b).

En ung kvinde flygter fx inden en rejse til forældrenes hjemland, hvor hun har fået besked om at skulle gifte sig med en mand, hendes forældre har valgt til hende. En anden flygter, fordi hendes familie har udvalgt en ægtemand til hende i Danmark. En tredje forlader sin ægtemand på grund af en forelskelse og er efterfølgende på flugt fra både ham og fra nogle af sine egne familiemedlemmer.

Sanktionerne for at bryde familiens regler er klart hårdere i denne kategori, end hvad unge fra de tidligere kategorier beskriver. Således har disse unge kvinder oplevet at blive truet på livet for at vise modstand imod eller for at bryde familiens regler. For eksempel oplever en ung kvinde følgende, da hendes forældre finder ud af, at hun har haft et hemmeligt kæresteforhold og ikke længere er jomfru:

[Min far] tager kvælertag, så jeg besvimer flere gange. Så trækker han mig ind på værelset ved siden af, lader en pistol og sætter den på min tinding. Så siger han: "Det er sådan her, man begår æresdrab".

Som eksempel på disse sagers høje grad af kompleksitet fortæller en ung kvinde, at flere familiemedlemmer er involveret i de begivenheder, der fører til hendes flugt: Først handler det om, at en søster havde brudt familiens regler og var stukket af hjemmefra. Hun var dog blevet opsporet, hentet hjem og gennembanket. Dernæst får VIVEs informant at vide, at hendes søster vil blive dræbt, medmindre hun selv (altså den senere REDII-beboer) accepterer et foreslået ægteskab. Dette ægteskab vil nemlig kunne genoprette familiens ære og vise, at familien har styr på sine døtre. Som hun fortæller:

Jeg havde ikke noget valg. Jeg sagde ja til [manden], fordi hvis jeg siger nej til ham, så dør min søster. Så jeg sagde ja til at blive gift med [mand]. Min bror slog mig og låste mig inde. Han kom ind til mit værelse om natten og slog mig. Jeg prøvede at sige fra mange gange, men det er ikke altid, det hjælper at sige fra. Jeg blev ikke lyttet til og heller ikke set. Så alt var bare tvang.

Efterfølgende er kvinden igennem en længere forlovelse med en mand, familien har valgt. Han udsætter hende for fysisk vold og seksuelle krænkelser, fordi hun ikke kan sige, at hun elsker ham. Da brylluppet er nært forestående, vælger hun at flygte.

Et andet eksempel på de måder, som søskendes forløb kan væves samme på, kommer fra denne unge kvinde:

Da vi var nede i [land], var min mor og far rigtig slemme. Det er alt sammen, fordi min søster er stukket af. Og hvis de får det dårligt med sig selv, hvad gør de? De bliver sure på os børn. Min far begyndte at drikke rigtig meget og begyndte at true mig med en pistol. Han holdt den op til mit hoved, og han og min mor kalder mig for de slemmeste ord.

I forhold til de begivenheder, der udløser flugten til RED, fortæller en kvinde om, at hele familien var ved at flytte til et boligområde, hvor de havde et stort netværk. Dette bliver den udløsende faktor, fordi hun efter flytningen frygter at komme under endnu mere kontrol, end hun allerede var.

Hos en anden ung kvinde handler det om på et tidspunkt at være blevet sendt til hjemlandet (grundet forældrenes utilfredshed med hendes måde at leve på) og her være låst inde i månedsvis. Hun får dog mulighed for at rejse tilbage til Danmark. Her får hun en hemmelig kæreste over internettet. Hendes søster opdager denne kæreste og fortæller det til forældrene, som straks går i gang med at skaffe visum, så de få dage senere kan rejse tilbage til deres oprindelsesland med datteren endnu en gang. Da den unge kvinde opdager rejseplanerne, får hun sin kæreste til at kontakte politiet, hvorefter det følgende sker:

Så hamrede det bare løs på vores hoveddør. Det var politiet. Så min mor siger: "Tag hende ud på balkonen" – for der kan man ikke høre, når man banker på og sådan noget. Men jeg skubber min søster af alle kræfter. Jeg har min mobil i hånden og åbner hoveddøren og løber ud. Jeg sværger, der var fire-fem politibetjente. Og den allerhøjeste af alle, chefen, han stod foran. Han blev helt forskrækket over den måde, jeg løb ud på.

Med politiets hjælp får denne kvinde efterfølgende ophold på REDII. I andre tilfælde handler det om kvinder, der er længere henne i deres familiemæssige "karriere". Her kan en ægte mand, som de forlader, være en central del af trusselsbilledet. For eksempel fortæller en kvinde følgende om at forlade sin mand i oprindelseslandet:

Bare det, at jeg vil separeres fra min mand, er jo i sig selv skamfuldt, også fordi han begyndte at sige, at det er, fordi jeg har mødt en anden fyr. Og så stjal han børnene fra mig. Selv min egen familie, de sagde til ham: "Hvorfor har du ikke dræbt hende?". Fordi det er så skamfuldt at være utro og være sammen med en anden mand.

Denne kvinde flygter siden til Danmark, men blev vurderet til også at være truet her. Derfor fik hun ophold på REDII.

3.5.3 Afrunding

Som denne typologi viser, er det en bred palette af problemstillinger, der ligger bag forskellige beboeres ophold på REDII. Det kan dreje sig om afvigelse fra en heteroseksuel norm, om social kontrol, om konflikter over valg af kæreste eller ægtefæller og om vold i forskellige former og afskyninger. Mange af disse problemstillinger kan være til stede på samme tid og også ændre sig over tid.

Der er ganske store forskelle imellem de familier, som botilbuddets beboere har forladt. I nogle tilfælde har det været familier, hvor unge har haft en udmærket opvækst, indtil der pludselig opstår en alvorlig krise. Andre familier er præget af en meget streng social kontrol, der kan virke som forældres respons på livet i en verden, som de ikke ønsker, at deres børn skal "skades" af. I andre tilfælde igen handler det om langvarig vold – undertiden som en magtdemonstration over for unge kvinders og mænds "forkerte" handlinger, og undertiden som en afmægtig reaktion i familier, hvor man har svært ved at få hverdagen til at hænge sammen.

Det er endvidere ikke alle REDII's beboere, der kan berette om at have forladt familier, hvor faderen er overhoved og den primære voldsudøver. I nogle tilfælde kan moderen opleves som den primære voldsudøver. Det kan være, fordi hun er en enlig mor. Det kan også handle om, at hun og hendes familie er toneangivende i familien, mens en far egentlig ønsker at støtte en datter, men ikke har mulighed herfor, fordi hans position i familien er svag. Endelig hører vi også om en del vold fra søskende. Det kan være fra søstre, men alvorligst er den vold, som stærke storebrødre kan udøve. Sådanne brødre er i nogle tilfælde de primære voldsudøvere, og vi hører endda om, at de også kan øve vold imod deres forældre.

Den beskrevne typologi i dette kapitel har også betydning for det arbejde, der foregår på REDII: For eksempel vil en beboer med en voldsom Type D-baggrund være mere traumatiseret end en kvinde, der kommer fra Type C, hvor opvæksten ikke har været nær så belastende. Der kan også være forskelle i trusselsbilledet imellem de forskellige typer – også her er det Type D, som er hårdest ramt. Der er dog også mange andre former for forskelle, der kan have betydning i botilbuddets dagligdag. Hvordan denne dagligdag ser ud, er emnet for det næste kapitel.

4 Dagligdagen på botilbuddet

Botilbuddet ligger som nævnt i en by i Jylland. Det har til huse i en ældre bygning og består af en række forskellige lokaler. Der er fx et stort køkken-alrum, som også indeholder tv og sofaarrangement. Der er et træningsrum, et lille møderum, et rum til fx kreative aktiviteter, en vaskekælder osv. Flere steder er der indrettet "panikrum" – dvs. rum, der kan forsegles ved, at man lukker og låser to forstærkede døre, og inde i dette rum kan man, via en alarmknap, få direkte kontakt til det lokale politi. Der er også opsat overfaldsalarmer flere steder.

Personalet kan arbejde fra pc'er, der står i fællesarealer på botilbuddet. Derudover har personalet et lokale, der kan lukkes af i forhold til beboerne, hvis man fx skal holde fortrolige samtaler eller personalemøder. På udearealet har man mulighed for – ud over at trække fisk luft – at ryge. Dette er en aktivitet, der har ganske stor betydning for en del af botilbuddets beboere.

4.1 Henvisning, visitation og indskrivning

I forhold til beboernes vej til REDII kommer henvisningerne fra forskellige steder. Botilbuddets egen journal viser, at de største enkelt-henvisere er kommunerne. Det drejer sig om en række forskellige kommuner spredt over landet. Af de 22 kommunale henvisninger var cirka halvdelen på personer under 18 år, hvor opholdet på REDII i en del (men ikke i alle) tilfælde havde karakter af en tvangs-anbringelse.

De næste to store grupper var enten personer henvist fra RED, Etnisk Ung eller LOKK (i alt 18 beboere), eller personer der selv henvendte sig (17 personer). Endelig blev 11 personer henvist af politiet – også fra en række forskellige politidistrikter. Det er altså en ganske stor bredde i, hvem der har henvist de forskellige beboere, eller om de eventuelt selv har henvendt sig. En oversigt over de henvisende instanser fremgår af tabellen nedenfor. Som det fremgår, mangler der data for 12 personer.

Tabel 4.1 Henvisende instans

Henvisende instans	Antal personer
Kommune	22
RED, Etnisk Ung, LOKK	18
Selvhenvender	17
Politi	11
Krisecenter	4
Andre (skole, asylcenter, center for menneskehandel, beboerrådgivning)	4
Oplysninger mangler	12
I alt	88

En del af beboerne (17 personer) er "selvhenvendere". Botilbuddet har nemlig mulighed for selv at vurdere, hvem der kan få plads.

Arbejdet på stedet er grundlæggende opbygget som på den noget ældre "moderinstitution" REDI: Ved visitation og indskrivning tilknyttes nye beboere én af to socialrådgivere og én af stedets pædagoger, der bliver "kontaktpædagog". Hver måned holder disse to ansatte en "udviklingssamtale" med den enkelte beboer. Her diskuterer man beboerens trivsel og fremadrettede planer, og man

aftaler, hvem der gør hvad indtil næste samtale. Endvidere holder kontaktpædagogen løbende "omsorgssamtaler" med beboeren (se kapitel 5). Samtidig er personalet naturligvis fælles om at få dagligdagen på stedet til at fungere bedst muligt, herunder tage hånd om forskellige kollektive aktiviteter.

4.2 Sikkerhed – et centralt tema

Formålet med REDII er at modtage beboere, der har særlige behov for beskyttelse. En afdækning af nye beboeres situation i forhold hertil er derfor et centralt tema i visitationen. Som en socialrådgiver beskriver det, er et vigtigt formål med visitationssamtalen dermed ...

... at afdække omkring det æresrelaterede – som jo er hovedårsagen til, man kommer her. Så det er at finde ud af: "Har man brug for den her beskyttelse i den her grad?". Eller kan fx et ordinært krisecenter [håndtere opgaven]?

I løbet af evalueringsperioden kom det dog til at stå klart, at modsatrettede hensyn kan være på spil, når man vil gøre et botilbud "sikkert". Hvordan dette kan komme til udtryk i forhold til fysiske sikkerhedsforanstaltninger, er emnet for næste afsnit.

4.2.1 De fysiske sikkerhedsforanstaltninger

Etablering af sikkerhed handler til dels om fysiske sikkerhedsforanstaltninger, fx et omgivende hegn. Samtidig er det ikke glasklart, hvordan sådan et hegn skal være. I forhold til at vælge, hvilket hegn der skulle opføres på botilbuddet, var der således i stedets første måneder en række forhandlinger og diskussioner. Denne proces peger på de komplekse – og til tider modsatrettede – hensyn, der har direkte relation til den særlige institution, som REDII er. Vi gennemgår derfor processen om etablering af det omgivende hegn lidt mere detaljeret.

Et forslag til hegnet var at gøre det fire meter højt. Så højt ønskede REDII's leder dog ikke, at det skulle være – *"For så har vi lokalavisen stående her uden for lige med det samme"*: Et så højt hegn ville nemlig udfordre REDII's anonymitet, hvilket ville være en alvorlig sikkerhedsmæssig udfordring.

Efter forskellige diskussioner blev løsningen et hegn, der var lavere end fire meter, men var designet på en måde, der skulle kunne forhindre, at man klatrer over det. Dette hegn havde dog stadig en højde, som gjorde, at naboerne skulle høres, hvis det blev bygget i skellet. En sådan høring kunne også udfordre botilbuddets anonymitet. Man valgte derfor at bygge det nye hegn to meter inde på grunden, da man på den måde hverken behøvede at høre naboerne eller at indhente kommunal byggetilladelse. Processen omkring etablering af dette hegn eksemplificerer dermed flere af de temaer, som REDII må forholde til i hverdagen.

Det drejer sig her om at afveje forskellige behov, der trækker i hver sin retning. I forhold til et hegn handler det om at vurdere, hvad der er "højt nok", men ikke "for højt". Det drejer sig også om at finde løsninger, der er brugbare, selvom man passer dårligt ind i etablerede systemer. Gældende regler om fx nybygning ved naboskel spiller således dårligt sammen med, at man på REDII dårligt kan fortælle sine naboer, hvad man er for en institution. Denne udfordring kunne dog klares ved at ofre lidt udeareal og trække det nye hegn tilbage fra det lavere hegn i selve skellet. Udtænkning af sådanne – måske oven i købet kreative – løsninger på konkrete problemer har altså været en vigtig del af REDII's arbejde i de første to år.

I forhold til hverdagen på botilbuddet skal fysiske sikkerhedsforanstaltninger som fysiske hegn, usynlige laserhegn samt kameraovervågning ved altid låste ind- og udgange også være til at leve med. Steder som REDII må således ikke opbygges med så megen fysisk sikkerhed, at de kommer

til at føles som fængsler – for så kan beboerne have svært ved at holde ud at bo der. I forhold til dette emne er det vigtigt at huske på, at beboerne ofte har forladt familier, hvor de har levet under streng kontrol. Det kan dermed være særligt svært for dem at flygte hjemmefra for blot at opdage, at de er kommet til rammer, som opleves lige så snærende. Som en ung kvinde fortæller om sin oplevelse af stedet:

Når man skal ud, skal man sige til [personalet], at man går ud og sådan noget. Det er bare for vores egen sikkerhed, men jeg tænkte bare: "Ej, jeg gider altså ikke sådan noget med, at hvis jeg skal ud, så skal jeg fortælle dem, jeg skal ud, ligesom dengang jeg boede hjemme hos mine forældre".

Studier viser at (for) strenge sikkerhedstiltag for unge udsat for æresrelateret vold o.l. kan få dem til at vælge at forlade de institutioner, som ellers skulle yde dem hjælp (Bredal & Orupabo, 2008; Dul-lum & Mettenes, 2010; Nadim & Orupabo, 2014). Det handler især om, at strenge sikkerhedstiltag og mange regler om, hvad man – af sikkerhedshensyn – må og ikke må, kan få unge til at opleve, at de ikke har fået ret meget mere personlig frihed, men i stedet udskiftet den strenge kontrol hjemme med en anden form for kontrol.

Samtidig kan forskellige beboere også opleve de samme rammer meget forskelligt, eller den samme beboer kan opleve de fysiske sikkerhedsforanstaltninger forskelligt på forskellige tidspunkter. Således fortæller en ung kvinde i et interview kort efter sin indflytning, at hun oplever REDII som "meget lukket", og det gør, at hun føler sig "meget sikker". I et senere interview fortæller hun dog, at hun nogle gange oplever sikkerhedsforanstaltninger "som at blive kvalt". Svarende til de modsatrettede behov, der kan komme til udtryk i etableringen af et hegn, kan de enkelte beboere også opleve de fysiske sikkerhedsforhold forskelligt over tid: Noget, der var rart og gav tryk, lige da man ankom, giver måske noget tid senere en ubehagelig følelse af at være spærret inde og kan medvirke til, at nogle beboere ønsker at forlade botilbuddet. Denne form for omskiftelighed er dermed noget, man løbende må forholde sig til i arbejdet.

4.2.2 Løbende sikkerhedsprocedurer

En del af sikkerhedsarbejdet på REDII handler om at vurdere, på hvilke måder de forskellige beboere må forlade botilbuddet i dagligdagen. Et vigtigt element her er, at botilbuddets beboere hyppigt er rejst bort fra den del af Danmark, hvor deres familier er. Dermed skulle de også gerne være langt væk fra de netværk, der kan genkende dem. Geografiske overvejelser i forhold til familie og netværk er dermed med i vurderingen af den enkelte beboers sikkerhedssituation. Andre vigtige faktorer handler fx om trusselsniveauet og størrelsen af familie og netværk, og om beboerens egen grad af modenhed og evne til at vurdere skiftende situationer og overholde aftaler.

På baggrund af samtaler med personalet og med viden om den enkelte unges sag får hver beboer en farvekode. De kan være "røde", "gule" eller "grønne" eller eventuel en kombination af farver (fx "gul med rød ring"). Farverne (der for hver enkelt beboer er markeret på en tavle nær hoveddøren) indikerer, om den unge må gå ud alene/må gå ud sammen med en anden beboer eller med en medarbejder – eller eventuelt slet ikke må gå ud. Denne vurdering tages løbende op til revision, og VIVE har set, hvordan beboerne kunne tage på café for at fejre, at en beboer, der fx havde været "rød" i en periode, atter havde fået lov til at gå ud.

I forhold til disse sikkerhedsforanstaltninger er det vigtigt at huske på, at hovedparten af beboerne er over 18 år, og at de opholder sig på botilbuddet af egen fri vilje. Personalet kan altså ikke som sådan forbyde en beboer, der er klassificeret som "rød" (med et højt trusselsniveau), at gå ud i byen.

De kan dog fraråde, at beboeren gør det – og oplyse om, at overholder man ikke dette råd, bliver man nødt til at forlade botilbuddet.

Et andet element i botilbuddets sikkerhedspraksis er, at nye beboere vælger sig et nyt navn. I forlængelse heraf skal de også opbygge en dækhistorie om, hvem de er. Dette gøres, da man ellers kunne frygte, at en familie hurtigt kunne få at vide, hvor deres søn eller datter havde taget ophold henne. Samtidig kan det være hårdt således at skulle "skjule sit sande jeg". VIVE hører i den forbindelse om unge, der knytter nære relationer til andre beboere på botilbuddet og her i al hemmelighed fortæller, hvem de er i virkeligheden. Netop udveksling af livshistorier og deling af vanskelige livserfaringer er en central måde at opbygge relationer på, og dermed er det forståeligt, at beboerne kan gøre noget sådant. Det viser igen den særlige situation, som botilbuddet står i, hvor det ikke er muligt at håndhæve et højt sikkerhedsniveau på alle måder, fordi det kan komme i central konflikt med andre væsentlige forhold.

4.2.3 At flytte officielt til en ny by – på en sikker måde

Ved at komme til REDII flytter beboerne normalt fra én kommune til en anden. I forlængelse heraf skal de efter ankomsten "ind i systemet" på deres nye adresse. De skal dermed flytte folkeregisteradresse – noget, der skal foregå på en passende diskret måde.

I forhold til den kommune, REDII er placeret i, har man valgt, at den primære kontakt går igennem en bestemt medarbejder. VIVE har talt med denne medarbejder ved både opstart og afslutning af evalueringen. Såvel botilbuddet som medarbejderen giver udtryk for, at samarbejdet har fungeret glimrende. Denne kontaktperson fortæller i vinteren 2017 følgende om noget af det arbejde, der er i forhold til botilbuddets beboere:

Blanketterne kan vi jo ikke komme udenom. Vi skal jo have noget på skrift for at kunne udbetale penge. Der skal være Nem-konto og al det dér. Det er jo nogle gange en udfordring, når de unge stikker af hjemmefra og kommer ud med ingenting – så er der i princippet hverken dokumentation for, hvem de er, eller hvad det nu måtte være. Og for at de ikke kan spores, så ved jeg at [REDII's socialrådgiver] gør meget for at få lukket alle de ting ned, der kan lukkes – altså kontoer og så videre. Og så skal der oprettes noget nyt. Det er lidt svært at gøre, når de ikke har noget legitimation. Det er en af de ting, vi arbejder sammen om.

Da VIVE i efteråret 2018 interviewer den samme medarbejder igen, hører vi dels, at samarbejdet stadig er velfungerende, dels at lidt flere mennesker i kommunen har fået (nogen) viden om REDII. Det har været en løbende afvejning heraf, da flere indviede, der kender til botilbuddets eksistens og karakter, på den ene side kan gøre arbejdsopgaverne lettere at løse, men på den anden side kan udfordre stedets skjulte placering. Som den kommunale kontaktperson formulerer det:

Uden at gå på kompromis med lovgivningen prøver vi at gøre så meget, vi kan, for at beskytte de her unge menneskers identitet... Men man kommer jo ikke uden om folks naturlige nysgerrighed. Uanset hvem de er, er de nysgerrige. Så man skal overveje, hvordan man vælger at formulere sig. Men det fungerer.

Så vidt VIVE er bekendt med, har der ikke være nogle alvorligere sikkerhedsbrist i REDII's første to leveår. Der har heller ikke været nogle alvorlige tilfælde af "digital afsløring", ligesom der ikke har været forsøg på indtrængen på stedet – noget der, så vidt VIVE ved, heller ikke er fortilfælde med på lignende institutioner i Danmark.

4.2.4 Sikkerhed – på pc og mobil

Et vigtigt aspekt ved botilbuddets sikkerhedsarbejde handler om omgang med mobiltelefoner, sociale medier, computere osv. Bedst kunne det måske være, at i hvert fald nogle af de unge slet ikke havde deres mobiltelefoner, men dette er ikke en realistisk strategi, for – som en ansat udtrykker det: *"Det er jo, som om den mobil er vokset fast i hånden på dem"*. I stedet skal de unge lære at behandle den teknologi, de benytter sig af, på en fornuftig måde.

Arbejdet med pc- og mobil-sikkerhed er blevet udviklet i botilbuddets første to år, og fra flere samarbejdspartnere hører VIVE, at nogle af stedets medarbejdere har fået særlige kompetencer på området. Disse medarbejdere kontaktes derfor også af andre institutioner med henblik på sparring eller for at få dem til at give decideret undervisning i pc- og mobil-sikkerhed.

I forhold til denne del af sikkerhedsarbejdet starter noget af det, før nye beboere ankommer. Når man fx telefonisk har afklaret, at en beboer skal tage på REDII, aftaler man, hvordan den nye beboer ankommer. Det kan dreje sig om at komme med tog og stå af på en station i en anden by, hvorfra man hentes i bil. I denne samtale instrueres de unge også i, at de skal slukke deres telefon helt længe før ankomsten til REDII eller eventuelt helt lade være med at tage deres mobil med. Hvis man ikke gøre det, kan ens familie ofte spore, hvor man tager hen. Noget sådan fortæller en beboer om at have oplevet, da hun i en yngre alder var stukket af hjemmefra: *"Jeg kontaktede en veninde og tager til [by, langt fra hvor hun bor]. Hvad sker der? Om aftenen dukkede [forældrene] op ved døren, fordi jeg havde ikke slået det der find-my-iPhone fra"*. Gps-funktionen i en mobiltelefon kan altså bruges til at følge de unges færd og dermed opspore dem. I forhold til telefoner og sikkerhed er en anden vigtig viden fx, at man ikke skal sende sms'er, da de altid viser nummeret på ens mobil.

Et andet sikkerhedstema er konti på og brug af sociale medier. Her kan man mene, at et totalt forbud i forhold til brug af sociale medier ville været oplagt for at skabe en højere sikkerhed. Dette anses dog heller ikke for at være realistisk i forhold til den unge målgruppe. I stedet arbejder REDII med, at deres beboere har en fornuftig omgang med sociale medier: At de lukker gamle konti ned og tænker over, hvilke nye konti de har mest brug for, at de har styr på deres sikkerhedsindstillinger, og at de – hvilket langt fra er nemt for mange af stedets beboere – tænker, før de handler. Der er også blevet indført et foto-forbud på REDII, så de unge ikke skal komme til at poste billeder af sig selv, der uforvarende afslører andre beboere, der fx er i baggrunden.

4.2.5 Sikkerhed i forhold til kontakt til familien

Et vigtigt sikkerhedsemne, der også kan knyttes til de unges adgang til telefon og internet, handler om den eventuelle kontakt til familien. Da man ofte reelt ankommer på REDII efter en flugt fra sin familie, har man hyppigt ingen kontakt umiddelbart efter ankomsten. Det kan dog være meget hårdt pludselig at skære alle familiære bånd over.

Hvis den unge har kontakt til sin familie (hvad nogle har), kan et centralt problem være, at familie-medlemmer kan strække sig langt for at få den unge overtalt til at komme tilbage igen. Det kan fx ske ved at fortælle usande historier om alvorlig sygdom i familien. Som en ung kvinde fortæller om tiden kort efter sin ankomst:

I starten ville jeg faktisk hellere stikke af. Jeg læste jo alle de mails, som jeg modtog fra min familie... Lige pludselig var min mor blevet kræftramt, og min lillesøster var blevet indlagt – og når de nævner min søster, så gider jeg bare ikke at være der. Så den første måned overvejer jeg, hvordan jeg skal stikke af og laver flugtruter og alt muligt.

For år tilbage ville en sådan kontakt til familien have været nemmere at overvåge for personalet, da linjen ud ville være en fastnet-telefon i personalerummet. Med mobiltelefoner og pc'er er den tid dog forlængst forbi. I forlængelse heraf fremhæver en norsk rapport, at det er vigtigt, at medarbejderne åbner op for at tale med beboerne, om de eventuelt har sådan en kontakt. Uanset at botilbuddet måske fraråder kontakten, er det altså vigtigt, at man kan tale om emnet, uden at den unge skal frygte for at "få skældud". I stedet kan en åben tilgang medvirke til, at personalet har mulighed for at hjælpe den unge med at forstå de konsekvenser, deres kontakt med familien kan have og samtidig få en bedre føling med, hvad der reelt foregår i de unges liv (Bye, Eggebø & Thunem, 2016).

Et sådant pædagogisk arbejde foregår også på REDII. For eksempel hører VIVE om en beboer, der har svært ved at holde sig fra kontakt med familien, uanset at denne kontakt ikke fører noget godt med sig, men får beboeren til at føle sig skidt tilpas. Personalet holder et møde med den unge og aftaler, at hun skal prøve at lade være med at kontakte familien i to uger – en konkret og overskuelig tidsperiode. Beboeren får endvidere et skema, hvor hun skal føre log over, hver gang hun får lyst til at ringe, og også, hvad hun gør for at bekæmpe sin impuls hertil – og om det lykkes. Skemaet skal være et redskab, som både hun selv og personalet kan bruge til at finde ud af, hvordan hun bedst kan hjælpes i forhold til sine udfordringer.

En stor del af sikkerhedsarbejdet handler dermed om det pædagogiske arbejde med de unge – at hjælpe dem med at håndtere den store personlige krise, de står midt i. Det er da også en erfaring, at nogle unge vælger at forlade botilbuddet – somme tider efter relativt kort tid. Her vender nogle tilbage til familien, fordi savnet bliver for stort.

4.2.6 Begrænset brug af mægling

Beboerne tilbydes også i et vist omfang mægling i forhold til deres familier. Om de får dette tilbud, kommer dog an på en faglig vurdering, da tilbuddet i en del tilfælde ikke vil give mening i forhold til et højt konfliktniveau. Her kan man i stedet risikere, at en kontakt i forhold til, om forældre vil medvirke i mægling, kan "*tænde op for bålet*", som en ansat formulerer det, snarere end at skabe mere ro.

De fleste af de beboere, der får et tilbud om mægling, takker endvidere nej hertil. Fra en fagperson på området hører VIVE, at det blandt andet kan handle om timing: For unge, der lige er kommet på botilbuddet, er mægling normalt ikke aktuelt. Det kunne det dog måske blive senere – fx omkring tidspunktet for udskrivningen. Der er i RED-Safehouse overvejelser om, hvorvidt man i højere grad skal give tilbud om mægling på senere tidspunkter i de enkelte beboeres forløb.

Så vidt VIVE er orienteret, har de få tilfælde, hvor man har forsøgt sig med mægling i forhold til REDII's beboere, ikke haft noget særligt stort udbytte. Men det har altså i nogle tilfælde været en mulighed, man har afsøgt.

Det skal også bemærkes, at der i dansk kontekst er meget begrænset viden om såvel indholdet i som udbyttet af mægling i forhold til æresrelaterede konflikter (se Liversage 2018). I skandinavisk sammenhæng er der dog forhåbentlig bedre viden på vej: I Norge er der nemlig fra 2017-2020 iværksat et forskningsprojekt, der følger et samarbejde mellem politiet og en psykolog fra Familievernet på Stovner Politistation i Oslo. Arbejdet her tilrettelægges ud fra den dansk-afghanske forfatter og konfliktmægler Farwha Nielsens retningslinjer (Nielsen, 2011). Den begrænsede brug af mægling og de udfordringer, som nogle unge kan have i forhold til enten at have eller ikke at have kontakt med deres familier, peger begge imod den centrale udfordring, de unge oplever ved at flygte fra – og dermed bryde med – deres familier. Det er en form for strukturel udfordring på området, som det er meget vanskeligt at give en god og tilgængelig løsning på.

4.3 Botilbuddets dagsprogram

Botilbuddet har et "dagsprogram", som hverdagen er bygget op omkring. Disse aktiviteter må ses i sammenhæng med, at botilbuddets beboere har forladt den uddannelse eller det arbejde, de eventuelt var i gang med tidligere. Dagsprogrammet handler dermed om – inden for egne rammer – at etablere en hverdag, der ligner det omgivende samfund så meget som muligt. Man skal op om morgenen og have noget at tage sig til. Formelt set er dagsprogrammet en form for aktivering. Ved at stå i stedet for den ordinære kommunale aktivering er det samtidig noget, som beboerne har pligt til at deltage i, hvis de skal kunne modtage økonomisk støtte fra det offentlige.

Det kan reelt være ganske udfordrende at lave et meningsfuldt dagsprogram for den ret lille og ofte meget heterogene gruppe beboere, der på et givent tidspunkt bor på REDII: Aldersspændet kan gå fra 16 til 30 år, nogle taler måske slet ikke dansk, og en del af beboerne kan endvidere have ganske alvorlige (men også meget forskelligartede) problemer af fx psykisk eller social karakter.

Fra såvel personale som beboere hører vi, at koblingen mellem deltagelse i dagsprogrammet og beboernes mulighed for at modtage en ydelse er et vigtigt element i motivere beboerne til at deltage. Som en beboer beskriver det:

Det var faktisk rigtig fedt at komme her på RED. For der er rigtig meget, man kan lave her. Man kan spille, man kan være mere social i det, og man kan se noget film. Og man kan være med i dagsprogrammet, man kan lave mad og få penge for det (griner). Hvis man er med i dagsprogrammet, så får man jo også løn herfra.

Som nævnt handler dagsprogrammet blandt andet om at etablere en fast døgnrytme med at stå op om morgenen for alle beboerne – noget, man normalt også skal i et senere, selvstændigt liv. Dette kan være udfordrende at skulle begynde på. For eksempel fortæller en ung kvinde følgende:

I starten, da vi kom, var det rigtig hårdt, at man skulle op om morgenen, når man lige havde vænnet sig til ikke at skulle op så tidligt. Du ved, man kan sove så længe, man vil, når man er på kontanthjælp og ikke er kommet i aktivering. Det har været rigtig hårdt for mig at komme op om morgenen, men nu er det ligesom en vane – det er ikke slemt. Når jeg kommer, sidder de andre og spiser morgenmad, og det meget hyggeligt. Alle smiler til én og sådan. Det er det, man har brug for.

Efter en indledende hård træningsproces er denne beboer dermed blevet glad for den struktur, som deltagelse i dagsprogrammet sørger for at skabe.

4.3.1 Indhold i dagsprogrammet

Dagsprogrammet kører på hverdage og starter ud med en fælles aktivitet som fx at se morgennyhederne og efterfølgende tale om, hvad man har set. På programmet kan der derefter være noget kreativt, fysisk bevægelse eller en form for (ofte diskussionsbaseret) undervisning om et udvalgt tema. Der er også en daglig gåtur med i programmet.

Elementerne i dagsprogrammet har ændret udformning flere gange i løbet af evalueringsperioden – forandringer, der afspejler både læring gennem det daglige arbejde, løbende ændringer i beboersammensætningen og ændrede muligheder, fx i form af bedre adgang til aktiviteter ud af huset. Om ændringer i den fysiske aktivitet fortæller en medarbejder således følgende:

Det "fredags-fitness" vi kørte, det var lidt svært at få til at fungere. Men nu hedder det "bevægelse" – så det kan være lidt mere åbent. Det kan være at gå en tur, det kan være

motion, det kan være yoga, mindfulness. Og vi skal ikke over i det fitness-center, for det er bare ikke alle, der kan det. Det er også bedre for os, der er på arbejde: At når der er én, der er god til yoga, så er det træls at skulle over og være boksetræner.

En anden del af dagsprogrammet er gået fra at hedde "Din Dag" til at hedde "Kreadag". Oprindeligt (som "Din Dag") gik ansvaret for dagens indhold på tur mellem forskellige beboere. Det kunne være en ung kvinde, som valgte, at man skulle se og diskutere den danske spillefilm "To verdener" om et kærlighedsforhold mellem en ung kvinde fra Jehovas Vidner og en ung mand, der ikke tilhører denne tro. En anden beboer valgte, at man skulle lave matematik sammen, for det var hun god til, og det mente hun, at "alle kunne have gavn af". Dette element er siden blevet ændret til en "Kreadag", hvor ansvaret for at vælge tema ligger hos medarbejderne – dette indhold kan gå fra at lave ansigtsmasker til at male strandsten. Ændringen skyldtes især, at beboergruppen ændrede sig fra én med flere til én med færre ressourcer – og det kræver en del overskud, hvis de unge skal kunne tage ansvar for dele af dagsprogrammet. Dermed er det meget muligt, at en aktivitet som "Din Dag" genindføres på et tidspunkt.

Enhver ændring kan have fordele og ulemper. En medarbejder fortæller fx at ...

Lige nu har vi et overordnet dagsprogram med nogle temaer hver dag, for at alle medarbejdere ved, hvad der skal ske de forskellige dage. Men vi er begyndt at snakke om: Skal det måske være anderledes, så hvad der skal ske afhænger af, hvem der er på arbejde? Der er fordele og ulemper, så det skal vi have snakket igennem efter sommerferien.

På den ene side giver en fast struktur en forudsigelighed, så både medarbejdere og beboere let kan orientere sig. På den anden side kan en sådan struktur komme i konflikt med individuelle hensyn i forhold til såvel beboere som medarbejdere. Her er der ikke et "rigtigt svar", men lokale løsninger man løbende må tage op til overvejelse – og måske ændrer på.

4.3.2 Madlavning og rengøring

En anden del af beboernes hverdag på REDII handler om pligter i form af madlavning og rengøring. At kunne lave mad og gøre rent er færdigheder, der er vigtige i et selvstændigt voksenliv, og er dermed aktiviteter, der også indgår som en måde at arbejde med at styrke beboernes selvstændighed. Disse aktiviteter er også med til at skabe indhold i en hverdag, hvor der kan være begrænsede muligheder for udfoldelse, hvis man fx har farvekoden "rød" og ikke kan have aktiviteter ude af huset.

Som enhver, der har prøvet at bo på kollegie eller i kollektiv, vil vide, er madlavning og rengøring også noget, der kan skabe konflikter, fx i forhold til, hvad der er en passende standard. Uanset at botilbuddet primært er for "voksne mennesker" – altså beboere over 18 år – er det stadig personalet, som har det sidste ord, i forhold til om en rengøringsopgave er løst tilfredsstillende eller ej. Her fortæller medarbejderne, at de løbende kan stå med afvejninger af, om beboere med store udfordringer (fx angst eller udmattelse grundet begrænset nattesøvn) skal have lov til at "slippe billigt" eller ej i forhold til deres pligter.

Fra beboernes side hører vi også, at der er forskellige holdninger til disse pligter. Ikke overraskende kan rengøringen synes irriterende, mens flere fortæller, at de er glade for at lave mad. Det kan både være, fordi de bliver bedre til det, eller fordi aktiviteten adspredrer dem fra vanskelige tanker, som to beboere fortæller:

Det er meget rart at hjælpe med at lave med... Det måtte jeg jo ikke før, i mit eget hjem. Det var højest noget med at skære løg og skrælle kartofler og gulerødder – kun sådan noget slavearbejde (griner). Så jeg har ikke rigtig lært at lave mad – men det kan jeg så nu.

Det er jo rart at være med til at lave mad. Fordi når man bare sidder og ser film eller hører musik, så begynder man at tænke – og det vil man ikke. Så begynder man at tænke på de dårlige minder, man har fra sin fortid. Så er det rart at lave mad og tænke på noget andet.

Nogle beboere kan dog have svært ved at håndtere deres praktiske opgaver. Her bliver det igen vigtigt, at personalet tilpasser kravene til den enkelte. Som en medarbejder fortæller om en ung beboer, der har ganske store psykiske udfordringer:

Vi har fokus på, at når vi får nogle "lidt skæve" ind, skal de her lidt rigide regler ikke gøre, at beboeren ikke kan være her. Vi er nødt til at tænke på: "Hvad kan vi ændre, som ikke ødelægger stedet, for at den her beboer også kan rummes?". Og der var [beboer] et rigtig godt eksempel. Hun havde det samme rengøringsområde. Hun fik lavet en mappe, hun havde nogle opgaver i, som hun skulle lave efter aftensmad hver gang. Fordi kognitivt var hun simpelthen på så lavt et niveau, at hun havde brug for en meget stærkere struktur for at kunne være her. Hun har brug for én-til-én [støtte] hele tiden. Jeg synes, vi er gode til at få skåret en regel [væk], hvis den ikke fungerer, men også sat en regel ind, hvis det er nødvendigt.

Denne medarbejder taler her om behovet for løbende at afveje den enkelte beboers ressourcer og behov i forhold til stedets rammer og mere overordnede regler: Hvor meget skal alle beboerne "følge reglerne", og hvor meget skal være fleksibelt og individuelt tilpasset? Her gælder det om at finde balancer, der hele tiden skal justeres – i forhold til en beboergruppe, hvor der løbende er såvel udskiftning af beboere som udvikling blandt beboere. Eksemplet med den kognitivt svage beboer viser også, at REDII til tider kan have beboere, der klart ligger uden for normalområdet. Stedet er jo ikke beregnet til at rumme beboere med alvorlige udfordringer af kognitiv eller psykiatrisk karakter, men noget sådan kan af og til være nødvendigt. Dette kan stille ganske høje krav til medarbejdernes arbejde.

Når man løbende skal tilpasse krav og forventninger til de enkelte beboere, gælder det også om at finde den rigtige balance. Som en anden medarbejder forklarer:

Hvordan kan vi tilrettelægge en hverdag, der er individuel – men samtidig i en eller anden ramme? Det er noget, vi snakker meget om. For én side af det at være traumatiseret er, at du har vældig meget brug for en ramme. Så hvordan presser man liiiiige nok?

En yderligere kompleksitet er, at den individuelle tilgang til hver enkelt beboer i hvert fald i et vist omfang skal afstemmes inden for medarbejdergruppen. Dette kræver løbende kommunikation og rutiner for, hvordan man fx sikrer, at en vikar ved, hvad der er gældende i forhold til de enkelte beboere.

Endelig har der også på dette område været ændringer i de daglige rutiner. Madlavningen var fx i starten af 2017 tilrettelagt, så to lavede mad sammen, og nogle andre havde ansvaret for at rydde af bagefter, men – som en medarbejder forklarer...

... der var nogen, der smuttede, og nogen, der skiftede hold, så det havde vi oppe og vende, og det hele er blevet lavet om nu. Nu er der én, der laver aftensmad, og står også for oprydningen. Og det egentlig også med henblik på at lære at tage noget opvask undervejs. Du bomber det ikke bare til. Og lige nu kører det faktisk meget mere selvstændigt.

Som det fremgår, er der altså også en del arbejde på botilbuddet, der ganske prosaisk handler om en god tilrettelæggelse af hverdagens daglige rutiner.

4.3.3 Beboermøder på botilbuddet

Et andet fast element i hverdagen på REDII er tilbagevendende beboermøder. Her kan man tage emner op og i nogle tilfælde få lavet om på stedets rutiner og regler. Det er dermed tænkt som en aktivitet, der er med til at øge de unges selvstændighed – både i forhold til, at beboerne kan bringe emner op og dermed søge at ændre på vilkår i deres eget liv, og i forhold til at kunne bøje sig for flertallets afgørelse – også når den går én imod.

Personalet fortæller, at de har lært vigtigheden af, at man på møderne først og fremmest diskuterer emner, som det reelt er muligt for beboerne at ændre. Er disse rammer ikke tydelige nok, kan en konsekvens blive, at møderne udvikler sig til en diskussion af rammer, det ikke er muligt for beboerne at få lavet om på. Noget sådan skaber dårlig stemning frem for konstruktive forandringer.

Husmøde

Torsdag d. 26/1 lige efter aftensmad

1. Brandalarm og overfaldsalarm – procedure
2. Sikkerheden, husk at alle er her for beskyttelse, lad være med at fortælle hvem der bor her osv.
3. Vækning om morgenen: Sæt egne alarmer – vi vækker jer ikke
4. Udendørs fodtøj skal stille lige inden for døren (Giver meget rengøring hvis I ikke gør)
5. Lad være med at tog fejre balle fra køkkenet, det høre til køkkenet, kør
6. Når i forlader fra missionshuset så lad være med at
7. ligge beskille sårne på plads ind i skabe TAK o
8. Husk at rykke jeres magneter på tæppen → sikkerhed
- 9.
- 10.
11. evt.

Hilsen
Anders E

En type emne, det fx kan være relevant at tage op, er ændringer af fysiske forhold og rutiner på stedet. Det kan fx dreje sig om at få indført affaldssortering. Det kan også handle om rygning. En beboer fortæller således, at han – efter en debat i husmøderegi - ”... har været med til at bygge rygerum. Det er små ting, men de betyder meget”.

Et husmøde kan også være et forum for at få talt konflikter og dårlig stemning på stedet igennem. En ung kvinde fortæller, at der kort efter, hun var kommet på botilbuddet, var et husmøde, der handlede om nogle konflikter i huset. Som hun beskriver det:

Der var en periode, hvor der var en trykket stemning i huset. Fordi én person havde gået rundt og lavet rygter – om alle. Altså sige, at nogen tager stoffer, nogen er alkoholikere – alle mulige ting. Eller fx at jeg har sagt, at én er dum eller sådan noget – selvom det aldrig nogensinde er sket. Og så til husmødet var det, at pædagogerne sagde: ”Nu er det nok – I bliver nødt til at snakke med hinanden om tingene”. Og efter husmødet begyndte folk at snakke, og stemningen blev meget bedre. Jeg tog selv initiativ til også at snakke med dem, jeg sådan ikke havde det godt med.

På et lille sted med sårbare beboere, der i nogle tilfælde bogstavelig talt ikke kan gå uden for en dør, kan rygtedannelse og dårlig stemning selvsagt belaste hverdagen. At et enkelt husmøde dog i den beskrevne situation var i stand til at skabe forandring, fortæller en medarbejder også om:

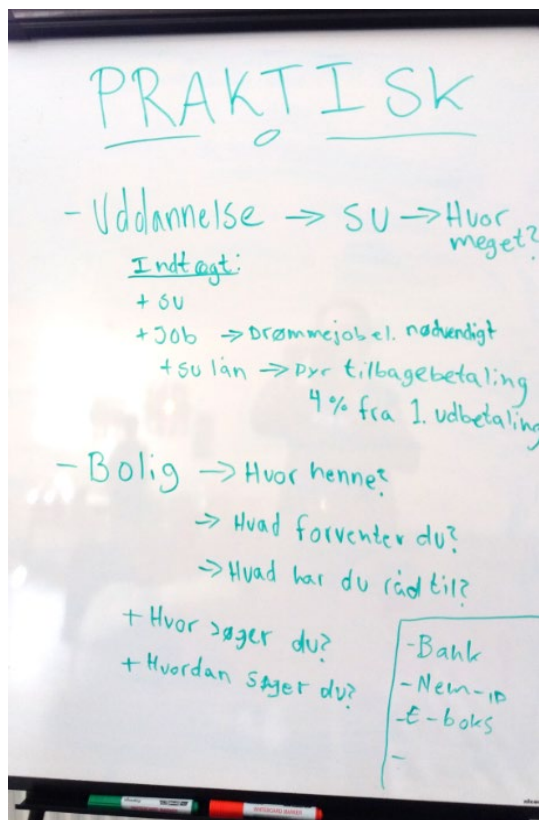
Der har lige været noget fnidder – med bla ... [bestemt beboer]: ”Hvad sagde hvem om hvem?” og så videre. Og så holdt vi et husmøde, hvor alle har siddet der. Jeg kom så ind [på arbejde] dagen efter mødet – og så skal jeg da lige love for, at der var sket noget. Altså, den aften [inden mødet] havde været svær, men dagen efter – de var alle sammen til aftensmad. Og bagefter kunne jeg sige til dem: ”Hvor er det hyggeligt, at I alle sammen sidder her, og at I alle sammen byder ind med noget”. Og det var lidt sjovt at sidde og kigge rundt på voksne mennesker, der lige [pifter] rettede sig op – de blev glade og stolte over at få ros.

Som det fremgår, kan husmøderne altså undertiden (om end langt fra hver gang) spille en rolle i at forandre situationen på botilbuddet til det bedre. Samtidig handler formen også om demokratiske spilleregler og om at vise hensyn over for andre. Det er dermed en aktivitet, der ligger i sin forlængelse af botilbuddets forandringsteori (se kapitel 1).

4.4 Ud af huset – i uddannelse, aktivering og arbejde

Dagsprogrammet på botilbuddet handler om, at en del beboere ikke deltager i ordinær uddannelse eller aktivering – eller har et arbejde. Afhængig af blandt andet beboernes ressourcer og sikkerhedssituation kan nogle af dem dog i stedet deltage i ordinære aktiviteter ude af huset. Adgangen til sådanne aktiviteter kan have en meget positiv betydning for beboernes trivsel og for deres muligheder for at komme videre i livet.

I løbet af REDII's første to år er der kommet et gradvist bredere og mere etableret samarbejde med forskellige institutioner i lokalmiljøet. Forskellige beboere har gået på fx sosu-uddannelse eller på VUC eller i en lokal folkeskoles ældste klasser. En sådan deltagelse kan dog også frembyde vanskeligheder, når man vil sikre opretholdelse af et højt sikkerhedsniveau.

En kontaktperson på skoleområdet fortæller således, at det var "en vild eftermiddag", da hun blev ringet op fra REDII med en forespørgsel om, hvorvidt en beboer havde mulighed for at begynde som elev. Kontaktpersonen blev først og fremmest bedt om at afklare, hvordan det rent praktisk kunne lade sig gøre at modtage en sådan ung. Den valgte løsning blev, at bruge...

"... den model, vi bruger, når vi indskrives børn, der er på krisecenter. Så jeg fik clearet, at det er okay at skrive en person ind med fiktivt navn og fiktivt cpr-nummer. Og det kendte skolesekretæren til. For det gør vi allerede for de børn, som ikke har ophold endnu, fordi deres sag ikke er færdigbehandlet. Det kan fx være rumænske landarbejdere. Så vi har fundet en model, hvor vi tager brikker af noget, vi har i forvejen" (kontaktperson, skole).

Ved at kunne anvende en allerede etableret model var det dermed relativt nemt at indskrive beboere fra REDII på den lokale skole. Man valgte endvidere at indvie en enkelt lærer i de unges situation, så de unge havde nogen, de kunne betro sig til i skoletiden. Denne skole er i forvejen ganske mangfoldig og har elever med forskellige baggrunde og varierende danskundskaber. Det har medvirket til, at de unge fra botilbuddet nemt har kunnet glide ind i skolens hverdag uden at påkalde sig opmærksomhed.

I slutningen af evalueringsperioden var det også lykkedes at få beboere til at deltage i den ordinære kommunale aktivering i byen. Dette tilbud handler først og fremmest om at søge uddannelse eller job. Det kan handle om at søge på nettet, om at forbedre sit cv eller at gå ud i byen og søge arbejde ved personligt fremmøde.

På REDII er man meget glade for, at deres beboere nu har fået mulighed for at deltage i sådanne ordinære aktiviteter uden for huset. Samtidig kan denne form for aktivering have begrænset relevans

for nogle unge. Unge, der fx har udfordringer som ADHD, kan have svært ved at holde koncentrationen i timevis. De kunne måske i stedet med fordel aktiveres på en arbejdsplads. Det har dog ikke været muligt at få etableret noget sådant, for som den kommunale kontaktperson siger: *"Hvis vi pludselig skal i gang med jobkonsulenter og virksomheder, så flyver navnene og cpr-numrene pludselig ud på mail"* – og så ved man ikke, hvem der pludselig kan få at se, hvor en ung opholder sig.

Samtidig er det dog kun et mindretal af beboerne, der er kommet i ordinær uddannelse eller aktivering. Mange beboeres ophold er af ret kort varighed – mere end halvdelen beboerne har været to måneder eller mindre på botilbuddet. På så korte ophold er der generelt ikke mulighed for at starte fx i et uddannelsesforløb. Tilsvarende hører VIVE også fra en samarbejdspartner på en uddannelsesinstitution, at man kan komme til at planlægge forløb, der aldrig bliver til noget:

Vi har afstemt meget tidligt, at det er præmissen: Vi sætter et batteri i gang hver gang, og vi kan ikke vide, om det går over om en måned. Sådan må det være, og det er alle indforstået med. At de kan ringe [fra REDII] og sige: Der var ikke noget alligevel [fordi den unge pludselig flytter].

Der er også beboere, som ikke kan deltage i ordinære tilbud, fordi de har store personlige problemer. Det kan handle om den sikkerhedsmæssige situation, eller det kan være, at der bare ikke lige er et relevant uddannelsesstilbud i nærområdet. Det kan også handle om, at nogle beboere – eller måske de henvisende kommuner – er orienterede imod, at beboeren skal flytte videre. En sådan forventning – eller blot en stor usikkerhed om, hvor længe man skal være på REDII – stiller sig også hindrende i vejen i forhold til engagement i fx uddannelse.

4.4.1 Afrunding

Dagligdagen på botilbuddet er præget af stedets særlige funktion som et sikkert opholdssted. Det høje sikkerhedsniveau har betydning for den måde, stedet er indrettet på – fx ved, at det er omgivet af et hegn og er kameraovervåget. Det høje sikkerhedsniveau har også betydning for dagligdagen på stedet. For eksempel handler en del af arbejdet med nye beboere om at sikre, at de ikke kan spores elektronisk via oplysninger i fx netbank, på borger.dk eller via oplysninger koblet til deres mobiltelefon.

En anden side af sikkerhedsarbejdet handler om at arbejde pædagogisk med de unges egen sikkerhedsadfærd. Det handler blandt andet om kontakten til deres familier. Her har en del unge kontakt, uanset at dette kan være stressende for dem og potentielt kan udgøre en sikkerhedsrisiko. En mulighed for at bedre sikkerhedssituationen for de unge kan være at arbejde med deres forældre i form af mægling. Dette er dog kun blevet gjort i meget begrænset omfang: Kun i enkelte sager har medarbejderne vurderet, at mægling kunne være en mulighed, og i disse tilfælde har beboerne overvejende sagt, at de ikke ønskede det.

I hverdagen søger personalet at sikre, at alle beboere har faste aktiviteter. Nogle beboere deltager således i skolegang eller aktivering uden for botilbuddet, og mulighederne herfor er gradvist blevet udbygget i løbet af stedets første to år. Andre beboere følger stedets eget dagsprogram med forskellige fysiske, kreative og oplysende aktiviteter. Beboerne deltager også i rengøringen af og madlavningen på stedet. De daglige aktiviteter tilpasses løbende de unge, der er indskrevet på et givent tidspunkt. Beboerne har også mulighed for selv at søge at ændre på, såvel hvordan forskellige aktiviteter tilrettelægges, som på hvordan botilbuddet fysisk er indrettet inde som ude. Sådanne emner kan man fx bringe op på de beboermøder, som jævnligt afholdes på stedet.

5 Det pædagogiske arbejde

Som tidligere nævnt består medarbejderne på REDII primært af pædagoger og sekundært af socialrådgivere. Inden opstarten på botilbuddet fik personalet 18 fælles undervisningsdage for at få tilbuddet godt fra start. Fra tidligere ansættelser har personalet endvidere erfaringer med fx anbragte unge, unge med depression og angst og/eller unge med etnisk minoritetsbaggrund. Nogle medarbejdere har også særlige kompetencer i forhold til fx afspænding eller mentalisering. En medarbejder har endvidere erfaring fra tidligere arbejde på et Safehouse i Norge.

I løbet af de første to år har der – som man kan forvente – været nogen udskiftning i personalegruppen, ligesom der har været såvel barsler som sygemeldinger. En stor del af medarbejderne har dog været med fra botilbuddets start. En ansat siger følgende om, hvilken basisviden stedets medarbejdere har brug for:

Man har brug for en indsigt i, hvorfor man opdrager så forskelligt. Hvorfor nogle ikke får lov at være selvstændige, mens vi nærmest skubber vores unger ud fra fuglereden og siger: "Kom så, flyv!" Og her er det: "Nej, nej – du skal i hvert fald ikke flyve, før du bliver 15 år. Som minimum". Det er det omvendte – og får man dén forståelse, er man rigtig langt. Og så det her med, at man sladrer om hinanden; at man forstår det. Social kontrol. Venners venner, kusiner, fætre. Og at en trussel om, at "hvis du gør det dér, så slår jeg dig ihjel" – den skal man tage alvorligt.

Uanset at beboerne alle har udfordringer i forhold æresrelaterede konflikter, er der dog stor forskel på dem, og der er også hele tiden folk, som flytter ind og flytter ud. Afhængig af, hvem der bor på REDII på et givet tidspunkt, kan stemningen – og udfordringerne i det pædagogiske arbejde – dermed variere betragteligt. Sådanne store forskelle har VIVE mærket på første hånd i løbet af vores i alt ni besøg på stedet. Denne kompleksitet og variation er vigtig at holde sig for øje i forhold til det pædagogiske arbejde, der udføres på botilbuddet, og som dette kapitel handler om.

5.1 En sammensat beboergruppe – sproglige udfordringer

En forskel inden for beboergruppen, der har klar betydning for det daglige arbejde, handler om, hvorvidt alle beboere taler dansk eller ej. Beboere, der fx kommer lige fra et asylcenter, taler normalt stort set intet dansk, hvilket gør det svært for dem at indgå i hverdagen på lige fod med de andre beboere. Dette stiller krav til medarbejderne – for hvornår og på hvilke måder skal de tage sig af disse beboere i forhold til den dansktalende gruppe? Hvilke aktiviteter kan man sætte i gang, som personer uden danskkundskaber kan indgå i, uden at det bliver til gene for flertallet? Og hvordan opbygger man en god relation til en ung, som man kun kan tale ordentligt med, når der er tolk? Botilbuddet benytter sig naturligvis af tolkning, eventuelt pr. telefon, men af ressourcemæssige hensyn sker noget sådant kun i et begrænset omfang.

En kvinde, som kun taler begrænset dansk, fortæller fx i et interview, at hun gerne vil spørges og inddrages noget mere i samtalerne, så hun kan få trænet sit danske mere. En medarbejder fortæller i forlængelse heraf, at de søger at inddrage hende sprogligt, så godt de kan, og at der er indkøbt et computerprogram til danskundervisning. "Men hun skal presses lidt til at bruge det", som medarbejderen fortæller. Dermed har denne beboer særlige behov, som botilbuddet kun i et begrænset omfang kan imødekomme. Samtidig søger de dog at hjælpe hende med at forbedre sit danske på en måde, der ikke tager alt for meget tid fra medarbejdernes øvrige arbejde.

Forskelle i sprogkulturer kan også være en udfordring på anden vis: Som en medarbejder fortæller: *Mange taler arabisk. Og det er ikke rart, når man kommer over i fællesrummet: [Man tænker:] "Hov, de snakker, og de griner – er det om mig?"*. Sådanne situationer kan også medføre, at medarbejderne skal overveje, hvornår de vil bede folk, der kan tale dansk, om at bruge dette sprog på de fælles arealer. Og hvornår man accepterer, at mindre sproggrupper taler sammen på måder, som personale og andre beboere ikke kan forstå og deltage i.

5.1.1 En sammensat beboergruppe – opdeling i beboergruppen

Der er også andre måder, hvorpå sammensætningen af beboergruppen kan udfordre. Ved et af VIVEs besøg var der således en beboer – en kvinde fra Afrika, der var kommet til stedet efter aftale med Center mod Menneskehandel. Kvinden skulle opholde sig et sikkert sted, mens man søgte at retsforfølge hendes bagmænd. Kvinden kunne efterfølgende imødesee at blive udvist af Danmark.

Denne kvinde havde kun lidt til fælles med de andre beboere – fx var det kun et spørgsmål om tid, før hun ville blive udvist af Danmark imod sin vilje. Hun modtog heller ikke ydelser fra det, som man kunne tage fra hende, hvis hun ikke deltog i dagsprogrammet.

Kvinden ønskede ikke selv at deltage i dagsprogrammet og heller ikke i REDII's andre rutiner. For eksempel brød hun sig ikke om den aftensmad, som beboerne tilberedte. Hun holdt sig helst for sig selv, og medarbejderne havde ikke mange argumenter at trække på i deres forsøg på at få kvinden til i højere grad at blive en del af stedets dagligdag. Det ulykkelige ved såvel kvindens isolation som den forestående udvisning af hende var dermed noget, som prægede hele stemningen på botilbuddet, og som man på så lille et sted havde svært ved at abstrahere fra.

En anden udfordring handler om de forskellige typer af beboere – henholdsvis kvinder, mænd og par – som botilbuddet modtager. Her synes arbejdet med par i nogle tilfælde at kunne frembyde særlige udfordringer. Således kender VIVE til et par tilfælde, hvor et pars utilfredshed med forholdene på REDII så ud til at få en form for afsmittende effekt på botilbuddet og dermed påvirkede såvel medarbejderne som de andre beboere. En mulig forklaring kan være, at de udfordringer, som kan være rigeligt store i samspillet imellem medarbejdere og enlige beboere, kompliceres yderligere, når der er par på stedet. Her udgør par endvidere en større enhed, der så at sige kan *"trække folk med over"* og ad den vej forværre en konflikt, så den kommer til at involvere mange af de folk, som har deres gang på botilbuddet. Så vidt VIVE er orienteret, har botilbuddets medarbejdere forholdt sig proaktivt til de udfordringer, de mødte i de givne situationer. Samtidig viser det også, hvordan udfordringerne i arbejdet kan være svære at forudse, og at man ikke kan sikre sig imod, at forskellige former for problemer opstår.

5.1.2 En sammensat beboergruppe – forskelle i ressourcer og ønsker

Det pædagogiske arbejde må således hele tiden tilpasses de forskellige udfordringer og muligheder, der er i beboergruppen. Med udgangspunkt i to unge kvinder beskriver en pædagog de store forskelle i såvel deres individuelle ressourcer som deres generelle livssituation:

[Kvinde A] sætter mål op for sig selv – det er ligesom at arbejde i medvind. Hun vil gerne hjælpes. Hun har set lyset i uddannelse og har fritidsjob. Hun glæder sig til at blive 18. Men hun er måske lidt blevet voksen alt for hurtigt, så vi snakker også om, at hun måske bare skal nyde at være 17 år lidt endnu. Med [Kvinde B] er det noget andet. Hun kom direkte fra asylcenteret og taler meget dårligt dansk. Og vi ved ikke, om hun har ophold eller ej. Hun får bevilget 30 dage, og så må man se, hvad der sker. Det er svært. Hun virker også meget traumatiseret. Hun er bange og har svært ved at sove om natten

og er svær at motivere til at stå op om morgenen. Men man skal ikke nævne ordet psykolog.

På den ene side er der altså en ressourcestærk 17-årig, der bare gerne vil i retning af uddannelse og et selvstændigt liv – så arbejdet med hende er nemt. En anden ung kvinde har usikkert opholdsgrundlag, taler ikke dansk og har svært ved at fungere i hverdagen. Her kan selv den bedste pædagog opleve udfordringer. Disse store forskelle viser den bredde, som botilbuddet skal spænde over. Det viser også, at hvis beboere klarer sig enten godt eller skidt efter udskrivning fra REDII (fx i forhold til opnåelse af uddannelse og arbejde), kan det i høj grad handle om deres medbragte ressourcer og livssituation frem for noget, som kan knyttes direkte til det arbejde, der er foregået på REDII.

Disse store forskelle i beboergruppen udspringer blandt andet af, at fællesnævneren imellem dem er deres behov for beskyttelse på grund af æresrelaterede konflikter o.l. Der er dermed ikke en fællesnævner, som har med funktionsevne at gøre, og stedet rummer da også såvel unge med alvorlige psykiske udfordringer (se kapitel 6) og stærke unge, der bruger REDII som en trædesten på vej videre i tilværelsen.

5.1.3 En sammensat beboergruppe – mindreårige beboere

Beboergruppen på botilbuddet er ret ung, og 13 beboere har været indskrevet som under 18-årige, dvs. som 16- eller 17-årige. Sådanne beboere er omfattet af en anden lovgivning. Hvis deres forældre ikke ønsker at samarbejde om den unges ophold på REDII, vil en tvangsfjernelse således være nødvendig.

I forhold til beboere under 18 år er der ofte et omfattende samarbejde med kommunen. I et interview fortæller en kommunal sagsbehandler, der har været ansvarlig for en mindreårigs anbringelse på REDII, følgende om samarbejdet:

Vi snakkede sammen en gang om ugen, og så havde jeg ellers opfølgninger. Jeg kørte til stedet hver tredje uge eller hver fjerde uge. Det har fungeret supergodt. De ser nogle af de samme bekymringer, og de har ham jo også dagligt. Jeg tænker, at de ser også en ung mand, der begynder at slå sig lidt i tøjret [og...] faktisk ikke forstår konsekvensen af det at være i et safehouse. Han forstår ikke, at han sætter de andre unges liv i fare, når ikke han holder sig inden for retningslinjerne og rammerne. Så det er en udfordring. Det er nok den dér umodenhed – den skal han jo først til at have en erfaring med. Det kan han jo ikke få sådan i løbet af nul komma fem. Men jeg havde et enormt godt samarbejde og et super godt sted, der gav en tryghed (kommunal medarbejder).

Samarbejdet imellem botilbuddet og kommunen ser altså ud til at være forløbet godt med overensstemmelse omkring, hvad man mener, er godt for den unge mand, som sagen drejer sig om. I forlængelse med det foregående kapitels overvejelser om sikkerhed har denne beboer problemer med at affinde sig med botilbuddets sikkerhedsmæssige forskrifter. Sagsbehandlere beskriver det således:

Det, der var vigtigt for den unge mand, det var at få frihed. Han siger på et tidspunkt: "Så kunne jeg lige så godt have været blevet hjemme. Her er jo ingen frihed"... Det var rigtig svært for [botilbuddets medarbejdere], for han agerede som en ung teenager, der lige pludselig havde fået en gavebod og en frihed. Han havde fået en frihed, han aldrig nogle sinde har haft, og den har han svært ved at forvalte. Så det at skulle indgå i handleplaner,

delmål, alt det her – det kunne han slet ikke finde ud af. Og det er der ikke noget at sige til (kommunal medarbejder).

Denne unge mand valgte at udskrive sig selv, da han fyldte 18 år og dermed havde muligheden for selv at bestemme, hvor han skulle bo.

I andre tilfælde kommer mindreårige beboere videre til andre institutioner, som man vurderer, bedre kan imødekomme deres behov. Der er naturligvis stor forskel, også imellem de mindreårige beboere, men de kræver generelt mere af personalet såvel i forhold til deres lavere grad af personlig modenhed som i forhold til det store behov for et løbende samarbejde med hjemkommunen.

5.2 Den daglige pædagogik – relationers store betydning

Med en heterogen beboergruppe må det pædagogiske arbejde på REDII løbende tilpasses. I forbindelse hermed fortæller botilbuddets leder følgende om arbejdet på stedet:

Vi er meget anderledes end andre institutioner. Der kræves fleksibilitet: Det ene øjeblik skal det her til, det næste øjeblik skal der noget andet til. Mange – især døgnpædagoger – er vant til at have autister og svært opdragelige børn. Og de kører med en hård struktur. Og så må man sige: ”Jamen vi har også struktur. Men man skal kunne se igennem strukturen, hvor behovene ligger”.

Lederen fremhæver altså, at en høj grad af fleksibilitet frem for fastholdelse af en ”hård struktur” er centralt i botilbuddets arbejde. Det giver selvsagt en omskiftelig hverdag, hvor det er vigtigt, at medarbejderne kan træffe selvstændige beslutninger. I interviewene hører VIVE også, at flere af de ansatte ikke bare har en pædagog- eller socialrådgiveruddannelse bag sig; de har også andre færdigheder, der kan være relevante at bruge i forhold til målgruppen. Med reference til den vold, som mange af beboerne har været udsat for, fortæller en medarbejder fx følgende om de kompetencer, hun bruger i arbejdet på REDII:

Jeg bruger indsigt fra chok/traume-behandling: Er man i benægtelsesfasen? Den er farlig i forhold til sikkerhed, og den rammer de jo tit. Og vredesfasen – alle de her processer, de gennemgår. Og så lige en gang imellem gå tilbage og sige: ”Nå, ja. Men du er jo både i krise, og du er også bare teenager, og du er også bare alle de her ting” – og så prøve at navigere i hele det felt. Og så er der jo supervisions- og refleksionsdelen fra psykoterapien. Hvor man hele tiden går ind og feedback’er og evaluerer på: ”Hvad gør jeg her, hvor er rammen, hvor vil jeg gerne hen?”. Og spille bolden tilbage.

Rammen for det pædagogiske arbejde er et døgntilbud, hvor beboerne opholder sig – måske i ganske lange perioder. Dermed kommer meget af det pædagogiske arbejde til at udspille sig i helt almindelige hverdagssituationer. Her gælder det for personalet om at være til stede og spille ind på måder, der kan være gavnlige for beboerne. Som en ung beboer fortæller:

Hvis jeg fx er ked af det, så er der altid en pædagog, der vil komme og snakke til mig, og de kan altid se, om der er nogen, der er noget galt med... Mange af pædagogerne ryger, så når man står derude og ryger, så kommer de ud og begynder at snakke med én, og så spørger de ind til, hvad der er galt. Og hvis jeg fx har skændtes med min kæreste eller et eller andet, så er de der altid for én, og de krammer os altid og sådan noget. Det er mega fedt – sådan ligesom en familie.

Den kvinde fortæller, at personalet "krammer os altid". På linje hermed så VIVE mange knus, luftkys og "high fives" blive sendt fra personalet i retning mod de unge beboere. Der kunne også være legende samvær, som da en kvindelig pædagog brugte en køkkensnak om, hvem der egentlig var stærkest af beboerne, som afsæt til at lægge arm med en mandlig beboer (hun vandt). En sådan varme og engagement er en vigtig del af at skabe den følelse af "familie", som den unge kvinde ovenfor fortæller om. Det er et ord, der anvendes af flere beboere.

Ud over kram og kropskontakt fremhæver flere medarbejdere også, at der er et behov for at få humor ind i hverdagen. Som en medarbejder udtrykker det, "er det ikke bare for at grine – de får det også bedre". Oplevelsen er, at humor ikke blot kan lette en tung stemning her og nu, men også kan give dem mod på livet og på at prøve nye ting. En anden ansat fortæller fx følgende om en ung beboer, som hun er kontaktpædagog for:

Hendes danske ikke så veludviklet, men vi kan lave sjov sammen. Når man er så mange timer sammen i noget, som er SÅ truet, er det enormt befriende med humor. Det er så tragisk med deres historier, så vi SKAL simpelthen have noget at smile af hver dag. Og det synes jeg, at vi i huset er ret gode til. Altså, Jeg sang fastelavnssange med dem – og de hopper med på den.... Nu har [beboer] ikke været i skole i næsten to uger, fordi vi ikke ved, om familien har opdaget hende. Og det kan hun ikke holde til. Så i går fik jeg hende med ud at gå – med hat og briller. Det var grænseoverskridende for hende, men vi gjorde det. Og så med hat og briller – og de duggede! Det fik vi grinet lidt af. Så nu har jeg fået vendt den dér med, at hun slet ikke vil i skole, til at hun prøver det i morgen.

Efter nogle dage med koden "rød" (hvor den unge kvinde ikke måtte forlade botilbuddet) havde medarbejderne vurderet, at hun godt måtte komme ud igen. At få den angste unge kvinde med ud tog dog noget pædagogisk arbejde. Denne form for arbejde kræver dermed såvel et stort personligt engagement som en tryghed i personalegruppen: Man vover bedre at gøre noget "lidt skørt" af og til (og fx forsøge sig med humor i arbejdet), såfremt man ikke er bange for at skulle møde kritik fra sine kolleger eller leder, hvis ens initiativ viser sig at falde til jorden.

5.2.1 Kontaktpædagog-ordning

Hver enkelt beboer er knyttet til en kontaktperson/kontaktpædagog. Denne ordning sigter mod at styrke relationerne mellem beboere og ansatte. Som i alt pædagogisk arbejde er relationsopbygning nemlig kernen, for hvis beboerne betragter medarbejderne med mistillid, bliver alt videre arbejde vanskeligt.

Ud over en bedre mulighed for følelsesmæssig tilknytning fortæller en medarbejder, at der også er praktiske aspekter ved denne ordning:

Kontaktpersonen holder også meget fat i selve sagen. Hvad er det, der foregår, og hvad skal der ske? Med [ung kvinde] er der rigtig mange praktiske ting, som jeg prøver at hjælpe hende til at få styr på. [Som hun siger:] "Hvordan skal jeg nogensinde kunne betale jer, når jeg har en husleje dér, og jeg skylder i banken, og jeg har en forsikring, der rykker mig?". Så der skal styr på bank, forsikring, opsigelse af lejlighed.

Flere beboere fortæller, at de er glade for at blive knyttet til én bestemt medarbejder. For eksempel fortæller en ung pige, at hun kun taler om sine personlige problemer med sin kontaktperson:

Det gør en del forskel, at man har en kontaktperson, som man kan snakke med. Nogle gange har jeg det bare sådan (griner): "Jeg har lyst til at snakke!". Så er det meget rart. [Hvis kontaktperson ikke er på arbejde...] så holder jeg det for mig selv. Jeg har meget

svært ved at åbne op for min historie – sådan gå i dybden med det og forklare mine problemer. Så er det nemmere at snakke med én, som allerede godt kender min historie.

At man kan blive endog meget knyttet til kontaktpædagogen, giver en beboer under 18 år følgende udtryk for:

[Kontaktperson] er ikke ligesom de andre i personalet. Han hjælper mig altid. Når han siger ord til mig, er det ligesom, at han siger [dem] fra hjertet. Ligesom: 'Min dreng, du skal ikke blive ked af det, jeg elsker dig virkelig, virkelig'. Sådan. Jeg føler, han er ligesom en far eller storebror eller sådan. Virkelig. Der er ikke nogen, der gav mig kærlighed. Aldrig i min familie – min mor eller far. Når der kommer én og giver dig den der kærlighed, som vi alle har brug for, så bare elsk den person så højt. Virkelig. Han er så god.

Det er normalt kontaktpersonen, som de forskellige beboere har aftaler med. Aftalerne varierer, alt efter hvor den enkelte beboer er i sit liv. For én beboer kan det fx handle om få bedre styr på økonomien. Som hun fortæller:

Jeg har et overtræk i banken, som jeg gerne vil betale af på. Når det så er på plads, vil jeg spare nogen penge sammen. [Medarbejder] er min kontaktperson, og vi har så en aftale om, at vi lægger en kuvert inde i en safebox, hvor vi lægger penge i og så sparer op. Og når det så er på plads, begynder mig og [medarbejder] at kigge på nogle boliger.

Som det fremgår, er det beboeren selv, som skal betale sin gæld af og siden spare op. Men kontaktpersonen støtter processen både ved at involvere sig og ved at hjælpe med til at få struktur på, hvordan man konkret laver den fremtidige opsparing. Dette arbejde er i sig selv et vigtigt skridt på vejen hen imod en fremtid, hvor den unge kvinde forhåbentlig har styr på sin økonomi og får betalt sin husleje hver måned.

5.2.2 Udviklings- og omsorgssamtaler

Som en del af botilbuddets faste struktur sætter beboeren, kontaktpædagogen og kontaktsocialrådgiveren sig som tidligere nævnt sammen cirka en gang om måneden til faste udviklingssamtaler. Her er det formålet at diskutere den unges udvikling og aftale, hvordan man kommer videre. Med henblik på opbygning af selvstændighed søger medarbejderne så vidt muligt, at den unge selv tager ansvar – at det fx er den unge selv, der ringer til en læge eller en psykolog og bestiller tid, hvis det er det, der er behov for.

Derudover er der omsorgssamtaler mellem beboer og kontaktpædagog. Her er strukturen lidt mere løs – det kan fx være cirka en gang om ugen, men også hyppigere eller sjældnere afhængig af behov. En pædagog oplever, at det er lidt flydende, hvornår det er en "omsorgssamtale", og hvornår det bare er "en snak". Som han udtrykker det:

Jeg synes måske, det der begreb omsorgssamtaler er lidt [svært]... For med [navn på beboer] har jeg mange samtaler – men er det en omsorgssamtale, eller er det bare en snak? Som måske udvikler sig? Og lige præcis derfor synes jeg, at det er svært at lægge en omsorgssamtale ind [i et skema]. De dukker næsten op, hver gang man er på arbejde. Hvis der er et eller andet.

Som det fremgår, knytter nogle beboere sig – som man også gerne vil have det – til deres kontaktperson. Denne større tilknytning til én bestemt medarbejder kan dog også gøre, at afbræk i kontakten, fx ved ferier, kan være udfordrende. For at sikre en kontinuitet for beboerne, når "deres" medarbejder er væk, fortæller en ansat at... "vi har kørt lidt med en b-kontakt-ordning her over sommeren

– som faktisk fungerede ret fornemt i forhold til, når folk har ferier”. Dermed har kontaktpædagogen godt nok en særlig rolle i forhold til bestemte beboere. Det betyder dog ikke, at det kun er denne pædagog, som arbejder med en given ung. Som en medarbejder formulerer det:

Der er ikke noget helle som sådan, hvor man siger ”det er min”. Det er altid lidt en hårfin grænse, for hvornår går man lidt ind over en andens [område]? Her er jeg som person ikke så bange for at gå ind, for hvis jeg har muligheden, og jeg tænker – for den unges skyld – at ”den skal godt nok tages, den her”, så gør jeg det. Og så må jeg tage den bagefter og sige ”jeg gjorde det sådan her.” Og det synes jeg fungerer.

I forhold til at imødekomme beboernes behov fortæller medarbejderen også, at en kontaktpædagog af og til kan henvise en beboer til andre i personalegruppen. Det kan fx handle om, at andre medarbejdere har særlige kompetencer, der kan være brug for. Som han forklarer det:

For eksempel kommer [beboer] til mig og siger: ”Hvad fanden skal jeg gøre?”. Hvor jeg nogle gange har sagt: ”Her er jeg ikke ret god”. Det kan være: ”Jeg har det ad helvede til, jeg gider snart ikke mere, hvorfor får jeg det ikke bedre?” [hvor jeg svarer:] ”Okay, lige i din situation ved jeg faktisk, at min kollega er rigtig god til sådan noget mindfulness. Det tror jeg ville hjælpe dig til at kunne sove bedre om natten”.

Samtidig kan beboerne naturligvis også selv kontakte andre medarbejdere – det handler fx om, hvem der er på vagt på et givent tidspunkt. Her er der også løbende afvejninger af, hvilke emner alle pædagoger skal gå ind i (for at kunne gøre noget med det samme), og hvilke emner og spørgsmål, hvor det vil være bedre at vente på, at kontaktpersonen er på arbejde:

Vi har snakket rigtig meget om det der med, at hvis jeg ikke er kontakt på fx [beboer], så er det rigtig vigtigt, at jeg følger de aftaler, der ligger med kontaktteamet. Så hvis der står, at han skal deltage i dagsprogrammet, så bliver jeg nødt til at lægge en indsats i, at han skal være med i dagsprogrammet. Men måske ligger der en aftale om, at han faktisk ikke skal være med i dagsprogrammet – så ved jeg det. Så behøver jeg ikke bruge min ressource dér. Vi har aftalt, at det er vigtigt at få dokumenteret de aftaler, der ligger, for at vi kan arbejde ens.

Til sidst i dette afsnit kan nævnes, at studier viser, at det kan være en fordel, at beboere på botilbud har medbestemmelse i, hvem de får som kontaktpædagog, da en sådan medbestemmelse kan være med til at skabe en stærkere relation. Da én pædagog går på barsel, skal nogle beboere have en ny kontaktperson. Fra en beboer hører VIVE, at beboeren er meget glad for at have fået medbestemmelse om, hvem hendes nye kontaktperson skal være. Denne mulighed for selvbestemmelse var dog betinget af, at beboeren allerede havde været et stykke tid på botilbuddet og dermed havde lært alle medarbejderne at kende.

5.2.3 Forskellige grader af tillid til medarbejderne

Som nævnt er pædagogisk arbejde bygget op omkring relationer. Som vi også hørte om ovenfor, er nogle beboere meget glade for personalet. En del bruger faktisk ordet ”familie” og opstiller en kontrast imellem varmen og omsorgen på botilbuddet og deres rigtige familie, hvor forholdene var alt andet end omsorgsfulde. Som en ung beboer udtrykker det:

Altså, pædagogerne er søde, og de gør det bedste for os... Jeg kan ikke forstå, at der er nogen, der gerne vil hjælpe os, for sådan har det aldrig været... Man føler sig virkelig som et menneske for første gang – har rettigheder og ligestilling. Det er ligesom en helt

anden verden – at man får lov til selv at bestemme, og at det jo er ens liv. Man har altid fået at vide, at det ikke er ens liv. At det er ens familie, der ejer ens liv. Og her får man så meget hjælp... Og så er vores chef virkelig den bedste chef, der findes. Altså, jeg kunne slet ikke se ham som chef, fordi han snakker og griner med os. Og de bare smiler til én og er glade og til stede og vil hjælpe os. Det sætter jeg virkelig stor pris på. Jeg siger også til dem, at jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre for at takke [jer].

Det er dog ikke alle beboere, der oplever en sådan glæde og taknemmelighed i forhold til personalet. En anden ung kvinde (der kom til REDII fra et asylcenter, hvor hun var truet) svarer fx således, da hun bliver spurgt om, hvordan hun oplever medarbejderne på botilbuddet:

They want to help us, but they can never understand my feelings and what happened to me. That's why I don't talk to all the people. I tried to share with them and then they didn't understand... I don't want to try again, because now I know that they just come here to get money. I'm also afraid if I say something, they will put me out of here.

Denne beboer beskriver ikke personalet som "familie", men som nogen, der kommer på botilbuddet "for pengenes skyld". Hun ønskede ikke at åbne op i forhold til dem, blandt andet fordi hun følte, at et tidligere forsøg herpå ikke var blevet modtaget, som hun ønskede. En sådan distance og mistro kan naturligvis vanskeliggøre det pædagogiske arbejde. Denne kvindes mistro (og hendes dårlige trivsel) kan også hænge sammen med, at det var usikkert, om hun kunne forblive i Danmark. Hun endte faktisk med at måtte forlade REDII, fordi hun blev udvist. Fra andre studier ved vi, at en usikker opholdsstatus stærkt kan begrænse rækkevidden af det pædagogiske arbejde, man ellers søger at støtte med (Vitus, 2010).

En anden faktor, der kan gøre nogle beboere utrygge, handler om dokumentation. En ung kvinde fortæller fx, at en grund til, at hun ikke stoler på medarbejderne (og derfor holder mange ting for sig selv), er, fordi personalet "skriver alting ned", som hun udtrykker det. Denne løbende dokumentation er en integreret del af det socialfaglige arbejde og er et krav på danske botilbud. Som vi hørte om tidligere i dette kapitel, er det også vigtigt for, at forskellige medarbejdere ved, hvilke aftaler o.l. der er gældende for de enkelte beboere. For nogle beboere – der måske har oplevet mange svigt i løbet af deres liv og nærer stor mistro til deres omgivelser – kan denne løbende dokumentation dog være noget, der gør dem utrygge.

Problematikken kendes fra andre botilbud. Som respons herpå har man fx på et lignende botilbud i Sverige indført en fast procedure om, at de unge hver måned (i forbindelse med de faste udviklingsmøder) tilbydes at læse alt igennem, der er dokumenteret om dem. Dermed bliver journalen i højere grad et fælles anliggende. Denne tilgang skærper også vigtigheden af god dokumentationsskik i forhold til, at journalen bliver beskrivende og objektiv (se Liversage, 2018: 70).

5.3 Arbejdet mod selvstændighed

Som det fremgik af kapitel 3, kommer hovedparten af beboerne på REDII fra en opvækst med såvel fysisk vold som omfattende social kontrol. Dermed er en del beboere vokset op i hjem, "hvor man aldrig er blevet spurgt, om man ville have den røde eller den grønne trøje på", som en medarbejder formulerer det. Denne baggrund har betydning for det pædagogiske arbejde på flere måder. Et vigtigt aspekt handler om at styrke beboernes evner til refleksion og handling. Hvis man er vokset op med ikke at træffe egne valg, kan man have svært ved at mærke efter, hvad man ønsker sig. Man kan også have svært ved at sætte ord på det, man føler, og svært ved at argumentere for sine ønsker. Omvendt har mange unge majoritetsdanskere igennem deres opvækst udviklet en ganske

stærk forhandlingskompetence. En medarbejder kommer med følgende refleksion om, hvad dette forhold betyder for det daglige arbejde:

Hvis du har en almindelig døgninstitution, så kan du have en regel der hedder: "Man må kun have iPad i en halv time". Hvorfor lave den regel? Det er, fordi du ikke gider diskutere med dem gang på gang på gang. Det er bare en regel – slut. Vores unge [derimod], de kommer fra dén verden hjemme hos dem, hvor der er regelsæt på regelsæt. Så vi skal tværtimod hele tiden argumentere med dem, forsøge at diskutere og forklare, hvorfor tingene er, som de er – og lytte til deres argumenter. Det er lidt modsat mange andre institutioner, tror jeg. Vi skal appellere til debat, til demokratisk tilgang og aktivere den i dem.

En sådan træning i at søge at få ting ændret gennem argumenter kan også – som beskrevet i kapitel 4 – finde sted på husmøderne.

5.3.1 Løbende dialog og hjælp til selvhjælp

Et centralt tema i arbejdet på botilbuddet er, hvornår man stiller krav og måske presser de unge, og hvornår man ikke gør det. At gøre det ene eller det andet kan være nemt nok i forhold til unge, hvor man arbejder "i medvind". Det er unge, hvis ønsker for sig selv generelt stemmer overens med botilbuddets ønsker for dem. Samtidig er det også unge, som har ressourcerne til potentielt at kunne få disse ønsker opfyldt. En del af botilbuddets arbejde foregår dog med unge, hvor det hele ikke er så nemt. Her kan det handle om, at man fx via "pædagogisk samtale" skal hjælpe dem ud af en seng, de nødtigt vil forlade om morgenen (måske fordi deres nattesøvn har været afbrudt og urolig). Her understreger flere medarbejdere, at det er vigtigt at forklare baggrunden bag de krav, som man stiller. Som en af dem beskriver det:

Vi prøver altid at forklare, hvorfor tingene er som de er. Jeg synes aldrig, at jeg siger: "Sådan er det bare". Jeg prøver at snakke ind i, hvorfor tingene er, som de er. "Hvorfor har vi et dagsprogram? Det er kedeligt". "Ja. Men får du det bedre af at ligge under din dyne?" – "Nej, måske ikke". Men hvis de så siger: "Ja, det gør jeg". "Okay, jamen hvorfor gør du det?". "Det er, fordi jeg simpelthen har det så dårligt lige nu – jeg har bare brug for at ligge ned". "Okay, fedt du siger det. Skal vi lave en aftale om, at det er det, du gør lige nu?"

En sådan udbygget kommunikation kan imødegå noget af den frustration, som beboere ellers kan komme til at føle over, at medarbejdere "ikke vil hjælpe dem", når medarbejderen søger at styrke beboerens egen handlekompetence. At noget sådan kan være tilfældet, ses også i en beskrivelse af arbejdet på et lignende norsk botilbud (Nadim & Orupabo, 2014).

Samtidig er en tilgang, der stiler imod at fremme beboernes selvstændighed, dog heller ikke uden dilemmaer. Denne tilgang kan nemlig risikere at gå på tværs af ønskerne om at opbygge stærke og positive relationer imellem medarbejdere og beboere: Beboerne kan blive frustrerede og måske negative, hvis de føler, at medarbejderne ikke "gider" hjælpe dem godt nok. Som en medarbejder formulerer sig om deres arbejde med at give de unge hjælp til selvhjælp:

[Beboerne] kommer jo og siger: "I hjælper os ikke". Men det kan være, vi ikke hjælper dem, fordi der er noget, der gør, at vi ikke kan hjælpe dem. Ellers måske er det faktisk, fordi vi har sagt: "Hvad kan du gøre? Hvad synes du, der skal ske?" [De kan være vant til]... at der er en ældre, eller én, der ved noget mere, som har givet svar. Og hvis det er det, de har levet med, så kommer de og spørger os, fordi det er os, der ved noget – og

så skal vi give dem et svar. Hvis vi ikke giver dem et svar, men giver dem en vejledning til at finde et svar, og de så ikke har ressourcerne eller værktøjerne til at finde det, så siger de jo: "I hjælper mig ikke".

Der kan altså være frustrationer indbygget i en sådan "selvstændighedsfremmende tilgang", og spørgsmålet er, hvornår det eventuelt ville være bedre for de unges udvikling og trivsel, at man i mindre grad stillede krav til dem.

Fra andre botilbud i Norden ved vi, at man på nogle i mindre grad stiller krav om at varetage pligter mv. i det daglige. Sådanne tilbud kan i stedet lægge større vægt på at give de unge omsorg ved brug af fx en "madmor" ud fra en betragtning om, at det er en bedre måde at give beboerne den ro, de har brug for (Liversage, 2018). De traumer, som mange af beboerne har med i bagagen, kan også tilsige, at omsorg (uden modkrav) kan være en bedre tilgang end hjælp til selvhjælp.

Der er et kontinuum imellem disse to tilgange, og det er tydeligt, at man på botilbuddet søger at regulere kravene til de unge meget individuelt afhængig af deres situation og behov. Da der mangler god socialfaglig dokumentation for, hvilke tilgange der hjælper målgruppen bedst, er VIVE ikke i stand til at vurdere, om en mere omsorgsfuld (eller eventuelt mere kravfyldt) tilgang kunne være at foretrække på et botilbud som REDII. Vi kan dog konkludere, at medarbejderne reflekterer meget over deres praksis, hvilket generelt anses for at være et centralt element i godt, socialfagligt arbejde. VIVE kan også konstatere, at tilgangen i løbet af de første to år gradvist er blevet gjort mere fleksibel, end den var i botilbuddets første tid.

Det må også nævnes, at nogle beboere faktisk ender med at sætte pris på de krav, som de ellers måske ikke brød sig om under deres ophold. Det fremgår af et interview med en beboer, som VIVE interviewede med halvandet års mellemrum. Første gang var relativt kort tid efter, han var kommet på botilbuddet; anden gang var over et år efter, han var flyttet derfra. Da han ser tilbage på sit cirka seks måneder lange ophold, fortæller han blandt andet, at han har lært flere ting, som har været ham til gavn:

I gennem al den tid jeg boede der, lærte jeg mig selv bedre at kende, og jeg ved selv, hvornår min grænse er nået, og hvornår jeg skal sige stop og fra. Og så noget generelt med, hvordan man bor alene – vasker tøj og gør rent. Jeg kommer jo fra en familie, hvor det hele bliver gjort af kvinder. Det har hjulpet både mig og [partner] at lære, hvordan man bor alene... Alt det, man var træt af, har faktisk gavnet mig rigtig meget. Eksempelvis at man har en pligt til at stå op og gøre rent efter sig selv, og hvordan du omgås andre mennesker. Jeg synes ikke, der har været noget negativt [at sige om opholdet på REDII].

Denne unge mand havde haft en god opvækst og havde mange ressourcer. Han var dermed også en af de beboere, man kunne forvente, ville profitere af en kontekst med krav, der skulle gøre ham parat til et selvstændigt voksenliv. Som citatet viser, lader dette også til at have været tilfældet – uanset at han ikke altid var glad for sin rengøringstjans, mens han boede på REDII.

5.3.2 Frustration over vilkår, som er svære at ændre

I nogle tilfælde kan beboere være frustrerede over, at botilbuddet stiller krav til dem, som de helst var foruden, men som de dog godt kan være i stand til at løfte. I andre tilfælde kan beboere være frustrerede over, at de ikke får en ønsket hjælp, hvor årsagen måske er, at denne hjælp er vanskelig at give.

Et eksempel herpå hører VIVE fra en ung mand, der var på botilbuddet med sin gravide kæreste. Han følte sig frustreret over ikke at få den hjælp med at komme videre i egen bolig, som han havde forventet. Som han fortæller:

Da vi havde møde første gang, fik vi at vide, at [medarbejder] skal hjælpe med alt – at det er vores faste kontaktperson. Vi kom her [dato – men...] siden den dag har vi ikke hørt noget. Vi er altid det samme sted – vi synes ikke, de hjælper så meget.

Det kan generelt være svært at finde gode, billige lejeboliger i bestemte dele af Danmark – især hvis tiden er knap. En yderligere komplikation her var praktiske problemer med, at boligsøgningen var afhængig af at få søgt om barseldagpenge, og at denne procedure trak ud, fordi det var svært at søge, uden samtidig at komme til at afsløre sin bopæl. Sådanne udfordringer er ikke nogle, som botilbuddet alene kan løse, men kræver et samspil med andre myndigheder, hvor alting ikke altid går så stærkt, som man ønsker sig. En socialrådgiver beskriver den form for udfordringer således:

Man er som rådgiver nogle gange ret udskældt, fordi jeg har jo ikke myndighedsfunktion, hvor jeg sidder nu. Jeg skal jo have andre til at gøre arbejdet for mig, [andre kommuner eller] vores kommune her – som vi samarbejder rigtig, rigtig godt med. Jeg skal jo have dem til at arbejde for mig. Og det er jo ikke altid noget, der lige sker over natten – de har jo også deres ting at se til. Og tingene går jo ikke hurtigt i en kommune, sådan er det bare. Så tit så får jeg den der: "Du gør ingenting for mig, du gider ikke hjælpe mig, du vil ingenting". Men det er sjældent, de kommer direkte til mig. Så siger de det bare til en af pædagogerne.

Denne socialrådgiver pointerer dog også, at pædagogerne er gode til at fortælle beboerne, at: "Hør her; sådan og sådan hænger tingene sammen. Det er jo ikke, fordi hun ikke vil, det er simpelthen, fordi hun ikke kan". Hvis det handler om mindreårige beboere, er der endnu flere ting, som REDII ikke kan gøre på eget initiativ. Det skyldes – som medarbejderen udtrykker det – at "hjemkommunen skal ind over det hele". Går dette ikke så stærkt, som de unge ønsker sig, kan det være REDII's medarbejdere, der retter deres vrede og frustration imod.

5.3.3 Grænser for selvbestemmelse?

Det sidste afsnit i dette kapitel handler om grænser for selvbestemmelse. Med fokus i det pædagogiske arbejde på at støtte beboerne i at udvikle deres selvstændighed skal man principielt støtte beboerne i at træffe egne valg og lære af deres erfaringer. Men hvad gør man så, når beboerne træffer valg, som medarbejderne mener, er dårlige for dem?

Medarbejdernes forsøg på eventuelt at påvirke beboernes valg er blandt andet betinget af, hvilke valg det handler om. Som beskrevet i kapitel 4 er der fx bestemte regler, der har med sikkerheden at gøre. Hvis beboere ønsker at bryde disse regler, kan det føre til bortvisning, også fordi disse handlinger potentielt kan have negative konsekvenser for andre beboere. Med mange andre handlinger er det dog anderledes – her går eventuelle negative konsekvenser først og fremmest ud over beboerne selv. Det kan fx handle om, hvordan man bruger sine penge. Om dette emne fortæller en ansat følgende:

Vi havde en ung mand – fra et par der boede her, og som skulle over i egen lejlighed. Han forelskede sig i et ur til 35.000 kr. Hvor vi så snakkede om budget: "Hvor mange penge har I? I skal bo i [by] – Hvad koster det at køre i bus?" Jeg sagde aldrig, at: "Du ikke må købe det", men jeg viste ham, at det ikke var en god idé. Det kendetegner dem rigtig meget [at de ikke har den økonomiske forståelse].

Som det fremgår, tog medarbejderen ikke valget fra beboeren, men søgte ad pædagogisk vej at få ham til at ændre på beslutningen om at købe et meget dyrt ur. I andre sammenhænge kunne der dog – uanset et generelt ønske om, at beboerne skulle lære øget selvstændighed – være rammer omkring økonomiske beslutninger. En ung beboer fortæller i forbindelse hermed, at hun ikke føler, at hun helt får lov til at bruge sine penge, som hun gerne vil:

Der var en af beboerne, der havde fødselsdag, og der var mange grænser for, hvad vi måtte. Altså pynte op og sådan noget – bruge penge til. Og der var jeg også bare sådan: "Jeg styrer selv, hvordan jeg vil bruge mine penge". [Medarbejder] sagde, at vi ikke skulle bruge så mange penge. Der var fx den her bog, jeg gerne ville købe til hende, og den kostede så tre hundrede kroner – den var ret dyr. Så sagde de: "I skal helst ikke bruge så mange penge på hende". Og jeg kan egentlig godt forstå det, men jeg ville ønske, at jeg selv kunne vurdere, hvad jeg vil bruge penge på.

Denne unge beboer følte sig altså lidt umyndiggjort i forhold til at bruge egne penge, uanset at medarbejderens intervention kom i form af rådgivning og ikke som forbud. At botilbuddet sætter beløbsgrænser op i forhold til fx fødselsdagspynt, kan ses som en støtte til beboerne i forhold til at passe på de ret få penge, som de hver især har. Det kan også være en måde at undgå et for højt forventningspres, som alle på botilbuddet måske ikke ønsker at leve op til. Som beboeren siger: "Jeg kan egentlig godt forstå det", men oplever det dog alligevel som et indgreb i den frihed og selvstændighed, som stedet ellers søger at fremme. Det er dog også vigtigt at huske på, at individers brug af penge kan have konsekvenser for kollektivet. Det kan fx ske, når beboere på botilbud, som er rygere, ikke har råd til at købe cigaretter sidst på måneden og måske bliver irritable på alt og alle, fordi de savner nikotin.

Medarbejderne på botilbuddet må altså løbende vurdere, hvilke af beboernes beslutninger man ikke blander sig i, hvilke beslutninger man søger at påvirke, og hvor man eventuelt (søger at) trække grænser for beboernes beslutningsrum. I et interview reflekterer én af medarbejderne over, hvordan man løbende skal vælge imellem at guide de unge og at "ramme dem ind" – standse nogle af deres fejl i opløbet:

[Det handler om at kommunikere:] "Tag ansvar i eget liv" og "jeg vil gerne hjælpe dig til at tage ansvar i eget liv". Det tager tid, og nogle gange tager jeg over og siger: "Lige nu tror jeg ikke, jeg skal bruge en time på at få dig til at reflektere over, om det er et godt eller et dårligt valg. For hvis du bruger dit kort nede i byen nu, så bliver du fundet". Så det er sådan lidt at veje den, synes jeg. Hvornår er det "empowerment" bare for "empowerments" skyld?

Denne medarbejder oplever altså, at man godt nok kan have en generelt pædagogisk retning, der går ud på at støtte beboerne i at træffe egne valg (og dermed også lære af egne fejl), men at brugbarheden af denne tilgang hele tiden må vurderes kontekstuel: Eksemplet ovenfor handler om at stoppe en sikkerhedsbrist, fordi et kortkøb – via ens udtog på netbank, som familien måske har adgang til – kan afsløre, hvor i landet man befinder sig. Det er dermed en fejl, man ikke skal begå. Det kan dog også handle om andre emner end om sikkerhed. Som medarbejderen forklarer:

Nogle gange tror jeg, de lidt har brug for, at man siger: "Sådan her bliver det altså lige nu". I dag har jeg sagt til én, der er selvskadende: "Du skal ikke selvskade i dag, du skal komme ned og snakke med mig". Det er jo ikke ret meget empowerment, kan man sige. Men der har jeg vurderet og siger: "Jeg tror, du har godt af at få at vide, at sådan her gør vi det lige nu". For ellers har jeg måske siddet og brugt en time på at sige: "Hvad får du

ud af det?” og ”det er også øv”. Og hvis det bare sætter flere tanker i gang, og man så bare går op og fjerner [tankerne] ved at skære i sig selv, så synes jeg, vi er lige vidt.

Hvis man skal udvikle sin selvstændighed, skal man træffe egne valg og dermed også begå egne fejl. Her er en del af det daglige arbejde at vurdere, hvornår (og hvordan) man vejleder – og hvornår man måske i højere grad intervenserer, fordi man vurderer, at dette er til beboerens bedste. I dette arbejde er der ikke nogen facitliste. I stedet er man – også her – i høj grad afhængig af at have opbygget en relation, som man kan arbejde med udgangspunkt i.

5.4 Forandringer over tid i REDII's tilgang

5.4.1 At blive lidt mere ”loose”

Et tema i arbejdet på REDII er som nævnt, hvornår man fastholder bestemte rammer, og hvornår man fraviger dem. Denne løbende tilpasning er ikke kun noget, der afhænger af, hvilke beboere der er på REDII på et givent tidspunkt. Dette aspekt af arbejdet ser også ud til at have ændret sig i løbet af botilbuddets første to år. Som en af de ansatte fortæller et stykke inde i 2018:

Jeg synes bare, der har været kæmpe udvikling det sidste år. Fra at være noget mere stramt, så er vi blevet mere ”loose” – men ikke dér, hvor det er vigtigt. I første omgang har man lavet noget for at have noget at rette sig efter. Sikkerheden går vi ikke på kompromis med, men med sådan nogle husregler.

Processen med at gå fra en ”mere stramt” til en ”mere loose” tilgang har blandt andet betydning for beboernes muligheder for at præge botilbuddet. En anden ansat fortæller således, at han oplever, at medarbejderne over tid er blevet bedre til at lytte til beboerforslag og give plads til ændringer. Tilsvarende har medarbejderne også selv overvejet, om de regler, man havde, alle var nødvendige. Som han beskriver det:

Struktur skal ikke stå i vejen, og apropos den kritik af os, der kom fra nogle unge mennesker: Der må man også lytte. Nogle gange er det bullshit, det de siger – men nogle gange er det også, at strukturen bliver for firkantet til, at det giver mening for de unge mennesker. Og det skal altid give mening. Så det arbejder vi hele tiden med. Hvis en regel ikke giver mening, skal den afskaffes.

Processen har dermed handlet om lydhørhed og refleksion. I den proces er botilbuddet gradvist blevet mindre ”firkantet” for bedre at kunne imødekomme de unge beboeres behov.

Ifølge et interview med en fraflyttet beboer har det været en god vurdering at løsne lidt op på botilbuddets struktur. Denne beboer boede på REDII, kort efter det var åbnet. Han interviewes såvel på dette tidspunkt, som da han cirka halvandet år senere har fået etableret en stabil og selvstændig tilværelse. Adspurgt, hvad han ville sige, hvis han kunne råde botilbuddet til noget, fortæller han følgende:

Jeg tænker, at du kunne gøre det bedre ved at give lidt mere plads. Jeg synes ikke, man fik lov til at være i sig selv. Da jeg var der, syntes jeg, at man følte sig meget presset til at gøre ting. Man kunne ikke lige nå at komme over det, man har været igennem – man når ikke rigtig at komme over sit chok, før man bliver kastet ud i en hel masse ting. Det er jo et traume, man lige skal overvinde. Det var lidt svært at komme igennem i starten, for der var så meget pres fra pædagoger hele tiden – med dagsprogrammet. Man fik ikke

lov til at få tankerne ud og ligesom få sluppet af selv indeni. Det kunne måske godt være bedre... Men jeg tænker lidt, at os, der var de første, blev testet lidt på.

Den større individuelle fleksibilitet, der i stigende grad er blevet central i botilbuddets arbejde, er altså netop det, som denne tidlige beboer gerne ville have haft noget mere af. Men – som han selv siger – han var en af de første, og dermed en af dem, der blev "testet lidt på".

5.4.2 Nogle gange at træde på bremsen

En anden forandring i de første to års arbejde på REDII handler om "at træde på bremsen". Botilbuddet har fået en erfaring om, at det kan være en fordel at gå langsommere frem i arbejdet, end man måske umiddelbart har tilbøjelighed til. En sådan langsommere fremfærd kan nemlig gøre arbejdet mere bæredygtigt. Det beskriver en ansat på følgende måde:

Man skal være klar over, at det, der var godt i dag, kan være skidt i morgen. Hvis du ikke er bevidst om det personalemæssigt, så kan du gå for hurtigt med din plan. Det handler nærmest om at bremse udviklingen lidt for at sikre dig, at beboerne er helt med.

Medarbejderne skal altså passe meget på ikke at være foran beboerne i deres forventninger til, hvordan der skal handles. For så kan man risikere at forcere en udvikling, der ender med at blive for skrøbelig, fordi beboere ikke selv er "helt med". Det er ikke kun blandt botilbuddets ansatte, at der kan være en tendens til at gå hurtigere frem, end godt er. Det er også noget, der sker blandt andre offentlige instanser, som vi hører om her:

For eksempel med sådan én som [beboer] – det var en proces, før hun blev klar. Hun hørte om [REDII] to måneder tidligere og ringer så til mig nogle gange. Så sker der pludselig noget, der gør, at det er akut [og hun forlader hjemmet og ankommer til botilbuddet]. Så en vigtig erfaring er, at de unge skal være klar til det: Hvis vi presser på, og den unge ikke er klar til det i hovedet, så ryger de tilbage igen. Der var fx én fornylig, hvor jobcenteret var "hu hej – hun skulle bare ind", og hun fik [hjælp til transporten til REDII] og kom og var slet ikke med på, hvad det var for et sted, hun var kommet til. Det, så vi med det samme, ville blive et problem.

I arbejdet med æresrelaterede konflikter kan der altså i nogle tilfælde være en tendens til at handle (for) hurtigt, som da et jobcenter hører en kvindes historie og straks søger at få hende til at flytte ind på REDII. Dette indebærer en risiko for at handle, uden at den person, det drejer sig om, er med i tilstrækkelig grad. Noget sådan øger risikoen for, at interventioner ikke har positiv effekt. Denne erkendelse er også noget, man hører om fra professionelle i andre lande, som arbejder på området (Liversage, 2018).

En mere velegnet tilgang kan i stedet til tider være at give information og rådgivning, men at afholde sig fra at "skubbe på" den unge. Det er ofte en stor og vanskelig beslutning at bryde med undertrykkende familierelationer. At gøre noget sådan kan derfor kræve en længere afklaringsproces inde i den enkelte. Denne udvikling kan støttes, men kan ikke overtages af velmenende professionelle. En ansat fortæller i forlængelse heraf, at hvis man i højere grad søger at sikre, at folk er klar til det, de går ind til, kan man på sigt få mere bæredygtige resultater.

Et eksempel er en ung mand, der var på botilbuddet i to omgange: "Han var her først i blot tre dage – lige efter åbningen. Så gik der halvandet år, hvor han blandt andet er blevet meget bedre til at træffe egne valg. Og så kom han på RED igen – og det var han så meget mere klar til". Denne unge mand er altså et eksempel på en person, der forlader REDII og tager tilbage til sine forældre efter et ganske kort ophold. Et sådant ophold kan ud fra en forventning om langsigtet forandring blive set

som en fiasko. I dette konkrete tilfælde viste det korte ophold sig dog at være en del af en længere proces, der senere (via endnu et ophold på REDII) førte store forandringer med sig i den unge mands liv. Dette er endnu et eksempel på, at forløbene på REDII udviser meget stor variation, og at korte ophold ikke altid må anses for at være "mislykkede".

I det pædagogiske arbejde skal medarbejderne løbende vurdere, hvordan de bedst forholder sig til de unge mennesker, de kommer i kontakt med. En vigtig ballast i forhold til fx at søge at bremse en udvikling en smule frem for at søge at speede den op, handler om faglig selvtilid. Den lader til gradvist at være blevet øget, siden botilbuddet startede op for knap to år siden. Som lederen vurderer udviklingen:

Jeg synes generelt, at vi slapper mere af, nu hvor vi har kørt i halvandet år – og det betyder, at vi er blevet meget bedre. [Medarbejderne] er blevet mere selvstændige. De ved godt, hvor de kan tage en chance.

Det kan kræve sit mål af faglig selvtilid for medarbejderne at udfordre beboeren, også når beboerne udtrykker, at de gerne vil det, som medarbejderne ønsker: En ansat forklarer, at når en beboer fx siger: "Det er fint nok, at jeg ikke skal have min telefon", skal man ikke nødvendigvis bare tænke "pyha, nu gør de, som vi gerne vil have". I stedet kan man gå udfordrende til dem: "Er du helt sikker på, at du kan leve uden den telefon?". Denne udfordring kan være god at give, fordi de unge erfaringsmæssigt hurtigt kan slå om. Dermed sker det ofte, at de ikke fastholder deres egne gode fortættelser, og den proces kan man som erfaren medarbejder altså spille ind i.

5.4.3 Afrunding

Der er ingen facitliste i botilbuddets pædagogiske arbejde med en meget kompleks målgruppe. Dermed synes det at være en velegnet tilgang, at medarbejderne har plads og rum til selvstændige beslutninger og til at "tage en chance" – så længe det ikke er chancer, der fx udfordrer sikkerheden unødigt. Også fra medarbejderne selv hører VIVE, at de oplever en høj grad af tillid og selvstændighed i arbejdet. Noget sådant er en forudsætning for deres arbejde, hvor medarbejderne hele tiden skal tage stilling til, hvordan de bedst forholder sig til den enkelte beboer og den enkelte situation. En af medarbejderne beskriver deres generelle situation således:

Jeg synes, at jeg får god opbakning, og at der er tillid til de beslutninger, jeg træffer. Det er også italesat, at hvis man kommer til at lave en fejl, så tager vi den derfra. Så på den måde er jeg blevet tryggere i at træffe de beslutninger. Når man så handler ud fra de her fornemmelser – selvfølgelig koblet med ens faglighed – synes jeg egentlig også, at der er stor ros.

Denne medarbejder taler om tillid, selvbestemmelse og engagement i arbejdet. Dette er tillige vigtige faktorer i godt arbejdsmiljø. Således fremhæver NFA – Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø på baggrund af en forskningsgennemgang følgende som væsentlige positive faktorer for at etablere et godt arbejdsmiljø (Klitgaard & Clausen, 2010):

- Medarbejdernes indflydelse på arbejdet
- Social støtte fra både ledelse og kolleger. Social støtte kan blandt andet fremmes via gruppeorganiseret arbejde
- Følelse af tillid og retfærdighed i forhold til blandt andet ledelsen
- At ledelse foregår som vejledning, inspiration og stimulation af medarbejdere frem for som kontrol
- At medarbejderne er engagerede i og oplever identitet i forhold til deres arbejde.

Så vidt VIVE kan vurdere, er REDII en arbejdsplads med en høj grad af såvel medarbejderindflydelse som tillid. Et sådant arbejdsmiljø er centralt for, at medarbejderne kan varetage deres arbejde i det daglige, hvor de hyppigt selv må vurdere, hvordan man bedst forholder sig til en given beboer i en given situation.

6 Særlige udfordringer i arbejdet

Arbejdet på botilbuddet handler om de unge, der bor der. Uanset den meget store heterogenitet i beboergruppen er et fællestræk, at en andel af beboergruppen har alvorligere psykiske udfordringer. Noget sådant kan præge arbejdet både i forhold til de måder, som nogle af de unge forholder sig til medarbejderne på, og til de behov for hjælp de unge kan have. Noget hjælp er det muligt at give de unge inden for REDII's rammer, mens anden hjælp hentes hos andre professionelle. Denne del af arbejdet er fokus for dette kapitel.

6.1 Hurtige stemningsskift

Et fællestræk, der kan være ved en stor del af beboerne, er hyppige stemningsskift. Som beskrevet i forrige kapitel kan én beslutning (om fx ikke at have adgang til sin telefon) den ene dag hurtigt ændre sig den næste. En ansat beskriver, hvordan denne omskiftelighed kan være en løbende udfordring i arbejdet:

Deres stemningsbillede kan ændre sig dramatisk hurtigt... I dag er en beboer måske fuldstændig med på at: "Jamen, selvfølgelig skal jeg begrænses i den måde, jeg agerer på, fordi jeg er truet – og jeg vil for resten gerne politianmelde min forældre". For dagen efter at møde en ung, der siger: "I er eddermame værre end mine forældre. Bare glem det, jeg vil aldrig nogensinde have andet end min familie, for jeg elsker min mor. Jeg vil også gerne have min telefon, for jeg vil snakke med min mor i aften". Billedet ændrer sig hele tiden.

I disse hurtige stemningsskift kan medarbejderne gå fra at blive set som "skønne" til "forfærdelige", og dermed kan relationen til den unge også være meget omskiftelig. En del af denne omskiftelighed handler om de store personlige udfordringer, som en del unge har, fordi de har oplevet svigt og overgreb igennem deres opvækst. Disse unge kan indeni have "... et bundløst hul, vi forsøger at fylde op med omsorg og alt muligt andet godt", som en medarbejder udtrykker det.

Oplevelsen af, at man som medarbejder kan "fylde på" igen og igen, uden at man får "fyldt op", fremgår fx af følgende observation fra en ansat. Han fortæller om en episode med en beboer, der kom fra en meget vanskelig baggrund:

Hun kom ned på mit kontor. Jeg sad og lavede noget administration, og hun satte sig på en stol, og jeg snakker med hende i to en halv time. Om alt muligt frem og tilbage. Og så på et tidspunkt er vi færdige med at snakke, og jeg går på toilettet og kommer tilbage, og så hører jeg, hun lige siger til [anden medarbejder]: "Kan vi ikke lige snakke sammen, os to?". Og så siger han: "Det kan vi godt – om en time. Jeg skal lige lave frokost nu". Og så siger hun: "Der heller aldrig nogen, der har tid til mig", og går ind på sit værelse.

Uanset tid, omsorg og forklaringer skulle der kun en lille afvisning af denne beboer til, før hun gik fra "hvidt" til "sort" og mente, at personalet "aldrig" havde tid til hende. Når mange beboere har store ar på sjælen, kan de – som den unge beboer i citatet ovenfor – være hypersensitive. Som en medarbejder formulerer det:

Det kan være et forkert blik eller en sætning, man siger, hvor de føler sig afvist... Det kræver forklaring og hele tiden en opmærksomhed, på hvordan det bliver fortolket – hvad er deres oplevelse af, hvordan jeg reagerer? Det kan være ret hårdt.

Den vigtigste måde at arbejde med denne problematik på er – igen – at søge at opbygge stærke relationer. Dermed kan de unge forhåbentlig få erfaring med, at medarbejderne, og dermed andre mennesker, ”godt gider dem”. Men også, at man fx godt kan skulle vente, når man beder om noget, uden at det er det samme som, at man er blevet afvist.

6.2 Alvorligere psykiske udfordringer

Hurtige stemningsskift er ikke den eneste form for ustabilitet, man finder blandt REDII’s beboere, hvor en del har alvorlige psykiske udfordringer. Beboernes udfordringer varierer. Nogle lider af depression, har PTSD, er selvskadende eller har selvmordstanker. I andre tilfælde kan det fx handle om personlighedsforstyrrelser eller ADHD. Med de store belastninger, som mange af beboerne tidligere har været udsat for, og den stress deres flugt ofte genererer, er det ikke underligt, at man også på REDII støder på denne form for udfordringer.

At man efter sin flugt fra fx sit barndomshjem kan have det meget svært – måske i en grad, så det reelt handler om PTSD – hører VIVE fx om fra en ung kvinde, der kom fra en meget belastet baggrund. Hun fortæller følgende om sin situation kort efter sin ankomst på REDII.

Jeg har svært ved at sove om natten. Jeg får to timers søvn – så skriger jeg og græder.... Jeg ved, jeg skal prøve at se meningen med livet, men det har jeg svært ved. Jeg har bare lyst til at opgive og tage den nemme vej og tage hjem [til familien] om lidt og blive dræbt... Jeg havde ikke regnet med, at det var så svært at komme her. Jeg har meget svært ved at åbne mig frem og sige mine følelser. Jeg har altid været vant til, at det er normalt at slå og blive låst inde og blive gift med én, du ikke kender. Alt var bare normalt for mig.

Den unge kvinde er ikke alene om at have svært ved nætterne. Som en anden ung, kvindelig beboer fortæller:

Der er mange af os, der får mareridt – og nogle gange drømmer vi de samme drømme. Jeg har fx drømt, at der var en mand, der løb efter mig, men jeg kunne kun se skyggen. Og han begyndte at slå mig og alt muligt – sådan virkelig forfærdelige drømme. Jeg har også prøvet at drømme, at jeg blev skudt og blev voldtaget og alle mulige ting.

Når disse beboere synes, at det er ”normalt at slå og blive låst inde” og drømmer om forfølgelse, skud og voldtægt, har det ofte direkte reference til de livsomstændigheder, som de er flygtet fra. Det er dermed ganske belastede unge mennesker, som på REDII flytter sammen på begrænset plads.

6.2.1 Mulighed for psykologhjælp

For at hjælpe beboerne tilbyder REDII samtaler med en psykolog. Dette tilbud takker nogle ja til, mens andre ikke ønsker det. For eksempel svarer en beboer følgende på spørgsmålet om, hvorfor hun har takket nej til psykologsamtaler: ”Det er bare snak, det behøver jeg ikke”. En medarbejder fortæller i forlængelse heraf, at der kan være et tabu omkring at gå til psykolog – ”i forhold til om man er stærk eller svag”. Tilsvarende viser en national survey-undersøgelse blandt 18-årige, at majoritetsdanske unge langt hyppigere end etniske minoritetsunge har samtaler med en psykolog (Liversage og Christensen, 2017). I nogle tilfælde skal der gå lidt tid, før beboerne føler sig klar til at tale med en psykolog. De kan således takke nej til tilbuddet umiddelbart efter indflytning for senere at skifte mening.

Der kan i nogle tilfælde være praktiske udfordringer i forhold til at etablere psykologforløb. Nogle unge fortæller fx om at have måttet vente på at komme til ønskede samtaler, fordi der ikke umiddelbart var ledige tider til rådighed. Tilsvarende fortæller en fraflyttet beboer, at han ønskede psykologhjælp, men boede på REDII i flere måneder uden at få mulighed for det. Hans ophold lå dog også kort efter botilbuddets opstart, og det er VIVEs indtryk, at det siden er blevet klart nemmere for de unge at komme i psykologforløb. Det kan også nævnes, at der i nogle tilfælde bruges psykologer med særlige kompetencer, fx af sproglig karakter. Sådanne psykologsamtaler har i nogle tilfælde fundet sted over Skype.

En af de psykologer, som har fået et samarbejde med REDII, fortæller VIVE følgende om de unge, han møder ad den vej:

De fleste af dem, der kommer, er jo mægtig gode til at formulere sig. Det er jo unge mennesker, der er kommet voldsomt i klemme, men de er både velformulerede og intelligente, synes jeg. Det er jo i virkeligheden nogen, der har valgt ikke at ville finde sig i noget – og der skal jo noget til at træffe det valg. Det gør jo så, at de her forløb er vældigt fine, og jeg synes, det er nemt at få kontakt og snakke med dem.

Psykologen fortæller, at de unge, som han og hans kolleger møder i deres klinik, naturligvis er individuelt forskellige. Der er dog også fællestræk i form af, at de er unge mennesker, som har været udsat for fx trusler og har måttet bryde med deres familier. Udfordringerne forbundet hermed kan de have brug for hjælp til at håndtere. Som psykologen beskriver det:

Der er et mål herom, at de skal være mindre bange. Eller rettere: Mere præcise i deres frygt. For det kan være, at de bliver nødt til at holde sig skjult. Men at det ikke drejer sig om alt muligt andet og alle mulige andre – få det præciseret. For angst har det jo med at generalisere. Så man bliver også nødt til at gå ind i de traumatiske oplevelser og sige: "Ja, det var dengang – men i dag..."; og få adskilt før og nu. Sådanne nogle unge mennesker har jo også bare et kæmpebehov for at få talt om sig selv – hvem er jeg, hvad skal jeg, hvad er vigtigt i livet? For de er jo afskåret fra at bruge familien og deres gamle venner. Og den ensomhed tror jeg ikke, man skal undervurdere.

De psykologforløb, som en del af REDII's beboere takker ja til, bliver dermed en mulighed for at bearbejde vanskelige oplevelser og få hjælp til at orientere sig imod fremtiden. Samtidig understreger psykologen også, at han personligt ikke har mødt de unge, der har de tungeste problemstillinger – "der kan der være kompleks PTSD og tilknytningsproblemer". Med hans ord er den form for unge nogen, "der burde have været fjernet for længe siden", men aldrig blev det.

6.2.2 Hjælp til at slappe af og finde ro

På selve botilbuddet handler en del af arbejdet også om at støtte op om beboernes psykiske velbefindende. Her har kontaktpædagog-ordningen en vigtig funktion. Som det fremgik af det foregående kapitel, er formålet med ordningen blandt andet at opbygge en tillidsrelation, som skal facilitere, at beboerne fx kan bede om hjælp, når de har det svært. Det kan dermed være kontaktpædagogen, der støtter de unge, når de har brug for det.

Derudover har nogle medarbejdere kompetencer i forhold til fx afspænding. At få hjælp til at slappe af før sengetid kan gøre hverdagen mindre vanskelig for nogle af beboerne. En medarbejder fortæller således følgende om hendes aktiviteter med en meget angstpræget beboer:

Jeg har spillet noget relax-musik og snakket med hende om, hvordan hun skal trække vejret, så hun kan slappe af i kroppen. Fordi lige nu var hun helt spændt, men jeg kunne mærke, at hun begyndte at lytte til mig og slappe af. Hun er besvimet et par gange de sidste par dage – hun får nogle angstanfald.

En anden form for støtte er, at medarbejderne taler med de unge, der fx øver skade på sig selv, om hvad de kan gøre i stedet for. Det kan handle om, at de skal skrive det ned, når de får trangen og efterfølgende opsøge en medarbejder. Eller det kan handle om at gå ud i naturen og tale om "de store tanker", der af og til fylder alt for meget. Igen handler det om at finde frem til det, som giver mening for den enkelte beboer – både i, hvordan de selv kan reagere på svære følelser, og hvordan de kan få hjælp og støtte fra medarbejderne.

Igennem botilbuddets første to år syntes der (som også beskrevet i kapitel 5) at være blevet en større rummelighed i forhold til at imødekomme individuelle beboerbehov: Med større faglig selvtilid kan man nemmere fravige den etablerede struktur for at hjælpe en beboer med særlige behov. På botilbuddet er der fx en generel regel om, at man skal sove på sine værelser. Men hvis unge kvinder, der ikke sover ret meget, har nemmere ved at finde ro på en sofa på fællesarealerne, kan der også være plads til det. En ung kvinde, interviewet i efteråret 2018, fortæller, at hun var meget angst og havde svært ved at sove på sit værelse. Men det fandt man en løsning på. Som hun fortæller:

Man kan få lov til at sove i det her sted – "hulen" hedder det – hvor nattevagten holder øje med én. Han kommer skiftevis frem og tilbage og ser, om man er faldet i søvn. Og hvis man ikke er, så spørger han sådan: "Vil du have et glas vand?". Og så sidder han og snakker med én.

Denne omsorg i form af individuelt tilpassede hensyn fortalte flere af beboerne, at de var meget glade for. En bedre nattesøvn, en relation til nattevagten og en oplevelse af omsorg er fx alle ting, som et arrangement som ovennævnte kunne bidrage med.

Det er dog ikke altid nemt at vurdere, hvad man skal tage hensyn til, og hvad man ikke skal. Som en medarbejder formulerer det:

Vi pædagoger skal være gode til at danne den der relation og komme ind og mærke efter: Hvad kan vi byde dem, og hvad kan vi ikke byde dem i denne her kontekst? Hvad skyldes traumer, og hvad skyldes dovenskab? Og man har dem jo tit så kort – til at lære dem at kende og danne sig et indtryk. Men jeg oplever i hvert fald, at mange er vældigt pressede af deres traumer. Hvor trætte de er, hvor lidt de egentlig kan overkomme... Det vigtigste her er, at der kommer ro på. Og de får noget hjælp – måske noget psykologhjælp.

Dermed kommer arbejdet endnu engang til at handle om relationsopbygning og faglige kompetencer til at vurdere, hvad en given problematik handler om: at vurdere, hvad der bunder i fx psykiske udfordringer, og hvad der bunder i andre forhold.

6.3 Beboere med behov for psykiatrisk behandling

I nogle tilfælde oplever botilbuddets medarbejdere, at beboerne har udfordringer i en grad, så det kalder på en behandlingsindsats af psykiatrisk karakter. Noget sådant kan være en ganske stor udfordring i arbejdet. Det kan handle om udfordringer med at skaffe den rette hjælp til myndige personer, der måske ikke har været i kontakt med psykiatrien før, og ikke er enige i botilbuddets vurdering af deres behov for behandling. Det kan også handle om udfordringer med samtidig at

tilgodese behovene for behandling og for beskyttelse. Endelig kan psykiatriske udfordringer eller kognitiv funktionshæmning i sig selv være medvirkende til de æresrelaterede konflikter, som nogle beboere er involverede i, fordi de unge handler på uhensigtsmæssige måder (Mohtadi et al., 2013).

At det ikke altid er let at skaffe en nødvendig psykiatrisk behandling, er noget, som et medlem af bestyrelsen fremhæver:

Man kan opleve, at der er stor afstand mellem behandlingspsykiatrien og den sociale indsats. Det er tankevækkende, for hvis der er noget, regionerne har været supergode til, så er det, at der er en udrednings- og behandlingsgaranti på psykiatriområdet, og de har tonset afsted. Problemet er bare at bygge bro og arbejde ud i de sociale tilbud. Det er ikke noget, der foregår ret ofte.

På REDI på Sjælland har man også oplevet et behov for at kunne identificere nyindflyttede beboeres eventuelle behov for fx psykiatrisk behandling. Dette førte i 2017 til, at man indførte en fast psykologscreening af nye beboere – en screening, der til dato har vist en meget høj forekomst af symptomer på PTSD. VIVE hører, at REDII afsøger mulighederne for at indføre en tilsvarende screening, men en sådan er altså ikke etableret endnu.

At en del beboere har store udfordringer kan også føre til, at de psykologer, som nogle beboere går hos, bekymret kontakter botilbuddet. Som en REDII medarbejder beskriver denne situation:

[Psykologerne] beder, om de må bryde deres tavshedspligt og ringe til os. Og siger, "den er helt gal med den her unge". Og det sjove er, at det ved vi godt, men [det er svært at handle på det.] For vi tager dem til psykiatrisk skadestue, men de bliver sendt hjem efter to timer, fordi de er jo ikke sindssyge i den forstand, at det er en sygdom – vi taler ikke skizofreni eller psykoser eller bipolar. Men vi har nogle, der er meget depressive, og vi har nogle, der er personlighedsforstyrrede. Det betyder, at vores beredskab skal man tilpasse meget. Så det eneste, vi kan gøre, det er at passe på personalet, fordi det er muligt at tage livet af sig selv – vi har ikke kameraer på værelset. Vi rummer at have unge boende, der er helt derude en gang i mellem – og som psykiatrien ikke tager. Alternativet vil være, at vi bare udskrev dem, men så er der ikke andre, der tager dem.

Botilbuddet er meget opmærksom på beboernes eventuelle tegn på at være selvmordstruede, men det er, som den ansatte forklarer, ikke noget man kan helgardere sig imod. En yderligere faktor er, at botilbuddet er relativt lille, og at suicidale overvejelser og selvskade kan "smitte" inden for beboergruppen. På et besøg oplever VIVE fx, hvordan stemningen på hele botilbuddet påvirkes af den omtrent samtidige ankomst af flere unge piger, der har et højt niveau af angst, har selvskadende adfærd og har meget svært ved at sove.

Som en respons på denne udskiftning i beboergruppen reagerede medarbejderne ved at slække på en del af botilbuddets struktur, fordi de oplevede, at de på den måde bedre kunne tage hånd om de nyankomnes vanskelige situation. En medarbejder fortæller, at personalegruppen "næsten ikke talte om det", men ændrede på tilgangen ud fra en fælles fornemmelse af, hvad den nye beboergruppe havde behov for. Dette viser endnu engang betydningen af en personalegruppe, der har erfaring med forskellige typer af beboere og problematikker, har tillid til hinanden og har en grad af selv- og medbestemmelse, der gør, at de kan agere agilt i en foranderlig virkelighed.

6.3.1 Udfordringer for personalet

Det kan være både hårdt og krævende at arbejde med beboere, der fx har selvskadende adfærd. På et tidspunkt, da flere beboere har sådanne udfordringer, får botilbuddet en psykolog ud for at styrke medarbejdernes faglighed i forhold til emnet. En af pointerne fra undervisningen er, at det – endnu en gang – er vigtigt at finde den rette balance i arbejdet. Som en medarbejder fortæller om læringen fra kurset: *"Selvfølgelig skal man give dem omsorg, men man skal heller ikke belønne den selvskadende adfærd"*.

Derudover skal man være klar over, at selvskade hos forskellige beboere kan være udtryk for forskellige ting. Denne bagvedliggende dynamik er dermed noget, som medarbejderne skal være gode til at afdække. Som en ansat forklarer:

Vi skal hele tiden se på: Hvad pokker handler det lige om i det her tilfælde? Vi havde en ung, hvor selvskade var en forhandlingsstrategi: "Hvis jeg ikke får lov, så...". Vi har andre, hvor selvskade er en overlevelsesstrategi, og de går og putter med det – og kommer ned med blødende arme, som vi sætter plaster på.

Det kan selvsagt være krævende at søge at opbygge nære relationer til beboere med sådanne alvorlige udfordringer. En tilknyttet problemstilling er, at beboerne til tider gør ting, der pludselig bryder den relation, som ellers var under opbygning. Det kan handle om, at beboerne – fra den ene dag til den anden – vælger at forlade botilbuddet, måske for at gå en usikker fremtid i møde hos deres familie. Det kan også handle om, at deres adfærd er meget ustabil, og de måske overtræder sikkerhedsregler i en grad, så de ikke kan blive boende på REDII. At hun følte sig personligt udfordret, da en ung og sårbar beboer blev bortvist fra botilbuddet, fortæller denne medarbejder følgende om:

Det var hårdt for mig. Jeg gik og kæmpede i en uge, mens [chefen] var på ferie. Da han var tilbage, sagde han med det samme: "Du skal bestille tid". Jeg fik så en tid hos en psykolog. Det var faktisk en rigtig stor hjælp, fordi hun hjalp mig med at sortere tingene.

Arbejdet på botilbuddet kan være ganske emotionelt belastende. Så vidt VIVE kan vurdere, har botilbuddet dog den fornødne opmærksomhed herpå. Der er fx regelmæssig fælles supervision for personalegruppen. Der ser også ud til at være adgang til såvel relevant faglig opkvalificering som til individuel hjælp, når noget sådant synes nødvendigt.

På et personalemøde i 2018 overværer VIVE således også, hvordan medarbejderne diskuterer registrering af "hændelser". Det drejer sig ikke blot om at sikre den lovpligtige registrering af såvel magtanvendelser som vold mod personalet (ikke noget, der er de store udfordringer med). På linje med tilgangen på REDI ønsker man også at sikre en registrering af "krænkelser" og "chokerende hændelser" – kategorier, der i sagens natur kan afhænge ganske meget af den enkelte medarbejder. Det handler om løbende at tage hånd om de oplevelser, der kan være en belastning i hverdagen. Som en medarbejder siger om det på mødet: *"På det her område kan 'pytkassen' blive så vældig stor, at man til sidst vælter af den"*. En registrering skal dermed støtte op om, at de ansatte løbende reflekterer over de belastninger, de udsættes for, frem for at de siger "pyt" og pakker det væk, da dette kan udvikle sig til alvorlige belastninger.

6.3.2 Afrunding

På botilbuddet kan en udfordring i arbejdet være, at en del beboere har psykiske udfordringer af forskellig slags. En erfaring her er, at en del beboere har mange og uforudsigelige stemningskift

og fx veksler imellem at tage afstand fra deres familier og at tage afstand fra botilbuddet. Nogle beboere har også udfordringer i form af fx angst og selvskadende adfærd – noget, der kan stille store krav til medarbejdernes kompetencer og til deres robusthed.

For at hjælpe beboerne bedst muligt får de tilbudt psykologhjælp, hvilket mange også tager imod og er glade for. På botilbuddet søger man også at imødekomme de enkelte beboeres behov på forskellig vis, fx ved at hjælpe dem med at slappe af eller bedre få kontrol over deres negative tanke-mønstre.

Endelig vurderer personalet, at nogle beboere kan have brug for psykiatrisk behandling. Sådanne beboere kan selvsagt være vanskelige at rumme, og medarbejderne må løbende overveje, hvornår en udskrivning – helst til et velegnet behandlingstilbud – synes at være den bedste løsning, ikke kun på baggrund af en enkelt beboers trivsel, men også med blik for situationen på det samlede botilbud.

7 Videre fra botilbuddet

Der kan være mange veje ud fra botilbuddet. Såvel trusselsniveau som de unges ressourcer og behov har betydning for disse forløb. Forløbene formes naturligvis i et samspil imellem botilbuddet og beboerne, men også andre aktører – fx kommuner eller udlændingemyndigheder – kan på væsentlig vis påvirke de enkeltes videre forløb. I det næste afsnit bruger vi de kvalitative data til kort at diskutere, hvad korte ophold kan handle om. Dernæst skitserer vi seks forskellige former for forløb ud af REDII. Ud fra botilbuddets egne data anslår vi også, hvor mange af stedets beboere der er kommet videre på forskellige måder, og vi beskriver stedets efterværnsindsats. Den sidste del af kapitlet består af fire case-beskrivelser af forskellige veje ud af botilbuddet og videre i tilværelsen.

7.1 Forskellig opholdslængde

En første form for forskel imellem forskellige ophold handler om deres længde. Her kan man i nogle sammenhænge anse korte ophold for at være "mislykkedes": De ender ofte med, at den unge vender tilbage til familien, og dermed regner man med, at opholdet ikke har medvirket til at skabe varig forandring til det bedre.

Som tidligere beskrevet (se kapitel 2) var 26 personers ophold på REDII kun på to uger eller mindre. Data fra denne undersøgelse peger dog på, at varighed alene ikke kan afgøre, om et forløb har været vellykket eller ej. For eksempel hører VIVE om en ung kvinde, der kun var meget kort på REDII. Hun var på vej væk fra sine forældre og ville ud af Danmark. Til dette havde hun behov for en "trædesten" og hjælp fra "voksne" og kom i den forbindelse på REDII. Som en ansat fortæller om dette ganske korte ophold:

Der er nogle unge, som går med skjulte ressourcer, som bliver undertrykt, og når de så kommer ind i et forløb hos os, så kan de eksplodere [på en god måde]. Der var en pige, som kom ind hos os. Hun fik fikset sine ting på fire dage og tog videre til udlandet, hvor hun havde en uddannelse, hun var startet på, men var trukket tilbage fra. Hun formåede at indskrive sig på den igen og fortsætte. Hun købte en flybillet og tog afsted. Det var 4-5 dage. Men hos os kunne hun få skabt to sekunders ro. Hun havde en plan, men den blev hele tiden forstyrret af familien.

Et andet kortvarigt forløb, nævnt i afsnit 5.1.2, handler om en ung mand, der havde to ophold på REDII. Hans første ophold var af ganske få dages varighed, før han selv valgte at forlade botilbuddet. Disse få dage havde dog stor betydning i hans senere og mere modne beslutning om at vende tilbage til REDII, hvor han havde et længere ophold. Begge er de dels eksempler på, at der kan være store forskelle imellem ophold på REDII, som ellers ud fra en overfladisk betragtning ser ens ud, dels at også korte ophold kan gøre gavn.

Samtidig kan det være vigtigt at få en bedre forståelse for, hvorfor så mange ophold er af så relativ kort varighed. På REDII var kun 22 ophold af 100 dage eller mere. Det er altså kun godt en fjerdedel, når man tager højde for, at nogle beboere stadig er indskrevet på stedet.

Til sammenligning er en normal opholdstid på tilbuddet Zahir i Holland ofte 8-12 måneder. På TRIS, et lignende botilbud i Sverige, bor beboerne ofte i cirka to år. De lange ophold på fx TRIS begrundes med, at det er en lang proces at komme sig over det, beboerne har været udsat for og blive klar til at stå på egne ben. På disse tilbud er der dog også kortere ophold.

På REDII er erfaringerne tilsvarende, at nogle beboere kan have god brug for længere ophold. Samtidig gør botilbuddets høje sikkerhedsniveau dog, at det kan være et mindre egnet sted at bo i lang tid. I den forbindelse er der i 2018 blevet etableret et antal overgangsboliger, der snart skal tages i brug. Dette emne vender vi tilbage til senere i dette kapitel.

7.2 Forskellige veje ud af botilbuddet

Én forskel imellem ophold er deres længde. En anden slags forskel handler om, hvordan opholdene slutter. De unge kan have meget forskellige veje ud af botilbuddet. På baggrund af interviewene kan man opstille en typologi med seks forskellige veje ud af REDII.

En første type af forløb handler om, at unge (måske efter et længere ophold på REDII) bliver klar til at fraflytte og starte en selvstændig tilværelse. Noget sådant kan være afhængigt af ressourceniveau og er mere tilgængeligt for beboere med bedre ressourcer. Og det kan handle om trusselsniveauet, hvor en erfaring kan være, at den truende situation, der var ved indskrivningen, måske over tid er "kølet noget af". Dermed kan beboerne – alene, med en ven(inde) eller som et (hetero- eller homo-seksuelt) par – finde lejlighed og flytte fra REDII i god ro og orden. Dermed kan man også i god ro og orden få ting som uddannelse mv. på plads. Det kan altså ende som en udskrivning, der står som "planlagt" eller "færdigbehandlet" i botilbuddets journalsystem. Godt 10 beboere forlod botilbuddet på denne måde.

Et andet forløb er for beboere, der udskrives til en anden institution. Det kan være unge under 18 år, der har brug for støtte og omsorg i hverdagen. Det kan også være personer over 18 år, der – på grund af kognitive eller andre udfordringer – vurderes ikke at kunne flytte for sig selv. I nogle tilfælde kommer sådanne flytninger til andre institutioner også i stand, fordi beboernes sikkerhed af forskellige grunde er blevet kompromitteret, og de derfor bliver nødt til at flytte til en ny adresse. Denne form for trafik fra institution-til-institution sker også – af forskellige årsager – fra REDII til REDI. Det kan fx handle om, at man mener, at rammerne på det noget større REDI vil være velegnede for en given beboer. Disse fraflytninger kan enten ske planlagt (og eventuelt med betragtelig ventetid for at få forløbet til at passe sammen med andre involverede aktører), eller det kan – fx ved brister på sikkerheden – ske ganske abrupt. Det var cirka 10 beboere, der forlod REDII, fordi de flyttede til en anden institution.

En tredje måde at forlade REDII på handler om unge, der ikke kan forblive på tilbuddet og derfor bortvises. Det kan handle om unges alvorlige overtrædelser af sikkerhedsregler eller om uacceptabel adfærd over for personalet. Episoder af denne karakter kan være udfordrende for såvel de andre beboere som for medarbejderne, men er nødvendigvis noget, der kan påregnes at ske med jævne mellemrum. Samtidig hører VIVE også om, at man kollektivt søger at bearbejde sådanne hændelser, både for at få talt individuelle belastende oplevelser igennem og for fremadrettet at blive klogere på, hvordan sådanne episoder kan undgås. Også de andre beboere kan være påvirkede af såvel sådanne episoder som af de forudgående, ofte konfliktyldte forløb. I alt 7 beboere står opført som "bortvist". Fire af disse bortvisninger er sket efter mindre end to ugers ophold og ser dermed ud til også at handle om, at man – ved en nærmere afklaring af en beboers forhold – ikke har fundet, at der var grund til give vedkommende plads på botilbuddet.

En fjerde måde at forlade REDII på handler om beboere, som selv vælger at forlade botilbuddet. Det kan være unge, der vælger at rejse tilbage til familien eller måske flytter ind hos en ven, kæreste eller ægteemand eller lægger an til at bo alene. En sådan egen udskrivning kan ske, uanset om man fra REDII's side mener, at en sådan disposition er en dårlig idé, og at beboeren fx ikke er "færdigbehandlet".

I alt omkring 40 beboere fraflyttede på denne måde. I forhold til de beboere, hvor der er viden om, hvor de flyttede hen, flyttede 16 tilbage til deres familier. I et enkelt tilfælde var dette dog en planlagt hjemgivelse af en mindreårig, der havde været meget kort tid på REDII. Dermed kan en beboer godt flytte "planlagt" hjem til sin familie. De resterende ca. 25 beboere flyttede primært til eget hjem eller hjem til en ven eller kæreste. Der kan være meget forskellige årsager til sådanne udskrivninger – fra unge, der vælger at tro på forældre, som lover ændrede forhold i hjemmet, til beboere, der bare ikke magter fortsat at leve på REDII, fx fordi de oplever, at deres liv her er sat for meget i stå. Også samspillet i beboergruppen kan have betydning. Her kan det trække andre med sig, når nogle beboere vælger at udskrive sig selv.

En femte måde at forlade botilbuddet på skyldes beslutninger truffet andetsteds. Det kan fx handle om beboere, hvis opholdsstatus ændrer sig, fordi de fylder 18 år. Sådanne beboere kan blive nødt til at flytte fra botilbuddet til et asylcenter, mens deres ansøgning om opholdstilladelse bliver behandlet, og de måske må erfare, at de bliver udvist af Danmark. VIVE kan ikke give et præcist tal på sådanne udskrivninger.

Endelig er der også andre måder, som beboere forlader botilbuddet på. Et eksempel handler om en beboer, hvor botilbuddet over tid konkluderede, at der var behov for en psykiatrisk behandling, som REDII ikke kunne give. Beboeren var dog ikke enig heri. Efter en periode, hvor andre muligheder blev afsøgt, førte dette til en udskrivning. Et andet forløb ud af REDII var en beboer, der stod til at fylde 18 år. Forblev han på REDII, ville han komme til at modtage en offentlig ydelse, der ville sætte ham alvorligt tilbage i forhold til hans muligheder for at søge om varigt ophold i Danmark. Han valgte derfor at forlade REDII, uanset at medarbejderne vurderede, at han dermed kom til at sætte sig selv i en ganske sårbar situation.

Som en beskrivelse af de mange forskellige veje ud af REDII kan nævnes en beboer, som har to ophold. Hendes første ophold slutter, da hun fra sin eksmand (der bor i udlandet med parrets børn) modtager en video af sit barn, som eksmanden fortæller, er blevet alvorligt syg. Stærkt bekymret for sit barn forlader beboeren derfor botilbuddet for at rejse til oprindelseslandet, uanset at det er eksmanden, hun er flygtet fra. Det viser sig, at barnet ikke er sygt, men blev bedøvet af faderen, netop for at han kunne lokke sin ekskone tilbage. Hun udsættes for alvorlig vold og afholdes efterfølgende fra at vende tilbage til Danmark. Dette lykkes dog til sidst, og hun vender tilbage til REDII – dog stadig uden sine børn. Her viser det sig, at hendes ufrivillige ophold uden for Danmark har været så længe, at hun har mistet det opholdsbevis, hun ellers havde. Hun må derfor atter fraflytte REDII, denne gang på foranledning af beslutninger hos de danske udlændingemyndigheder.

Ud fra botilbuddets egne data kan udskrivningsårsagerne i REDII's første to leveår opsummeres som følger:

Tabel 7.1 Udskrivningsårsager

Udskrivningsårsager	Antal beboere
Planlagt, færdigbehandlet, udskrevet til anden institution (heraf 6 videre til REDII)	19
Udskrevet efter eget ønske, fraflyttet, ikke planlagt, udeblevet, andet	40
Bortvist	7
Uoplyst	13
Stadig indskrevet	9
Total	88

Som det fremgår, er det altså kun en mindre del af forløbene, der slutter med angivelse af, at det har været en planlagt udskrivning e.l. VIVE ser først og fremmest dette mønster som udtryk for den komplicerede virkelighed, hvori REDII arbejder, samt for den vanskelige situation, som mange af dets beboere står i. Her er der, uanset hvordan man vender og drejer det, ofte begrænsede muligheder for at hjælpe beboerne videre i tilværelsen på en velordnet måde. Samtidig kan opholdet på botilbuddet dog stadig havde haft store og potentielt livsforandrende konsekvenser, fx ved at have forhindret at unge blev gift imod deres vilje.

I forhold til, hvor beboerne flytter hen, når de fraflytter RED II, er billedet som følger:

Tablet 7.2 Steder, som beboere flytter til

Fraflytning til	Antal beboere
Familien	16
Egen bolig	16
Vens/kærestes bolig	11
Plejefamilie	1
Psykiatrisk afdeling	2
Krisecenter	4
RED I	6
Anden institution	4
Udlandet	1
Stadig indskrevet	9
Uoplyst/andet	18
I alt	88

Der er 61 personer med oplysninger om, hvor de flytter hen. Af disse 61 personer flytter godt en fjerdedel tilbage til familien. Knap halvdelen flytter enten til egen bolig eller til en vens eller kærestes bolig. Endelig flytter godt en femtedel til andre institutioner, herunder REDII, ligesom enkelte personer fx flytter til udlandet, en plejefamilie eller får ophold på en psykiatrisk afdeling.

7.2.1 Efterværn og kontakt efter fraflytning

REDII's efterværn og stedets kontakt med beboere efter fraflytning afhænger blandt andet af, hvordan folk forlader stedet. Der vil fx normalt ikke være kontakt til bortviste beboere. Kommer beboere videre til en anden institution, er det normalt også denne, der overtager ansvaret for dem. Dermed kan eventuel kontakt handle om, at institutionen kontakter REDII i forhold til konkrete problemstillinger.

REDII's aktiviteter efter udskrivning er endvidere ret begrænsede. Om denne del af arbejdet fortæller en medarbejder følgende:

Hvis de flytter fra det her sted, kan vi lave tre besøg, det sted de bor. Flytter de hjem til familien, laver vi en sikkerhedsplan, hvor vi kontakter dem x antal gange om ugen i et antal uger.

Kontakten med den unge handler altså om, hvor de flytter hen og under hvilke former. Her har der også været en udvikling over tid, der beror på ændringer i konteksten: Siden foråret 2018 har der i Danmark været en række sikkerhedskonsulenter, der kan indgå i arbejdet med beboere, som har været udsat for æresrelaterede konflikter.

Sikkerhedskonsulenter

Som led i National handlingsplan mod æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol (fra oktober 2016) har Styrelsen for international rekruttering og integration etableret et nationalt team af sikkerhedskonsulenter. Teamet består af seks konsulenter, som er forankret i de tre kommuner Odense, Aarhus og København. Sikkerhedskonsulenterne yder støtte til såvel fagprofessionelle som borgere. De bistår således dels med fx rådgivning om håndtering af sager, udarbejdelser af risikovurderinger og opfølgning på sager. I forhold til borgere hjælper de fx med at koordinere mellem indsatser på tværs af kommunegrænser, og de rådgiver borgere om, hvordan man selv kan handle for at mindske risikoadfærd og dermed undgå sikkerhedsbrister. Sikkerhedskonsulenterne skal ikke overtage andre aktørers opgaver, men understøtte, at de rette aktører bidrager i de konkrete sagsforløb på det rette tidspunkt.

Kilde: http://uim.dk/arbejdsomrader/aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-social-kontrol/tilbud-og-vaerktøjer-til-fag-folk/copy_of_radgivning-og-kurser

Disse sikkerhedskonsulenter har klart bedre muligheder for at være opsøgende, og hvis en ung fx vælger at flytte hjem, uanset at REDII er bekymret for sikkerhedssituationen, kan en sikkerhedskonsulent indgå i det opfølgende arbejde.

Der kan også være kontakt med REDII efter fraflytning, hvis de unge selv tager kontakt. Som en ansat fortæller det, vender nogle beboere tilbage med spørgsmål og brug for hjælp:

Nogle gange har de bare lige brug for lidt sparring: "Hvad med det her? Hvad skal der gøres?" [Og så svarer man:] "Husk lige..." Det er lidt det dér med, når de kommer ud på noget, hvor isen er lidt tynd, så skal de lige lidt tilbage.

En fraflyttet beboer har selv haft kontakt med REDII nogle gange. Han opholdt sig på REDII med en partner, han stadig er sammen med, og han fortæller følgende om relationen til stedet efter deres fraflytning:

For nylig har vi begge to haft fødselsdag, hvor de lige skrev "tillykke" til os. Nogle gange kan de finde på at skrive: "Hey, hvordan har I det? Vi savner jer". De holder stadig kontakten til os, og vi synes også, det er rart, at de husker os.

Denne beboer har altså en begrænset, men positiv kontakt med REDII.

7.2.2 Tiltag efter fraflytning – caféaftener og overgangsboliger

Som et tiltag for at støtte tidligere beboere begyndte REDII i 2018 at have "gammel beboeraften" en gang om måneden. Dette tiltag eksisterede allerede på sjællandske REDI. En medarbejder fortæller følgende om en af de første aftener:

Det er en gang om måneden. Vi sender så sms ud – sidste gang kom der fem. Vi havde købt pizzaer og kage. Så spillede de "just dance" og snakkede – det var rigtig hyggeligt.

Den ovenfor nævnte fraflyttede beboer fortæller, at han har været med til et sådan café-arrangement en enkelt gang. Mere er det ikke blevet til, fordi hans uddannelse og andre aktiviteter har stået i vejen. Om denne aften fortæller han, at ... "det var virkelig hyggeligt, og man kunne virkelig godt mærke, at man havde savnet stedet".

Der er dog nogle af disse planlagte beboeraftener, der aflyses på grund af manglende tilmeldinger. Her er det også vigtigt at huske på REDII's begrænsede størrelse – i løbet af stedets første levetid

har godt 80 personer boet på stedet. Heraf har nogle kun været der ganske kort, og nogle er siden fraflyttet Jylland (eller har måske helt forladt Danmark), hvilket gør det vanskeligt at mødes, selvom man skulle have lyst til det. Den potentielle deltagereskare til arrangementerne er dermed begrænset.

Som tidligere nævnt er det ofte ikke let for folk at flytte fra et ophold på en institution og videre ud i en selvstændig tilværelse. Dette er baggrunden for etableringen af såkaldte overgangsboliger, hvor man kan bo med mindre støtte end i et botilbud, men med mere støtte, end hvis man skal klare sig selv helt. I løbet af evalueringsperioden har REDII været engageret i at få etableret sådanne muligheder for udslusning/overgang til liv i egen bolig.

Et første skridt i en sådan større variation i tilbuddet var, at en del af REDII's bygning blev konverteret til en selvstændig lejlighed. En beboer flyttede ind her i en form for botræning. Her var det muligt for hende at få en mere selvstændig tilværelse, men stadig forblive inden for botilbuddets trygge rammer.

I 2018 er der blevet etableret overgangsboliger nær REDII. Disse beskrives af en ansat som *"en meget mere selvstændig måde at bo på end de kollegiegange, vi normalt ser, når folk bor i udslusning. Vi vil prøve at lave det 'real life'-agtigt"*. Ved redaktionens afslutning var der dog ikke flyttet nogen ind i disse boliger. På baggrund af såvel erfaringer fra andre lande (Liversage, 2018) som på baggrund af, at kun en mindre del af udskrivningerne fra REDII får prædikatet "planlagt", må man formode, at sådanne overgangsboliger vil kunne gøre god gavn. Boligerne vil nemlig give mulighed for længerevarende ophold under forhold, som er lidt mere frie og åbne end de eksisterende på REDII.

7.3 Cases – fra REDII og videre

REDII er først og fremmest et tilbud, hvor personer, som er truede i forskellig grad på grund af æresrelaterede konflikter, kan komme i sikkerhed. Her bor beboerne i kortere eller længere tid, før de fortsætter deres liv uden for REDII's rammer. Hvordan det går disse unge sidenhen i livet, vil afhænge af mange ting – fx af deres ressourcer, deres udfordringer og hvilke muligheder de har for at reetablere en eller anden form for kontakt – eller måske blot "våbenhvile" – med deres familier og netværk.

Ideelt set kan man ønske sig, at beboernes ophold på REDII leder videre til et "godt voksenliv", hvor tidligere beboere trives, har stærke sociale netværk, klarer deres daglige opgaver uden problemer og måske også får såvel et godt arbejdsliv som deres egen familie. Det kræver data at vurdere, i hvilket omfang tidligere beboere får sådanne – eller andre – livsforløb efter de forlader REDII, og VIVE kan konstatere, at der er meget begrænset adgang til data om, hvordan det går beboerne efter fraflytningen. Det skyldes, at botilbuddet ikke selv ved meget herom, da fx efterværn og kontakt efter fraflytning er begrænset, og at VIVE kun har været i stand til at interviewe tre beboere efter deres fraflytning – noget, der dels hænger sammen med, at evalueringens primære fokus var arbejdet på REDII frem for beboernes efterfølgende forløb, dels at antallet af "planlagte" udskrivninger er begrænset.

Samtidig er viden om beboernes efterfølgende liv dog vigtig i forhold til at vurdere værdien af det arbejde, der foregår på botilbuddet. Derfor bruger dette kapitel interviewdata (fra såvel tiden på REDII som fra tiden efter) fra de tre informanter, der blev interviewet efter fraflytning. Vi inddrager også relevant viden om disse beboeres forløb fra medarbejdere og samarbejdspartnere. Vi inddrager endvidere et fjerde forløb, som vi har fået viden om gennem et medarbejderinterview. Disse fire cases om at forlade REDII er emnet for de næste afsnit.

7.3.1 Udvikling på REDII og fraflytning – case I

Den første case handler om en ung kvinde, der var på REDII i over et halvt år. Hun var vokset op med social kontrol, men ikke med fysisk vold. Hendes flugt hjemmefra skyldtes et forestående ægteskab, som hun ikke ønskede at indgå. Hun kan beskrives som en beboer af Type C. Da VIVE interviewer hende under første del af hendes ophold, svarer hun følgende til spørgsmålet om, hvorvidt hun har lært noget af at bo der:

Jeg har lært mange ting. Især de der udviklingsmøder.... Altså, da jeg kom (til REDII), var jeg meget sådan, at hvad folk gjorde, det gjorde jeg også. Jeg gjorde ikke det, som jeg havde lyst til... Så sidst, da jeg havde udviklingsmøde, blev der sagt, om jeg gør det? Og så sagde de, at jeg skal gøre det, som jeg har lyst til. Jeg skal ikke gøre det, som alle de andre gør. "Hvis de andre har lyst til at ryge, og hvis de spørger dig, og hvis du ikke har lyst, så skal du ikke gå. Det er kun, hvis du har lyst". Og det lærte jeg meget af.

Denne unge kvindes evaluering af egen læring peger tilbage på de udfordringer, som nogle af beboerne kan have med selvstændig stillingtagen. At tage selvstændigt stilling er noget, man skal blive opmærksom på og øve sig i. En pointe er også, at medarbejderne tager tematikken op til udviklingsmødet, fordi de har observeret beboeren i dagligdagen. De oplever, at hun ikke er god til at gøre, hvad hun selv vil, og denne intervention er altså noget, som beboeren oplever, at hun lærte af. Det er dermed ét eksempel på, hvordan botilbuddets relationsarbejde og opmærksomheden over for den enkelte kan føje små brikker til en styrkelse af beboernes selvstændighed og dermed støtte deres udvikling.

Så vidt VIVE er orienteret, forlader denne unge kvinde REDII for at flytte sammen med en veninde. Dette sker efter aftale med botilbuddet, der også vurderer, at hun er klar hertil. VIVE hører også, at kvinden selv tager initiativ til at kontakte sin familie og lader til her at lykkes med at få reetableret en god relation. Dette var dog ikke noget, botilbuddet var involveret i. Noget tid senere får botilbuddet tilsendt glade billeder fra den unge kvindes bryllup med en mand, hun selv har valgt, men har ikke yderligere viden om, hvordan det er gået med hende.

Vi kan fremhæve fem pointer fra dette forløb. For det første var muligheden for at flygte hjemmefra og komme i sikkerhed vigtig i forhold til at forhindre det tvangsægteskab, som den unge kvinde stod umiddelbart over for. Man kan dermed mene, at uanset hvordan det siden går en kvinde som denne, har REDII haft en vigtig funktion. For det andet fortæller kvinden, at hun fx lærte større selvstændighed under sit ophold på REDII og dermed havde et positivt udbytte af tiden på botilbuddet. På dette tidspunkt gjorde REDII's eksistens altså, at hun fik en brugbar hjælp.

For det tredje flytter den unge kvinde i egen bolig efter REDII og lykkes – så vidt vides – med at få livet her til at fungere. En del etniske minoritetspiger kan have svært ved (eller ikke have mulighed for) at opnå deres forældres tilladelse til at flytte hjemmefra uden at være gift. Denne unge kvindes mulighed for det er dermed sandsynligvis også betinget af hendes ophold på REDII.

For det fjerde hører vi om, at hun er i stand til genetablere relationen med sin familie fra sit nye udgangspunkt – en proces, som VIVE og botilbuddet dog desværre ikke har nogen yderligere viden om. Men det er altså kvinden selv og ikke fx en offentlig instans, der lykkes med at reetablere en god relation til familien. Endelig lader det til, at hun finder sig en mand, hun ønsker at dele sit liv med og bliver gift med ham. Alt i alt lader hendes historie altså til at være et ganske fint forløb, hvor REDII har spillet den rolle, stedet er tiltænkt i et ungt menneskes liv.

Til sidst skal det nævnes, at kvinden godt nok var udsat for en alvorlig trussel om tvangsægteskab, men at hun ikke – hverken i sin opvækst eller i sin konflikt omkring giftemålet – havde været udsat

for fysisk vold. Hun virkede endvidere som en ressourcestærk og psykisk stabil person, der var vokset op i Danmark, havde klaret sig godt i uddannelse og havde klare mål for sin egen fremtid. Hun var med andre ord i en langt bedre situation for at klare sig godt fremadrettet end mange andre af de beboere, der får ophold på REDII.

7.3.2 Udvikling på REDII og fraflytning – case II

En beboer, som VIVE interviewer efter fraflytningen, har haft et forløb, der har mange fællestræk med case I. Det drejer sig om en ung mand, der var på REDII på grund af et homoseksuelt forhold (Type A). Hans ophold på REDII skyldes primært, at hans kæreste var truet. Han selv kom fra en tryk og omsorgsfuld opvækst og havde altså ikke været udsat for omfattende vold og kontrol. Under hans ophold på REDII interviewer VIVE ham. Han svarer følgende på et spørgsmål om, hvad han har lært af at ophold sig på stedet:

Jeg kommer fra det miljø, hvor der næsten kun er indvandrere. Den første ting, jeg virkelig så forskel på [ved at komme på REDII], det var mit sprog. Jeg er blevet meget bedre til at snakke dansk, end jeg var før, fordi jeg snakker meget [forældrenes sprog]. Lige pludselig kan jeg snakke bedre med folk, og jeg føler mig faktisk mere fri. Før i tiden havde en samtale været [dobbelt så længe]. Hvis jeg nu skulle sige "personalet de råbte af os", så havde jeg sagt "personalet øhmm, øhmm, de havde øhmm". Jeg er [også] blevet mere en type, der kan snakke med alle, fordi man møder nye folk hele tiden.... Jeg kommer fra et miljø, hvor man er virkelig bitchet mod hinanden. Så jeg har lært at blive mere rolig – fundet mig selv. Jeg ved ikke, om det sådan er alderen, der gør det.

Denne unge mand fortæller altså om at have udviklet sig positivt på ganske flere områder under sit ophold. Noget handler om konkrete færdigheder – at blive bedre til dansk. Noget er socialt og følelsesmæssigt – at blive mere rolig eller mere socialt åben. Tilsammen oplever han, at opholdet har modnet ham. Han pointerer dog også, at han ikke kan sige, hvor meget udviklingen skyldes opholdet på REDII, og hvor meget der skyldes hans gradvist øgede alder.

Hans fraflytning fra REDII skete også i god ro og orden. Om samspillet med personalet fortæller han efterfølgende dette:

De kunne godt se på os, at vi var klar, og de ville også gerne sende os afsted og få livet startet for os. De kunne godt se, at vi sagtens kunne klare det uden problemer. De kontaktede os også flere gange og spurgte, om vi var okay og havde det godt osv.

Efter fraflytningen fra REDII har han selv fået en god kontakt med sin familie, som han ses med jævnligt. Her vælger han dog at komme på besøg uden sin partner. Denne partner har ingen kontakt med sin familie, men parret oplever sig ikke længere som truede. Som den interviewede unge mand udtrykker det: "Der har bare været en smule ballade, men det har ikke været sådan, at vi skulle gemme os igen. Det er mere sådan noget med, at der er blevet ringet og råbt og skreget af hinanden". Dermed er parret kommet rigtig fint videre i deres liv og var begge godt på vej i det danske uddannelsessystem. Fra tiden på REDII fortæller han følgende:

Det, jeg mest kan huske, er de aftener, hvor vi alle sammen bare hyggede og sad rundt om hinanden. Vi kommer alle sammen fra et sted, hvor vi har haft nogle problemer, og dér kunne snakke ud omkring det. Selvom man ikke måtte [= fortælle hvem man rigtig var], men så gjorde vi det alligevel. Det er virkelig en god oplevelse, man får derfra.

Parret har stadig kontakt med nogle af dem, som de boede sammen med på REDII og her lærte rigtig godt at kende. "Vi mødes med vores gamle 'krisevenner' og snakker om, hvordan det var

dengang og alle de minder, vi har haft sammen". Disse venner er dermed blevet en del af parrets sociale netværk i en – lader det til – både velfungerende og stabil tilværelse. Uanset, at denne tidligere beboer har meget lidt kontakt med REDII, er der også stadig emotionelle bånd her. Som han afslutningsvis siger om sin tidligere kontaktpædagog: *"Jeg elskede [medarbejder] – jeg elsker hende stadig"*.

7.3.3 Udvikling på REDII og fraflytning – case III

En tryk og omsorgsfuld opvækst ruster unge mennesker godt i forhold til overgangen til voksenlivet. Som tidligere beskrevet havde mange af stedets beboere dog voldsomme oplevelser bag sig. Disse beboere kunne ofte være udfordrende at arbejde med, men kunne dog også udvikle sig ganske meget igennem et ophold. For eksempel fortæller en ansat følgende om en ung kvindelig beboer, der kom fra en sådan hård familiebaggrund:

[Beboer] er det største udviklingsprojekt, vi nogensinde har haft... Med hende kan man på daglig basis se, at de der fundamentmursten, de storkner og bliver mere stabile. Dermed ikke sagt, at hun ikke laver dumme ting. Dermed ikke sagt, at jeg ikke bliver den gamle mand, der siger: "Hvorfor fanden går hun rundt i byen, om natten?" Altså, det er selvfølgelig en balance. Hun skal ikke blive slået ihjel, men hun skal samtidig også prøve de her ting. Og hun vil prøve ALTING, altså på en god måde.

Denne beboer var en af dem, som VIVE talte med flere gange. Ved første interview – kort efter indskrivningen – fortalte hun om at have oplevet alvorlige og hyppige angstanfald. Da vi nogle måneder senere møder hende på botilbuddet igen, fortæller hun os blandt andet følgende om sit ophold:

Det er det eneste sted, jeg gerne vil være... Jeg er glad for dem alle sammen. Det er sygt, at nogle vil hjælpe en så meget – de har hjulpet mig så meget. Jeg er stoppet med at slå mit hovedet på væggen. Nu har jeg ikke gjort det i mere end en måned. Takket være dem.

Uanset denne unge kvindes positive udvikling viser hendes historie dog også, hvor uforudsigelige forløbene på REDII kan være: Nogle måneder senere taler vi med hende igen et andet sted i landet. På en aften ude af botilbuddet var hendes opholdssted nemlig ved et uheld blevet afsløret. En medvirkende faktor til, at hun var blevet genkendt, var, at denne beboer ikke havde overholdt aftaler om, hvordan hun skulle klæde sig. Af sikkerhedshensyn havde hun nemlig lovet at gå med en hue trukket godt ned i panden. Dette overholdt hun dog ikke, for – som ung kvinde – ville hun gerne "se smuk ud", som hun efterfølgende skulle have sagt. Dette er endnu en påmindelse om, hvor meget af sikkerhedsarbejdet der handler om de unges egen adfærd og sikkerhedsbevidsthed frem for fx om de fysiske tiltag på selve botilbuddet. Episoden peger også på, hvor svært dette arbejde kan være med unge mennesker, der kan være skadede af en meget belastet opvækst.

På grund af dette sikkerhedsbrud blev den unge kvinde flyttet fra REDII til en anden institution, hvor VIVE besøgte hende. Denne institution fortæller dels, at de har et samarbejde med REDII om den unge kvinde, dels at det ikke er nemt at hjælpe hende. Som en medarbejder fra den anden institution fortæller:

[REDII] har kontaktet os – og de har kontaktet sikkerhedskonsulenterne, der var her i sidste uge. Men man kan jo ikke sige, at "du SKAL blive her". Hun er her jo af egen fri vilje. Der er også det, at vi er en akutinstitution – vi er normeret til akutte voldstilfælde. Men med hende er det jo behandlingsarbejde, fordi hun er så skadet... [REDII] har været

ret gode til at give mig et billede af hende – hvem hun er. Men jeg har alligevel savnet en handleplan for, hvad de har gjort... Hvad er der lavet af tiltag, hvad er handlingsplanen fremadrettet?

Denne samarbejdspartner giver altså udtryk for, at de godt kunne have ønsket sig en mere fyldig dokumentation på arbejdet med den beboer, som de modtager fra REDII.

Som endnu et eksempel på et kompliceret og omskifteligt forløb trives den unge kvinde dårligt på den nye institution. Hun havde derfor netop besluttet at vende hjem til sin familie. Da VIVE interviewede hende for tredje gang (på den nye institution), fortæller hun følgende, få timer inden hun vil rejse hjem til familien:

[Jeg talte med min mor, og...] ... hun sagde, at hun elsker mig rigtig meget. Hun siger: "Jeg gør dig ikke noget. Vi har savnet dig. Kom hjem. Jeg vil gøre alt for dig. Og hvis vi slår dig en gang til, kan du bare gå væk igen". Så måske har de ændret sig. Jeg har sagt, det er bedre, at jeg tager chancen og gør det nu. Inden det bliver for sent. Jeg bliver nødt til at se min familie... Savnet har bare gjort, at jeg ikke kan klare mere. Og hvis jeg skulle dø, så er det den måde, jeg hellere vil dø på... Jeg er ikke mere bange for at dø eller bange for at blive sendt til mit hjemland eller blive i forhold til ... Denne krop kan ikke holde til mere – den har været knækket nok... Jeg vil gerne takke Safehouse for alt. De har været rigtig søde og hjulpet mig rigtig meget. De har fået mig til at leve et liv. Det har været en drøm. Jeg altid sagt til dem: "Jeg kan ikke tro, at jeg lever sådan her". Så nu skal jeg tilbage til virkeligheden.

Denne unge kvinde var myndig, og uanset at både REDII og den institution, hun var flyttet til, frarådede hende at vende tilbage til sin familie, der havde udsat hende for alvorlig og årelang fysisk og psykisk vold, valgte hun alligevel at gøre dette. I citatet ovenfor begrundede hun det med sit voldsomme savn af familien, med sit håb om, at de har ændret sig, og med at livet i REDII's beskyttede rammer var en "drøm", og at hun nu skal tilbage til "virkeligheden" – uanset at hun godt ved, at hun her fx kan risikere at blive ført til udlandet imod sin vilje og/eller blive slået ihjel.

Så vidt VIVE er orienteret, opholdt kvinden sig dog kun ganske kort hjemme, før hun atter forlod adressen og fik ophold på et kvindekrisecenter. Hun er dermed et eksempel på et komplekst forløb. På den ene side oplevede kvinden en stor udvikling, mens hun boede på REDII i en længere periode. På den anden side synes der at være mange og store forhindringer, før denne unge kvinde forhåbentlig en dag vil nå frem til en stabil tilværelse uden vold.

7.3.4 Udvikling på REDII og fraflytning – case IV

For kvinden i det foregående afsnit var opholdet på REDII blot én station i et længere forløb. Inden for en kort tidsperiode flyttede hun som nævnt fra REDII til en anden institution, videre til sit hjem og derefter til et kvindekrisecenter. Det er altså et forløb, der langt fra bevæger sig lineært og ordnet "fremad". Studier fra andre lande viser, at en sådan volatilitet i forløb er karakteristisk for målgruppen og derfor også er noget, som man løbende må forholde sig til i det sociale arbejde.

En anden en ung kvinde, der kom med en tung bagage i form af at have været udsat for massiv vold og kontrol, giver endnu et eksempel på sådanne komplicerede forløb. Kort fortalt flygtede denne kvinde oprindeligt fra sin familie til REDI på Sjælland. Da hun forlod dette sted efter et kortere ophold, levede hun i en periode meget udsat. Dernæst boede hun med en kæreste, som (også) viste sig at være meget voldelig. Da hun flygtede fra ham – og stadig var truet af sin familie – fik hun ophold på REDII. En medarbejder fortæller følgende om relationsarbejdet med denne unge kvinde:

Hun har været ude i rigtig mange konflikter i huset – med de andre beboere. Hun har været ude i konflikter med personalet. Hun har været ude i konflikter og debatter med mig. Og det tror jeg ikke, hun har prøvet før: Der, hvor man er uvenner, virkelig sur på den anden part, men så til sidst at få den landet igen. Det tror jeg helt klart vil hjælpe hende videre at have prøvet [sådan noget].

I tilfældet med denne unge kvinde kom det pædagogiske arbejde blandt andet til at handle om, hvordan beboeren fortolkede det, medarbejderne sagde. Her blev det klart, at hun tit tolkede deres ord langt mere negativt, end ordene var ment. En vedholdende dialog i forhold til, hvad der skete i dagligdagens sociale samspil, var gradvist med til at ændre beboerens måde at indgå i relationer på. Som en anden ansat beskriver det:

Jeg så en udvikling hos [denne beboer] i forhold til at blive bedre til at reflektere over sin egen situation. Og at fastholde hende i, at "når jeg [som medarbejder] siger sådan til dig, så er det ikke, fordi jeg ikke vil dig". Det havde vi faktisk mange snakke om. Hun var egentlig ret ærlig omkring, at "når jeg siger sådan til dig, så opfatter jeg det sådan og sådan". Til sidst kunne jeg nogle gange sige til hende: "Nu sker det der". Og hun kunne faktisk anerkende det og smile lidt og sige: "Hov, ja". Det, tænker jeg, er en udvikling i forhold til, at det bliver bedre og bedre. Og så falder man i vandet ind imellem. Men det dér med troen på sig selv, og at hun er god nok, og at hun ikke skal finde sig i hvad som helst, og at hun ved, at hun kan få hjælp.

Da VIVE interviewer denne beboer under hendes ophold, fortæller hun, at hun overordnet set er glad for at være på REDII – og at hun også godt ved, at nogle af de udfordringer, hun kan have i dagligdagen, først og fremmest er noget, der udspringer af hendes egen måde at tolke omgivelsernes reaktioner på. Om personalet fortæller hun følgende:

Jeg synes, at de er virkelig søde og hjælpsomme. Man kan altid komme og snakke med dem. Man bliver frustreret, fordi man vil gerne have, at de skal gøre noget – men de kan jo ikke gøre andet end at lytte og prøve at give råd og sådan. Der er noget af personalet, der er lidt mærkeligt, der bare siger "ja, ja", smiler og griner og kigger ud af vinduet... Nogle gange sker der noget blandt personalet – altså over for mig – og så føler jeg bare mega hurtigt, at jeg bliver svigtet, eller at der er noget løgn, eller at de er sure på mig. For jeg kan slet ikke have, at folk er sure på mig. Nogle gange er det jo også min bagage, at der godt kan komme nogle gnidninger. For jeg har jo oplevet svigt. Rigtig meget.

Efter nogle måneders ophold på REDII vælger denne unge kvinde at forlade botilbuddet for at vende tilbage til sin kæreste. Hun er altså en af dem, der noteres som "afsluttet efter eget ønske". Der er både et "push" og et "pull" i forhold til denne beslutning. Som hun selv fortæller i et interview, trekvart år efter hun er fraflyttet:

Jeg havde det jo ikke helt vildt godt på Safehouse. Med dem, der boede der, var det jo godt, men det fungerede ikke så godt personalemæssigt. Nogen ville gerne hjem, ville gerne ud. Og så til sidst ville jeg bare ikke mere. Og så var [ekskæreste] jo også rigtig sød. Så jeg tog tilbage.

I forhold til den kontakt, hun havde med sin ekskæreste, fortæller hun, at personalet på REDII...

... de vidste godt, at jeg var kommet til at have kontakt med ham et par gange, men de ville jo ikke rigtig have det. Men til sidst kunne jeg ikke rigtig lade være. Både fordi jeg

savnede ham, og fordi jeg ikke havde det godt på krisecentret – men også fordi jeg var bange for, hvad han ville gøre [i forhold til at opspore hende og "tage hævn"].

Dette er et eksempel på den kontakt med relationer uden for REDII, som beboerne kan have, uanset at botilbuddet fraråder kontakten. Eksemplet viser også den sårbare position, som kvinder, der forlader voldelige forhold, kan være i, da de kan frygte for forfølgelse og hævn. En måde at håndtere frygten for, hvad der kan ske, kan være at vælge at være tæt på den, man frygter, fordi dette kan give en følelse af kontrol, uanset at det også kan bringe én selv i fare.

Denne beboer erfarer da også hurtigt efter sin tilbagevenden, at volden imod hende ikke er slut, og efter et kortere ophold (hvor hun udsættes for alvorlig fysisk vold samt indespærring), flygter hun igen fra sin bopæl. Efter ophold på først et og siden et andet kvindekrisecenter lykkes det hende selv at finde både bolig, arbejde og læreplads. Hun var endvidere begyndt på et psykiatrisk udredningsforløb, som dog så ud til at være gået i stå på grund af flytning imellem landsdele. Cirka trekvart år efter fraflytningen fra REDII kunne hun fortælle følgende om sit nuværende liv:

Det er meget hårdt – men det er også godt. At jeg ligesom selv får udrettet noget. At jeg kan bevise, at jeg ikke er afhængig af [eksmand]. Han har jo sagt, at hvis du ikke er sammen med mig, så ender du dér og dér. Og det er jo rart at kunne se, at det passer ikke. For jeg har meget tænkt: "Åh nej, hvordan skal økonomien hænge sammen, og hvordan skal jeg have styr på alle ting, og tænk nu, hvis der sker noget". Så står man dér og skal selv gøre det. Men jeg kan jo godt klare det. Jeg elsker at bo alene. Men jeg er også meget bange.

Hendes situation var dog også meget sårbar: Hun havde stort set intet netværk og levede i skjul fra såvel sin familie som fra sin eksmand. Hun følte sig også både fysisk og psykisk svag og fortalte om søvnproblemer, nedsat immunforsvar og tendens til angst. Samtidig kunne hun ikke skåne sig selv i det daglige, da hun havde lang transport og arbejdede på uregelmæssige tidspunkter. Men i forhold til at komme videre til et selvstændigt liv var hendes situation på interviewtidspunktet – uanset sin skrøbelighed – ganske lovende.

Det er svært at sige, hvordan hendes liv havde været uden de to ophold på henholdsvis REDI og REDII. Men uanset at hun altså var fraflyttet REDII på en bekymrende måde og efterfølgende også var udsat for vold, kan hendes evne til at etablere et selvstændigt liv efter sidste fraflytning tyde på, at hun kan have taget noget brugbart med sig fra sine to ophold. Samtidig havde de to ophold også selvstændig vigtighed, fordi de bragte hende bort fra den vold og forfølgelse, hun var udsat for de to gange, hun søgte tilflugt dér.

7.3.5 Afrunding

Opholdene på REDII kan slutte på mange forskellige måder. De enkelte beboeres udskrivninger kan fx være 1) planlagte og velovervejede udskrivninger til egen bolig, 2) udskrivninger til andre institutioner, 3) bortvisninger, 4) udskrivninger på baggrund af de unges egne ønsker og 5) udskrivninger på grund af beslutninger truffet af andre, fx andre myndigheder.

Sådanne forskelle fremgår også af de fire cases gennemgået i dette kapitel. Dels er der to ret rolige forløb med velovervejede fraflytning, hvor både beboere og medarbejdere er enige om, at det nu er passende at komme i egen bolig. Disse forløb lader også efterfølgende til at fortsætte den rolige og positive gænge. Dels er der to langt mere komplicerede og problemfyldte forløb: en overflytning til en anden institution (grundet sikkerhedshensyn) der fører til, at en kvinde vender hjem, for kort efter at flygte igen, og et forløb, hvor beboeren udskriver sig selv, igen udsættes for fysisk vold, igen

flygter og får husly på en institution, men dog derfra er i stand til at stable et selvstændigt liv på benene.

Samlet set viser disse fire forløb først og fremmest, at hvordan det går beboerne efter opholdet på REDII, afhænger af faktorer, som botilbuddet ringe indflydelse har på. De første to beboere kan blandt andet relativt nemt opbygge en selvstændig tilværelse, fordi de ikke trues og udsættes for vold. De sidste to beboere vender derimod tilbage til en langt vanskeligere virkelighed uden for botilbuddet og kommer her også til at opleve både trusler og vold.

De fire forløb viser også, at opholdet på botilbuddet kun er ét stop på vejen i de unges liv – og undertiden et ganske kortvarigt et. Den meget store heterogenitet beboerne imellem viser dermed atter sin store betydning: Nogle beboere lader til – også med meget begrænset støtte fra botilbuddets side – at kunne få succes med deres egne, selvhjulpne livsprojekter. Andre beboere kan man formode vil have mange udfordringer i livet, uanset hvor god en støtte de får.

8 Indsamling af skemadata

Et ønske med denne evaluering har været at blive bedre til at forstå, hvordan man bedst faciliterer positive forandringer igennem botilbuddets arbejde. En måde, man kan søge at få et indblik i forandrings- og udviklingsprocesser på stedet, er ved at indsamle data på botilbuddets beboere, når de flytter ind, og når de flytter ud.

Da VIVE påbegyndte sit arbejde med denne evaluering, diskuterede vi en sådan mulighed for at indsamle data med botilbuddet. Med afsæt i såvel den indledende workshop om forandringsteori som i botilbuddets oprindelige ansøgning om offentligt tilskud foreslog VIVE en udvidet indsamling af data om beboerne for bedre at kunne måle beboernes progression over tid. Dette kapitel beskriver den valgte form for dataindsamling og resultaterne herfra.

8.1 Profilskemaer som datakilde

Efter aftale med botilbuddet valgte VIVE at anvende et spørgeskema, som kombinerede tre validerede skalaer. Disse tre skalaer skulle udfyldes af beboerne ved både ind- og udflytning. Ambitionen var, at man dermed ville kunne få et bedre indblik i, hvem der havde gavn af opholdet på REDII og på hvilke måder.

VIVE valgte at bruge de validerede skalaer af følgende grunde:

- Brugen af sådanne skalaer drager nytte af det omfattende arbejde, der ligger bag udviklingen af validerede spørgsmål og skalaer, og det øger chancen for, at man rent faktisk måler det, man søger at måle.
- Man kan blive i stand til at sammenligne REDII's brugere med andre grupper, da redskaberne anvendes på andre populationer.
- Man får ideelt set mulighed for at følge brugernes udvikling over tid.
- Endelig gør brugen af sådanne validerede redskaber det muligt at anvende spørgeskemaer, der ikke blot er tilgængelige på dansk, men også på sprog som engelsk og arabisk. Dette gør det muligt at give spørgeskemaet til den minoritet af botilbuddets brugere, der kun behersker det danske sprog i begrænset omfang.

De tre validerede skalaer, der kom til at indgå i arbejdet, var følgende:

- WHO 5 (om trivsel – 5 spørgsmål)
- SDQ (om styrker og udfordringer – 25 spørgsmål)
- General Self-efficacy Scale (om troen på, at man kan sætte sig et mål og nå det – 10 spørgsmål).

Disse tre skalaer kaldes tilsammen for botilbuddets "profilskema", da data tilsammen giver en profil på den enkelte beboer på et bestemt tidspunkt i forhold til opholdet på botilbuddet.

De udvalgte tre redskaber kan kort beskrives som følger:

- WHO5 – består af 5 spørgsmål om generel trivsel og kan blandt andet bruges til at screene for risiko for depression eller stressbelastning. Spørgsmålene handler fx om, hvorvidt den unge inden for de sidste to uger "har været glad og i godt humør" og "er vågnet frisk og udhvilet".

- SDQ – Strengths and Difficulties Questionnaire – består af 25 spørgsmål, der giver et spørgeskemabaseret mål for unges personlige styrker og svagheder. Skemaet anvendes i mange lande. I Danmark findes der SDQ-data på eksempelvis normalpopulationen af unge og på forskellige grupper med særlige udfordringer, fx unge, som er anbragt. Skemaet har spørgsmål som: "Jeg bliver nemt distraheret. Jeg har svært ved at koncentrere mig", " jeg har mindst én god ven", og "jeg kan blive meget vred og bliver tit hidsig". Svar på SDQ kan dermed belyse de unges (problem)adfærd og deres evner til at håndtere egne udfordringer (Goodman, 1997; www.sdq-dawba.dk).
- GSE – General Self-efficacy Scale består af 10 spørgsmål som fx: "Jeg er sikker på, at jeg kan håndtere uventede hændelser", og "jeg bevarer roen, når der er problemer, da jeg stoler på mine evner til at løse dem". Svarene på disse spørgsmål kan dermed være en indikation på, i hvor høj grad de unge føler sig kompetente til at håndtere deres egen tilværelse og udfordringerne i den. Dermed er det en god indikator for, om de unge opnår en højere grad af selvstændighed og forøget tro på, at de kan mestre forskellige situationer under deres ophold på REDII. En sådan udvikling er netop det, som man søger at støtte de unge i på botilbuddet.

8.1.1 Data fra profilskemaer

Fra sidst på vinteren 2017 og frem til november 2018 skulle botilbuddet distribuere skemaer til beboerne, når de flyttede ind og ud. Dermed håbede vi at få gode data til denne evaluering. Undervejs i evalueringsperioden fulgte VIVE endvidere op på, om profilskemaerne blev udfyldt, og indsamlede dem på besøgene i 2017 og 2018. Her talte vi flere gange om, at der ofte manglede skemaer. Ved evalueringens afslutning er det også tydeligt, at mængden af data er begrænset, da det langt fra er alle beboere, der har udfyldt skemaerne ved både ind- og udflytning.

Der er flere grunde hertil. Først og fremmest er antallet af beboere i hele evalueringsperioden kun på knap 90 personer. En yderligere nedskrivning af dette tal ser ud som følger:

- Nogle beboere var flyttet ind (og eventuelt også ud), før dataindsamlingen startede i februar 2017. Her var det altså ikke muligt at indsamle skemaer ved både ind- og udflytning (ca. 20 personer).
- Personer indflyttet, efter dataindsamlingen startede i marts 2017, hvis ophold var kortere end to uger. For personer med sådanne meget korte ophold gav separate ind- og udflytningskemaer også begrænset mening (ca. 20 personer).
- Personer, der stadig var indskrevet, da dataindsamlingen til denne evaluering sluttede (9 personer).

Dermed var der ca. 40 beboere tilbage, som VIVE potentielt kunne få ind- og udflytningsdata på. Det reelle tal er, at vi har data fra 21 personer. Der kan være flere årsager til, at der ikke er data på de sidste cirka 20 personer:

- Fejlbehæftede skemaer: Sådanne fejl har især drejet sig om skemaer printet på to sider, hvor beboerne kun har udfyldt "forsiderne" (ca. 5 personer).
- Nogle beboere blev udskrevet under relativt turbulente former (fx i form af bortvisning eller hastig bortrejse), hvilket forventeligt kan have medført, at skemaer ikke er blevet udfyldt.
- Uanset at skemaet forelå på blandt andet arabisk, er kun ét sådan skema blevet udfyldt. Dette tyder på, at beboere med meget svage dansk kundskaber ikke i noget særligt omfang er blevet præsenteret for eller har ønsket at udfylde skemaerne.

- Endelig har medarbejderne ikke altid husket at bede beboere om at udfylde skemaerne. En medvirkende årsag hertil er nok, at disse skemaer ikke er indgået i botilbuddets eget arbejde med borgerne.

8.2 Resultater fra de indsamlede profilskeemaer

Da VIVE dermed kun har 21 sæt profilskeemaer med data fra såvel ind- som udflytning, er det begrænset, hvilke konklusioner vi kan drage. I det efterfølgende gennemgår og diskuterer vi disse data. Vi starter med at overblik over hvert af de anvendte redskaber.

Tabel 8.1 Profilskeemaer – resultater fra de anvendte redskaber

WHO5 (højere scores er bedre)	Antal v. indflytning N = 21	Antal v. udflytning N = 21
Stor risiko for depression eller stressbelastning (score: 0-35)	10	8
Risiko for depression eller stressbelastning (score: 36-50)	4	6
Normalområde (score: 51-100)	7	7
Gennemsnit i point	41,7	44,0

SDQ – Strengths and Difficulties Questionnaires (lavere scores er bedre)	Antal v/ indflytning	Antal v/ udflytning
Uden for normalområde (score: 20+)	6	7
Grænseområde (score: 16-19)	3	3
Normalområde (score: 0-15)	12	11
Gennemsnit i point	15,5	14,7

GSE – General Self-Efficacy (højere scores er bedre)	
Gennemsnit i Danmark (Scholz, 2002)	32,9
Data fra REDII	
GSE-score ved indflytning	30,5
GSE-score ved udflytning	32,3

Som det fremgår af dette overblik, er der for alle tre anvendte redskaber på de gennemsnitlige scores en positiv, om end meget begrænset udvikling fra ind- til udflytningen. Således går gennemsnittet for WHO5 og GSE en smule op, mens gennemsnittet for SDQ går en smule ned. Disse ændringer er dog så små, at de ikke kan tages som udtryk for noget sikkert mønster. Her er det også vigtigt at holde sig for øje, at gruppen af beboere, der ikke har udfyldt skemaerne, muligvis adskiller sig fra gruppen af beboere, som har gjort det. Et mere komplet datamateriale kunne dermed måske have vist et andet mønster.

Data kan dog bruges til at vise, hvor de af REDII's beboere, som har besvaret skemaer, ligger i forhold til andre dele af befolkningen. Her kan man sige følgende ud fra hver af de tre skaler:

- På WHO5-skalaens mål for trivsel *ligger hovedparten af beboerne uden for normalområdet.*
- På SDQ-skalaen ligger *knap halvdelen af beboerne uden for normalområdet.*
- På GSE-skalaen ligger *de unge relativt tæt på det danske gennemsnit.*

Ved hjælp af SDQ-besvarelserne kan REDII's beboere sammenlignes med andre unge i Danmark. Som det fremgår af tabellen ovenfor, har 9 ud af de 21 beboere en SDQ-score på 16 eller derover

ved indflytningen. Det er dermed knap halvdelen, der enten ligger i grænseområdet eller helt uden for normalområdet.

Dermed afviger de unge på REDII klart fra "almindelige" unge: I en bred undersøgelse af 15-årige i Danmark ser vi således, at 93 % ligger i normalområdet på den samlede SDQ-skala, 4 % ligger i grænseområdet, og 3 % falder helt uden for normalområdet (Lausten et al., 2013: 90-91).

De langt større problemer, som de unge på REDII giver udtryk for at have, har de derimod tilfælles med anbragte unge: En survey-undersøgelse blandt anbragte 17-årige viser her, at knap 60 % lå i normalområdet på den samlede SDQ-skala, godt 15 % lå i grænseområdet, og knap 25 % lå uden for normalområdet (Ottosen et al., 2015).

De tilsvarende andele på det meget lille materiale, vi har fra botilbuddet, viser altså et mønster, der svarer meget til mønstret blandt anbragte 17-årige: Som det fremgår ovenfor, ligger cirka 5-6 personer ud af 10 i normalområdet i forhold til deres SDQ-scores. Endvidere er andelen, som ligger helt uden for normalområdet, større end den andel der ligger i grænseområdet, hvilket også er tilfældet blandt anbragte 17-årige (Ottosen et al., 2015).

VIVE har også data fra 23 andre beboere, som vi kun har ét skema på (18 indskrivningsskemaer og 4 udskrivningsskemaer). Nogle af disse beboeres skemaer er endvidere mangelfuldt udfyldt, fx i form af at beboerne kun har udfyldt WHO5 og SDQ, men ikke GSE.

Sammenregnes dette materiale, ser vi tal, der minder meget om tal fra de beboere, vi både har ind- og udskrivningsdata på.

Det samlede billede for disse 23 beboere (hvor der altså kun er data fra ét tidspunkt) ses i nedenstående tabel.

Tabel 8.2 Samlet overblik over de anvendte redskaber

	Gennemsnit	Andel, normalområde*	Andel, grænseområde*	Andel, uden for normalområde*
WHO5	39,2	Ca. 30 %	Ca. 10 %	Ca. 60 %
SDQ	15,5	Ca. 55 %	Ca. 25 %	Ca. 20 %
GSE			29,4	

Note: * Da ikke alle 23 beboere har udfyldt alle tre skalaer, angives de omtrentlige andele, der ligger i henholdsvis normalområdet, i grænseområdet og uden for grænseområdet.

Sammenligner vi med de beboere, vi har både ind- og udskrivningsdata på, er tallene fra disse 23 beboere en anelse dårligere på såvel WHO5-skalaen som på GSE-skalaen. Forskellene er dog ganske små og kan skyldes tilfældigheder.

Samlet set indikerer disse data fra i alt 44 beboere følgende om beboergruppen:

- Ud fra WHO5-besvarelserne ses, at cirka halvdelen af gruppen har "stor" risiko for depression eller stressbelastning, og kun knap en tredjedel ligger inden for normalområdet.
- Ud fra SDQ-besvarelserne ses, at beboerne har klare fællestræk med anbragte børn i Danmark. Gruppen afviger tilsvarende fra den gennemsnitlige ungebefolkning i Danmark, da kun godt halvdelen af gruppen (mod langt størstedelen af normalbefolkningen) ligger inden for normalområdet.

- Ud fra GSE-besvarelserne ses, at de unge selv til dels oplever, at de kan håndtere deres egen livssituation og træffe egne valg. Gennemsnittet ligger dog lidt under det danske gennemsnit.

Disse data stemmer godt overens med, at beboergruppen som helhed er ganske belastet. Det kan dog synes overraskende, at de unge vurderer sig selv så relativt positivt, når det drejer sig om at klare egne udfordringer. Dette kan måske knyttes til det faktum, at beboerne ofte selv har handlet for at forlade de alvorlige udfordringer, de har stået over for. Som beskrevet i tidligere afsnit er der også nogle beboere, som har været særdeles ressourcestærke i forhold til fx at planlægge og udføre deres egen flugt hjemmefra. Som en psykolog vurderede de beboere, han havde erfaring med: *"Det er jo i virkeligheden nogen, der har valgt ikke at ville finde sig i noget – og der skal jo noget til at træffe det valg"*.

8.2.1 Store forskelle imellem forskellige forløb

Samtidig viser de konkrete skemaer også, at der er meget store forskel på, hvordan profilerne på de enkelte beboere ser ud. Af de 21 beboere, vi har både ind- og udskrivningsdata på, kan man inddеле beboerne i tre næsten lige store grupper:

- Seks beboere ser ud til samlet set at få det bedre
- Otte beboere viser stort set ingen ændring på deres skemaer i løbet af opholdet
- Syv beboere ser ud til at få det dårligere fra ind- til udflytningen.

Andre forskelle beboerne imellem handler om, hvor den enkelte beboer samlet set ligger. Her kan en beboer fx godt få det bedre, men stadig ligge i et "rødt felt", fordi forbedringen skete fra et udgangspunkt med meget store vanskeligheder. Endelig kan man hos enkelte beboere se, at deres scores forbedres på én skala, men forværres på en anden. Skemaerne fremviser altså et overordentligt komplekst mønster, som det er svært at uddrage større konklusioner på baggrund af – andet end at det handler om en meget kompleks virkelighed.

I den forbindelse er det vigtigt at huske på, at der kan være mange grunde til, at personers scores ændrer sig fra ind- til udskrivningstidspunktet. En mulighed er, at beboeren reelt ændrer sig. Således kan en forbedret GSE-score i nogle tilfælde afspejle, at beboeren reelt oplever at være bedre i stand til at håndtere sin egen tilværelse.

At en GSE-score fx bliver værre fra ind- til udflytning, afspejler dog ikke nødvendigvis, at beboerens kompetencer i forhold til at klare sig selv er blevet dårligere. Den kan i stedet vise, at troen på egne evner er ændret som følge af mødet med udfordringer i tiden på REDII – udfordringer, som måske opleves som meget svære for den unge. At møde udfordringer, som man ikke er i stand til at mestre, kan føre til en svækkelse af den unges generelle *self-efficacy*. En pointe er dermed, at en forværring af en score ikke nødvendigvis betyder, at en person konkret er blevet dårligere fungerende. Det kan i stedet handle om vedkommendes fortolkning af egne evner o.l.

Selv hvis frem- eller tilbagegang hos beboerne handler om reel udvikling, kan denne udvikling være vanskelig at attribuere til botilbuddets arbejde. Her kan ændringer i WHO5-scores bruges som eksempel. I dette tilfælde angiver 8 ud af 21 beboere at have en dårligere trivsel, da de udskrives i forhold til ved indskrivningen. Dette kan dog ikke nødvendigvis kobles til fx mangler ved botilbuddets arbejde. Det kan i stedet handle om bekymringer for, hvad der skal ske efter udskrivningen, eller det kan handle om, at man under opholdet har oplevet sig selv som langt mere truet, end man havde forudset, at man ville blive. Det kan også handle om, at man bare har svært ved at fungere på botilbuddet og – blandt andet på grund af denne dårlige trivsel – vælger at lade sig udskrive efter eget ønske.

Som nævnt kan de 21 beboere inddeles i tre grupper, der – ifølge deres skemaer – har fået det enten bedre, er i en uændret situation eller har fået det værre i løbet af deres ophold. Her er der ikke noget klart mønster i, hvem der er i hvilken gruppe – hverken i forhold til fx beboernes opholdstid, udskrivningsårsag eller alder.

Den eneste tendens synes at være, at personer fra par-afdelingen udgør over halvdelen af den gruppe, der angiver at have fået det værre. Der er tilsvarende ingen fra par-afdelingen i gruppen, der angiver at have fået det bedre. En forklaring herpå kan være, at "medfølgende partnere" ved indflytningen generelt havde profilskemaer, der i høj grad lå inden for normalområdet. De søgte jo heller ikke ophold på REDII på baggrund af problemer, der hidrørte fra deres baggrund, men primært på grund af problemer, som deres partners familie var årsag til. Disse medfølgende partnere – og ofte også deres partnere – trives dårligere ved udskrivningen, muligvis fordi situationens alvor er gået op for dem under deres ophold, eller måske fordi deres situation reelt er blevet forværret. Det er også muligt, at det kan indebære særlige udfordringer at være par på botilbuddet, fx på grund af stedets begrænsede størrelse. Samtidig vil VIVE pointere, at denne tendens læses ud af et meget begrænset datamateriale, hvor der fx ikke er ind- og udskrivningsdata på alle de par, der har boet på botilbuddet.

8.2.2 Overvejelser om dataindsamling ved hjælp af validerede redskaber

På baggrund af erfaringerne med dette projekt er det værd at overveje gavnigheden af forskellige former for dataindsamling. I forhold til de her anvendte profilskemaer kan en første overvejelse være, at datamaterialet er spinkelt, og at det dermed er vanskeligt at drage større konklusioner på baggrund af det. Dette skyldes primært botilbuddets størrelse og dermed det begrænsede antal beboere, der har været igennem i perioden.

Datamaterialet kunne dog nok også have været mere komplet, hvis udfyldelse af skemaer i højere grad havde været en integreret del af institutionens egne rutiner. Med en sådan integration ville man også have fanget skemaer, der var mangelfuldt udfyldt, og fået sådanne fejl rettet. Hvis dataindsamling ikke kun handler om at levere data videre, men også om, at brugen af et redskab fx bidrager med relevant viden om en ny beboers situation, kan indsamlingen af data sandsynligvis styrkes.

I forhold til brugen af validerede skalaer er et andet relevant emne, om andre skalaer med fordel kunne være anvendt. Umiddelbart synes WHO5 at være en velegnet skala, da dette skema er kort og klart og giver et "her-og-nu" billede af trivsel. Et sådant skema kunne eventuelt indgå i botilbuddets eget arbejde, da et blik på en ny beboers udfyldte skema kunne give medarbejderne en indikation af den nyankomnes umiddelbare trivselsmæssige situation.

VIVE vurderer, at SDQ og GSE som redskaber ikke er oplagte i samme grad. SDQ giver dog data, som viser noget om, hvor belastede beboerne er sammenlignet med andre udsatte populationer af unge i Danmark. Heraf fremgår det, at gruppen som helhed i deres styrker og udfordringer har klare fællestræk med gruppen af anbragte unge. Samtidig har det begrænset relevans at se på ændringer i SDQ over en kortere tidsperiode. Ønsker man fremadrettet at anvende SDQ, kunne dette eventuelt ske ved brug af skalaen én gang, fx på indskrivningstidspunktet.

GSE-skemaet blev valgt, fordi det flugtede med botilbuddets eget store fokus på at fremme de unges selvstændighed. Ifølge skemaet har de unge da også fået øget deres selvstændighed og handlekraft under opholdet på botilbuddet, om end kun i begrænset omfang.

Med de store personlige problemer, som mange af beboerne har, kunne man anvende alternative skalaer, fx følgende:

- Percieved Stress Scale – PSS. Dette skema består af 10 spørgsmål, fx: "Hvor ofte inden for den sidste måned har du følt dig sikker på dine evner til at klare dine personlige problemer?" Og: "Hvor ofte inden for den sidste måned har du følt, at vanskelighederne hobede sig så meget op, at du ikke kunne klare dem?"
- UCLA-ensomhedsskala. Den består af blot 3 spørgsmål, nemlig disse: "Hvor ofte føler du dig isoleret fra andre?"; "Hvor ofte føler du, at du savner nogen at være sammen med?"; og "Hvor ofte føler du dig holdt udenfor?".

Hvorvidt – og på hvilke måder – man eventuelt fremadrettet vil indsamle data på REDII (og gerne koordinerer denne dataindsamling med REDI), er naturligvis ikke noget, som denne evaluering kan afgøre. Beslutningerne vil ske i den konkrete kontekst, hvor man afvejer brugen af forskellige typer af data versus den måde, som indsamlingen påvirker det daglige arbejde. Her mener VIVE dog, at brugen af validerede skalaer kan være en brugbar vej frem.

I denne proces vil det også være relevant at indtænke samspillet med den systematiske screening af beboere, som blev indført på REDI i 2017. Denne psykologscreening giver blandt andet informationer om, hvilke beboere der har symptomer på PTSD og kompleks PTSD. Resultaterne fra screeningerne viser, at meget store andele af REDI's beboere har alvorlige udfordringer, hvilket har implikationer for, hvilken hjælp de har brug for, og hvilken udvikling man kan forvente sig af dem (Loua, personlig meddelelse, 2018). På baggrund af erfaringerne fra REDI's screeninger, sammenholdt med erfaringerne fra denne evaluering, ser det ud til at kunne være gavnligt også at indføre en sådan screeningspraksis på REDII.

Litteratur

- Als Research (2014). *Kønsroller og social kontrol blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund*. København: Als Research.
- Als Research (2018). *Unge oplevelser af negativ social kontrol*. København: Als Research.
- Bonnerup, E., Christensen, P.B, Kærgård, N., Matthiessen, P.C. & Torpegaard, J. (2007). *Værdier og normer – blandt udlændinge og danskere*. København: Tænk tanken om Udfordringer for Integrationsindsatsen i Danmark.
- Bredal, A. & Orupabo, J. (2008). *Et trygt sted å bo. Og noe mer - evaluering af botilbudet til unge som bryter med familien på grunn av stvangsekteskap*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Bye, M.T., Eggebø, H. & Thunem, G. (2016). *Sikkerhets- og familiearbeid - for unge utsatte for tvangsekteskab og æresrelateret vold*. KUN-rapport 2016:3. Nordfold: Forlaget Nora.
- Darvishpour, M., Lahdenperä, P. & Lorentz, H. (2010). *Hedersrelaterad problematik i skolan – en kunskaps- och forskningsöversikt*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Dullum, J. & Mettenes, K. (2010). *“Første dag var jeg redd - men glad også” - Bokollektivets faglige tilnærminger i arbeidet med unge minoritestkvinder utsatt for tvangsekteskab*. Oslo: Oslo Krisecenter.
- Elgvin, O., Bue, K. & Grønningsæter, A.B. (2013). *Åpne rom, lukkede rom: LHBT i etniske minoritetsgrupper*. Fafo-rapport, 36. Oslo: Fafo.
- Gill, A. (2006). Patriarchal Violence in the Name of 'Honour'. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 1(1): 1-12.
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A Research Note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38(5): 581-586.
- Halman, L., Inglehart, R., Diez-Medrano, J., Luijckx, R., Morena, A. & Basanez, M. (2008). *Changing values and beliefs in 85 countries: Trends from the Values Surveys from 1981 to 2004*. Leiden: Brill Publishers.
- Klitgaard, C. & Clausen, T. (2010). *Kortlægning af positive arbejdsmiljøfaktorer – Notat udarbejdet for Arbejdsmiljørådet*. København: NFA – Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø.
- Korteweg, A. & Yurdakul, G. (2009). Islam, gender and immigrant integration: boundary drawing in discourses on honour killing in the Netherlands and Germany. *Ethnic and Racial Studies*, 32(2): 218-238.
- Lausten, M., Andersen, D., Skov, P.R. & Nielsen, A.A. (2013). *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgelsen af anbragte børn født i 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Liversage, A. (2012a). Muslim divorces in Denmark - finds from an empirical investigation. I: *Interpreting divorce law in Islam*. Copenhagen: DJØF Publishers. pp. 179-201.

- Liversage, A. (2012b). Transnational families breaking Up: Divorce among Turkish immigrants in Denmark. I: Charsley, K.: *Transnational Marriage: new perspectives from Europe and beyond*. London: Routledge. pp.146-160.
- Liversage, A. (2018). *Metoder i arbejdet med æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Liversage, A. & Christensen, C.P. (2017). *Etniske minoritetsunge i Danmark – En undersøgelse af årgang 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Liversage, A. & Jensen, T.G. (2011). *Parallelle retsopfattelser i Danmark - et kvalitativt studie af privatretlige praksisser blandt etniske minoriteter*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Liversage, A. & Ottosen, M.H. (2014). Changing times - Family formation processes among Turkish immigrant women and their Danish majority peers. *Journal of Comparative Family Studies*, 45(4): 459-474.
- Loua, I. (2018). Psykolog – Minoritetskonsulenterne. Personlig meddelelse. Januar 2018.
- Meetoo, V. & Mirza, H.S. (2007). ""There is nothing 'honourable' about honour killings": Gender, violence and the limits of multiculturalism". *Women's Studies International Forum*, 30(3): 187-200.
- Mohtadi, C., Davidian, T., Hellberg, M. & Bergström, S. (2013). *Trippelt utsatt. Hedersrelaterat förtryck och våld bland ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning*. Uppsala: TRIS – Tjejers Rätt i Samhället.
- Nadim, M., & Orupabo, J. (2014). *Miljøterapi med unge utsatt for tvangsekteskap og æresrelateret vold*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Nielsen, F. (2011). *Tværkulturel konfliktmægling: Familiekonflikter blandt etniske minoritetsborgere*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Ottosen, M.H., Lausten, M., Frederiksen, S. & Andersen, D. (2015). *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- REDII-ansøgning, n.d.: *Ansøgning for "Red 2 Safehouse Jylland"*, modtaget fra Lion Rokx, november 2018.
- Scholz, U., Gutiérrez-Doña, B., Sud, S., & Schwarzer, R. (2002). Is general self-efficacy a universal construct? Psychometric findings from 25 countries. *European Journal of Psychological Assessment*, 18(3): 242-251.
- Wechmann, L. & Hossain, S. (2005). *'Honour': Crimes, Paradigms and Violence against Women*. London: Zed Books.
- Vitus, K. (2010). Waiting time: The de-subjectification of children in Danish asylum centres. *Childhood*, 17(1): 26-42.
- World Values Survey (2015). *WVS Database*. <http://www.worldvaluessurvey.org>

Bilag 1 Botilbuddets egne registreringer

Dette bilag samler de vigtigste data fra botilbuddets egen registrering af deres beboere. Det er dermed data, der findes gengivet i forskellige kapitler i denne rapport.

I perioden 1. oktober 2016 til 1. november 2018 har i alt 88 personer været indskrevet. Hvorledes disse personer har været fordelt, fremgår nedenfor.

Bilagstabel 1.1 Køn

Køn	Antal
Kvinder	66
Mænd	22
I alt	88

Bilagstabel 1.2 Alder

Alder	Antal
Under 18 år	13
18-30 år	75
I alt	88

Bilagstabel 1.3 Etnisk baggrund

Etnisk baggrund	Antal personer
Land	
Irak	17
Tyrkiet	13
Syrien	10
Afghanistan	9
Somalia	8
Libanon/Palæstina	6
Det tidligere Jugoslavien	4
Danmark	3
Pakistan	3
Marokko	2
Tjetjenien	2
Iran	2
Nigeria	1
Indien	1
Sri Lanka	1
Kuwait	1
Manglende oplysninger om etnisk baggrund	5
I alt	88

Bilagstabel 1.4 Beboernes seneste bolig

Beboernes seneste bolig	Antal
Forældrenes hjem	42
Eget hjem	17
Families og venners bolig	5
REDI	5
Anden institution	3
Krisecenter	3
Herberg, fængsel	2
Oplysninger mangler	11
I alt	88

Bilagstabel 1.5 Henvisende instans

Henvisende instans	Antal
Kommune	22
RED, Etnisk Ung, LOKK	18
Selvhenvender	17
Politi	11
Krisecenter	4
Andre (skole, asylcenter, center for menneskehandel, beboerrådgivning)	4
Oplysninger mangler	12
I alt	88

Bilagstabel 1.6 Opholdslængde

Opholdslængde	Antal beboere	Antal beboere i alt
1-7 dage	13	26
8-14 dage	13	
15-30 dage	12	26
31-60	14	
61-100	14	31
100-200	17	
201-300	2	5
300+	3	

Bilagstabel 1.7 Belægningstal 2016, 2017 og 2018

2016	Antal	Procent
Botræning (4)	0	0
Kvinde (6)	3,23	53,8
Mand (2)	0,67	33,7
Par (2)	1,5	75
U18 (2)	0,24	12

Anm.: RED-Safehouse II, besat/Total: 5,64/12,0: 47 %.

2017	Antal	Procent
Botræning (4)	0,34	8,5
Kvinde (6)	4,27	71,1
Mand (2)	0,35	17,5
Par (2)	1,96	98,1
U18 (2)	0,86	42,9

Anm.: RED-Safehouse II, besat/Total: 7,78/12,0: 64,8 %.

2018	Antal	Procent
Botræning (4)	1	23,3
Kvinde (6)	4	67,1
Mand (2)	0,74	37
Par (2)	0,84	41,9
U18 (2)	2,25	112,7

Anm.: RED-Safehouse II, besat/Total: 8,79/12,0: 73,2 %.

Bilagstabel 1.8 Udskrivningsårsager

Udskrivningsårsager	Antal beboere
Planlagt, færdigbehandlet, udskrevet til anden institution (heraf 6 videre til REDI)	19
Udskrevet efter eget ønske, fraflyttet, ikke planlagt, udeblevet, andet	40
Bortvist	7
Uoplyst	13
Stadig indskrevet	9
I alt	88

Bilagstabel 1.9 Steder, som fraflyttede beboere flytter til

Fraflytning til	Antal beboere
Familien	16
Egen bolig	16
Vens/kærestes bolig	11
Plejefamilie	1
Psykiatrisk afdeling	2
Krisecenter	4
REDI	6
Anden institution	4
Udlandet	1
Stadig indskrevet	9
Uoplyst/andet	18
I alt	88

Psykologbistand: Der foreligger ikke præcise tal på antal beboere, der henholdsvis har modtaget tilbud om og gjort brug af tilbud om psykologbistand. Botilbuddet anslår, at langt hovedparten af beboerne har fået tilbudt et psykologforløb, og at en ganske stor – og stigende – andel af beboerne har taget imod dette tilbud.

Mægling: Der foreligger ikke præcise tal på antal beboere, der henholdsvis har modtaget tilbud om og gjort brug af tilbud om mægling. Botilbuddet anslår, at det kun har været relevant at tilbyde mægling til en mindre del af beboerne. Her har langt hovedparten afslået tilbuddet. Én beboer er indgået i et mæglingsforsøg.

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD